

dražen nađ

DRAGANCI

kroz
vrijeme

kroz
vrijeme

DRAŽEN NAĐ

DRAGANCI KROZ VRIJEME

P oput stara kopača zlata, moraš se pomiriti s time da
trebaš iskopati mnogo pijeska iz kojega ćeš poslije
strpljivo isprati nekoliko sićušnih zrnaca zlata.

[DOROTHY BRAYANT]

Edicija

Draganci kroz vrijeme

Nakladnik

Vlastita naklada autora

Autor

Dražen Nađ

Urednik

Dražen Nađ

Lektura

Martina Tišljar prof. hrvatskog jezika i književnosti

Korektura

Martina Tišljar prof. hrvatskog jezika i književnosti

Predgovor

Josip Cugovčan

Naslovnica

Lampaš (foto: Dražen Nađ)

Tisak

GRAFITI BECKER, Virovitica

Naklada

100 primjeraka

ISBN

978-953-59273-0-3

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000944031.

Vlastita naklada

Draganci, 2016

Sadržaj:

Predgovor	1
Riječ autora	3
Uvod	4
Geografski položaj i značaj	7
Položaj Podravske Sesvete	8
Položaj Draganec	11
Značajna arheološka nalazišta	13
Draganci	14
Peskara	16
Bogčev grob	18
Crtice iz povijesti	19
Povijest Podravske Sesvete i Draganec	20
Povijest Draganec u novije vrijeme, za i nakon Drugoga svjetskoga rata	30
Židovi u Dragancima	38
Prva naseljavanja i konaki	39
Konaki	40
Prikaz stanovnika u Dragancima	44
Popis žitelja Draganci 2014. godine	50
Društveni rast i razvoj	53
Seosko domaćinstvo nekada	54
Život na selu i ekonomske prilike	66
Gospodarstvo	77

Okoliš	82
Gorice	86
Iz davnina	89
Istrgnuto zaboravu	90
Kruh naš svagdašnji	94
Svati na Dragance negdar	95
Kak se nosilo negdar	98
Društveni život Dragančana	101
OOSDD Draganci	109
NK Napredak Draganci	113
UMD Draganci	114
Znamenitosti	115
Peski	116
Crni jarki	118
Konjski breg	120
Rog most	120
Zibot – živo blato	121
Raspela	121
Akacija	122
Draganci i mužikaši	124
Mužikaši	126
Blaž Lenger i Lengeri	129
Belobrk Ivan i Belobrk	136
Šanteki	137
Matija Nađ	138

Franjić Stjepan	138
Ivan Krupski	139
Valent Sabolić i Matice	139
Ivan Babec	141
Roza Rođak	141
Slavko Šantek	142
Velimir Lenger	142
Za kraj	144
Iz obiteljskih albuma	145
Selo ukratko danas	151
Kazivači i zahvala	153
Prilog	155
Rječnik kajkavskih riječi	156
Literatura	171
Puni krug	172

Predgovor

Autor ove knjige htio nas je поближе upoznati sa svojim Dragancima i njegovim žiteljima kroz vrijeme u slici, preko zapisa njegovih kazivača i njegovoga istraživanja. Miran, tih i samozatajan, ali u duši znatiželjan i razigran u traženju i istraživanju života, koliko lijepog toliko gorkog i teškog, svojih sumješтана Dragančana.

Po majci Ani rođenoj Cugovčan on je Sesvečan, a po ocu Ivanu Nađu on je Dragančan. U ovome prekrasnome spoju nosi divna sjećanja majke i oca na Podravske Sesvete i Dragance. Kao dječak često je projurio po pješčanim dinama između Draganaca i Podravske Sesvete koje proučava i temeljito istražuje u svojim zrelih godinama. Krajobraz koji je Dražen proživio upravo se može sresti i prepoznati u ovoj knjizi.

Autor obrađuje detalje življenja potkrijepljene starim fotografijama pa nas na trenutak vraća u ona prekrasna bezbrižna djetinjstva koja se proživljuju i nikada ne zaboravljaju. Imam osjećaj da je autor putnik kroz vrijeme, od najstarijega trenutka nastanka mjesta Draganci pa do danas, koji nas s njime želi upoznati i prenijeti nam dio svoje ljubavi prema tom pitomom mjestu na pješčanim brežuljcima.

Opisuje i bilježi stare toponime te priču o svakome od njih. Interesira ga svaki detalj, svaka sitnica, a ta je sitnica veliki doprinos za upoznavanje pojedinih trenutaka iz prošlosti njegova zavičaja. U svome istraživanju i opisivanju pojedinih detalja autor nam svoje riječi potkrepljuje starim topografskim kartama i prekrasnim starim fotografijama. Čitatelj se kroz tekst i sliku uživi i zajedno s autorom putuje kroz vrijeme. Tu su vrijedni i marljivi težaci, žeteoci, vršidba žita, veselje ispod rakijskoga kotla, svadbe, svirači i dr. Jednom riječju život po mjeri podravskega čovjeka.

Draganci su malo mjesto koje potpada pod općinu Podravske Sesvete, ali autor nas želi upoznati da je to mjesto iznjedrilo poznata imena, od kojih su svirci „Lengeri“ nadaleko poznati. Ima i svoje znamenitosti, arheološke lokalitete o kojima će se u budućnosti govoriti, legende koje su za njih vezane i

potkrepljene fotografijama dosad pronađenih predmeta koje je i sam autor fotografirao. U njegovome istraživačkome radu zapaženo mjesto ima umjetnička fotografija. Prekrasni krajolici na njegovim fotografijama odišu božanstvenim mirom u vremenu i prostoru. Svaka njegova fotografija jedna je ispričana priča koja izlazi iz duše čovjeka koji zna pročitati ono što mi ponekad možemo primijetiti.

U knjizi nije zaobiđena ni novija povijest njegovoga maloga mjesta. Budući da je ovo prva autorova knjiga, uz nju ide dobra stara poznata izreka: „Ako njivu bolje obrađuješ, bolje rodi“. Autor je dobro zaorao pa i posijao, ovo mu je prvi rod, dao Bog da i mi zajedno s njim uživamo u još kojoj knjizi.

Josip Cugovčan

Podravske Sesvete, 2016.

Riječ autora

Zašto „Draganci kroz vrijeme“ ili bolje rečeno zakaj baš „Draganci kroz vreme“? Početak započeti pitanjem osobno mi se ne čini nimalo čudnim. Jer je i naše bivstvovanje na ovome svijetu pitanje, kao i bivstvovanje svih duša koje su hodile ovim podravskim krajem i zaseokom Dragancima. Pitanja uvijek napretek, a odgovora ponekad ili gotovo nikad. Istraživanje i pisanje o Dragancima započeo sam bez ikakve koristi za sebe samoga, jednostavno iz čiste unutarnje potrebe da ostane zapis o jednome malome zaseoku i ljudima koji su u njemu živjeli, a i još danas žive.

Čovjek dođe do životne faze da nešto učini donekle kako treba pa sam tako i sam valjda, kako su se godine odmakle od mladenaštva, odlučio napisati knjigu o Dragancima. Naše je vrijeme obilježeno trima odrednicama postojanja: prošlost, sadašnjost i budućnost koje jednostavno na neki svoj strogo definirani način prate ljudski rod. Prošlost je ta koja svjedoči o nama, dok sadašnjost kreira našu nepredvidivu nadolazeću budućnost. Želio sam djelom prikazati kako je ovaj mali pitomi zaseok nastao i rastao s ljudima koji su u njemu živjeli i kroz vrijeme davali obrise svoga prolaznoga postojanja.

Draganci, neznčajno mjesto za ikoga, pa možda ni za same žitelje, tek jedan djelić ove hrvatske grude na kojoj se nastanio nevelik broj žitelja – Dragančana, za mene je ipak mjesto koje ima svoju ispričanu priču, pogotovo sada. Priču o „Dragancima kroz vrijeme“.

Autor

Dražan Nađ

Uvod

Razvoj samoga društva i sve veća prisutnost opće globalizacije kao posljedice nastanka novih medija i putovanja velikoga broja informacija u kratkome vremenu, a posebice misleći ovdje na internet čime čitav svijet postaje jedno veliko „globalno selo“, ima za posljedicu pojavu trenda afirmacije malih lokalnih, a ne samo većih i urbanih, sredina u koje prije svega spadaju izuzetno male i nepoznate seoske sredine i zajednice.

Zahvaljujući upravo tom sve bržem rastućem trendu svjetskih društava, uslijed mase faktora koji doprinose zbližavanju ljudi i naroda u proteklih dva desetljeća, pojavljuje se trend prezentacija manjih zajednica, udruga, klubova, kao i samih afirmiranih pojedinaca. Tako danas na samome medijskome i virtualnome tržištu postoji sve više publikacija, knjiga, kao i samih internet portala, odnosno jedinstvenih tematskih web sjedišta na tu temu.

Upravo se u tom smislu i već gore spomenutome trendu može shvatiti i izdavanje ove knjige, koja nije samo niz pokušaja afirmacije manjih sredina, već i svojevrstan zapis o jednome mjestu koje najprije nije ni postojalo. No, dogodila se klica koja je pala na plodno tlo i klijala, razvijala se u vlat i danas je tu, a gdje će završiti samo dragi Bog zna.

Što danas koristeći sve te medije i pisane izvore možemo saznati o Dragancima? Odgovor je jednostavan, a i sami možete lako provjeriti – relativno malo, osim informacija o položaju i pripadnosti Općini i Županiji. I to je to. O samim Dragancima nikada nitko nije ništa objavio, za razliku o susjednim mjestima i samim Podravskim Sesvetama, čijoj Općini zaseok i pripada. Sve što biste o samome mjestu mogli i pronaći, ukoliko si zadate malo truda, nalazi se uglavnom razbacano po različitim mjestima. Dakle, svi se zapisi nalaze u fragmentima koji su možda i predugo čekali da se spoje u jednu jedinstvenu cjelinu zvanu „Draganci kroz vrijeme“. Mnogo je toga sadržano i u vremenskim putnicima kojih je danas sve manje – žiteljima Draganec. Usmena je predaja, koja ponekad i nije pouzdana,

zacijelo bila dobar motiv za zauzimanje početnoga stajališta u traženju i formiranju jedinstvene slike samoga zaseoka. No, s obzirom na sve, knjiga o Dragancima je nastala. Jednostavno, dijelovi priče kao da su se sami po sebi poslagali, jedino što su čekali da ih netko pomakne.

Ulazak u Dragance iz smjera Kloštra Podravskog (foto: Dražen Nađ).

Ulazak u Dragance iz smjera Molvica (foto: Dražen Nađ).

Geografski položaj i značaj

Položaj Podravske Sesvete

Podravske Sesvete smještene su u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, na krajnjem istoku Koprivničko-križevačke županije oko 5 kilometara sjeveroistočno od Podravske magistrale. Na zapadu graniče s Kalinovcem, južno s Pitomačom (granica je kanal Kopanjek – močvarni dio Limbuš), jugozapadno s Kloštrom Podravskim, na istoku rijekom Dravom, a na sjeveru s naseljima Batinske i Brodić. Današnju općinu Podravske Sesvete čine naselja Podravske Sesvete, Mekiš i Draganci.

Na području oko samih Sesveta sve do prije nekih stotinjak godina bilo je pretežno mnogo močvara i šuma¹. S obzirom na takav sastav zemljišta u to doba nije bilo previše obradive zemlje pogodne za život. Jedan manji dio su činili tzv. „Peski“ (pijesci), koji također nisu bili previše obradivi, dok je opet drugi dio prekrivala hrastova šuma ili močvara. Sve do sredine 19. stoljeća stvaraju se tek nešto ozbiljniji i povoljniji uvjeti za život. Pojavljuje se sve više obradive i plodne zemlje i to pretežito dugogodišnjim rušenjem i krčenjem šumske vegetacije, isušivanjem močvara postupnim prokopavanjem kanala i zaustavljanjem plavljenja same rijeke Drave (gradnja mnogih kanala i izgradnje nasipa 1827. godine).

Naselje Draganci nalazi se na samome zapadu Općine Podravske Sesvete i krajnjem istoku stanovitih podravskih „Peskov“ čineći tako granicu s Općinom Kalinovac. Svojom se duljinom protežu od Kloštra Podravskoga sjeveroistočno (od kanala Kopanjek), Kalinovca zapadno i Podravske Sesvete istočno. Omeđeni Peskima i šumskim predjelom zvanim „Crni jarki“ s jedne strane te šumom Dubovnik s druge strane, protežu se cijelom svojom dužinom od Bogčevog groba do kanala Rog struga.

¹ Branko Begović, Ftem Sesvetam, Podravske Sesvete, 2003.

- Površina općine Podravske Sesvete: 29,47 km²
- Broj muških žitelja: 780
- Broj ženskih žitelja: 850
- Broj stanovnika ukupno (popis 2011.): 1630
- Broj kućanstava: 554

Prikaz općine Podravske Sesvete u brojkama.

Godina	Broj stanovnika	Godina	Broj stanovnika
1771	571	1910	3355
1789	627	1913	3355
1808	644	1921	3450
1817	689	1931	3291
1826	818	1948	2965
1839	1034	1953	2902
1851	1377	1961	2682
1857	1625	1971	2510
1869	1802	1981	2202
1880	2100	1991	1957
1890	2371	2001	1778
1900	2760	2011	1630

Statistika, kretanje broja stanovnika od 1771. do 2011. godine u Podravskim Sesvetama s pripadajućim naseljima Mekišem i Dragancima ².

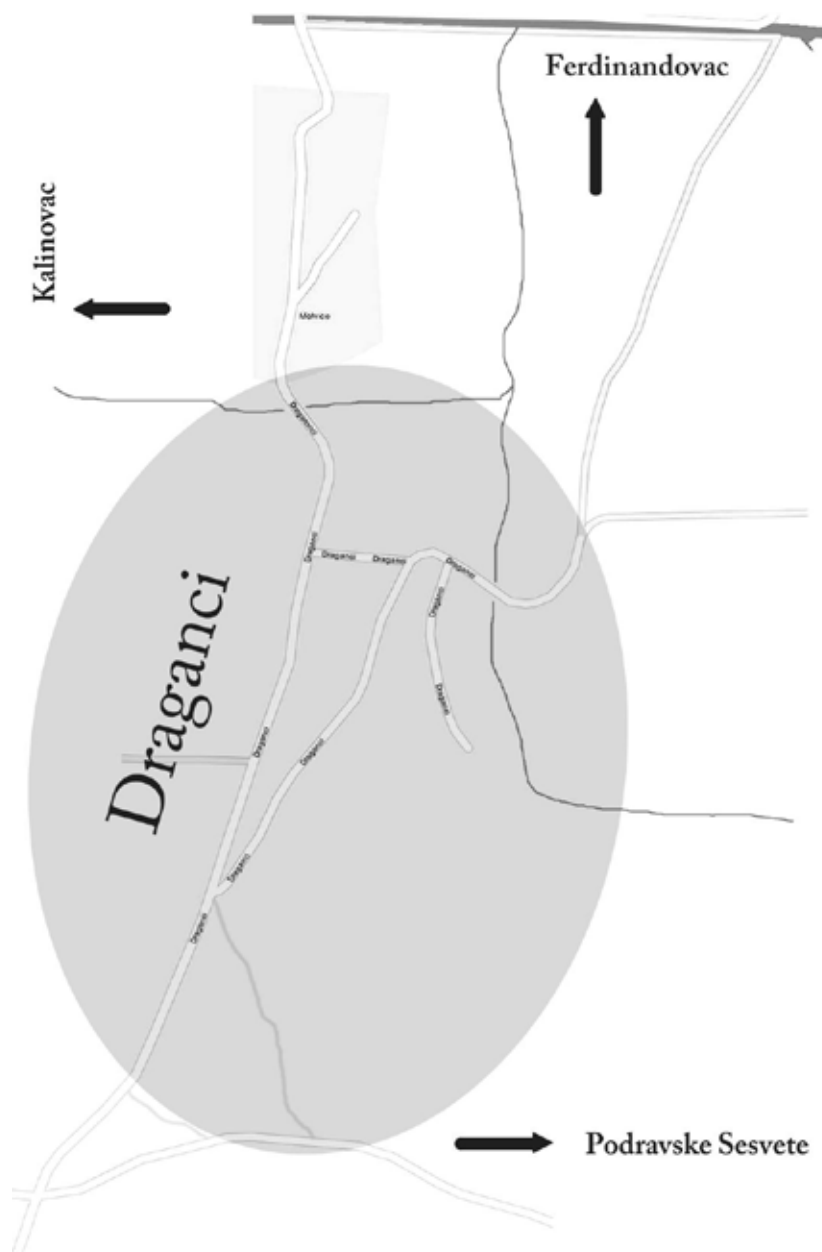
² Branko Begović, Ftem Sesvetam, Podravske Sesvete, 2003.; Dr. Dragutin Feletar, promjene u Prostornom rasporedu naseljenosti Koprivničko križevačke županije – s osobitim osvrtom na razdoblje od 1991. do 2001. godine, Koprivnica, veljača, 2002.

Prikaz položaja zaseoka Draganci u odnosu na susjedne općine.

Položaj Draganec

Draganci su se smjestili na samome zapadu Podravske Sesveta, omeđeni šumom Crni jarki s jedne i šumom Dubovnik s druge strane, čineći tako cijelom svojom dužinom poveznicu između Kloštra Podravskoga i Ferdinandovca (prije naselja zvanog Brod). Kako se kroz povijest mijenjao sam vodotok rijeke Drave, tako je on znatno utjecao i na naseljavanje ovoga područja koje je jako dugo bilo pretežito močvarno, a postoji i pisani izvor o nazivu ovoga područja „Dravski lakat“. Tek se povlačenjem vode, isušivanjem močvara i gradnjom kanala stvaraju preduvjeti ozbiljnijeg naseljavanja i života. Jedan od najveći potoka đurđevačke Podravine je Bistra koja teče upravo usporedno s Dravom (spominje se još 1780. godine). Na samome potoku Bistri bilježimo postojanje velikoga broja mlinova što govori o njenoj veličini. Na ovome području nalazimo i potok Čivićevac kojeg je dao iskopati pukovnik Čivić 1853. godine. Ova dva potoka itekako su odigrala veliku ulogu u prikupljanju i odvodnji voda te stvaranju ozbiljnijih uvjeta za život. Uglavnom se uz potoke vežu manji, tzv. hidrografski objekti zvani grabe – jarci. Pa tako imamo Jankov jarek, duljine oko 2 000 metra, koji se proteže od predjela šume Crni jarki do utoka u kanal Mrtvica koji utječe u Čivićevac. Namjena mu je isključivo prikupljanje vodenih masa iz spomenutoga šumskoga predjela i njihova odvodnja. Kanal Mrtvica se proteže cijelim predjelom Podravske Sesveta do Draganec. Danas teče isti taj kanal, ali je utjecajem klimatskih promjena i vremenskom erozijom tla njegov vodostaj daleko manji nego prije. Na samome potoku Mrtvica bilježi se četiri mlina što ujedno svjedoči i o njegovoj veličini i snazi vode te o gustoći naseljenosti ovoga kraja. U predjelu kod današnje kuće Lenger poznata je lokacija jednoga takvoga mlina, gdje se zadnjim čišćenjem korita samoga potoka 80-ih godina prošloga stoljeća pronalazi mlinsko kolo.

Gruba skica položaja Draganec.

Značajna arheološka nalazišta

Draganci

Lokalitet Draganci se nalazi južno od mjesta Draganci i potoka Mrtvica³. Na zapadnim padinama prvoga uzvišenja, uz sam poljski put koji preko Konjskog brega i Bogčevog groba vodi prema Podravskim Sesvetama, pronalazi se mnoštvo površinskih nalaza jako usitnjene keramike. Prikupljeni su brojni ulomci kasnosrednjovjekovne keramike iz razdoblja od 14. do 16. stoljeća (lonaca i, sporadično, peka). Izdvaja se 10-ak ulomaka keramike grublje fature s ukrasima češljaste valovnice blagih i oštih valova, nizova jednostrukih vodoravnih linija. Unutar te grupe keramike dva ulomka pripadaju posudama jednostavno profiliranih rubova od kojih je jedan na svojoj vanjskoj strani ukrašen urezivanjem nizova vodoravnih zareza izvedenih češljastim predmetom. Ovi nalazi mogu datirati u prijelaz iz ranoga u razvijeni srednji vijek. Osim srednjovjekovnih nalaza, pronađeno je i nekoliko ulomaka prapovijesne keramike. Sam lokalitet nosio je naziv „Dravski lakat“ i ujedno je bio mjesto gdje su se nalazili brojni mlinovi. Jedan od zanimljivijih pronalazaka je i tzv. žarni grob⁴. Riječ je o većoj crnoj zemljastoj posudi (žara) s poklopcem u kojoj se nalazio pepeo, a pretpostavlja se da je to bio jedan od načina sahranjivanja prije urni. Sam ovaj nalaz datira negdje iz prethistorijskog razdoblja (kasna bronca, starije ili čak mlađe željezno doba).

Lokalitet je još poznat po nalazu jednoga od tri primjerka mačeva⁵ (kaciga, kostur rimskoga vojnika) koji datiraju u srednji vijek. Navedene nas činjenice stoga navode da na ovome području postojanje čovjeka datira od davnih vremena. Mač se nalazi u privatnoj zbirci Željka Kovačića iz Podravske Sesveta. U zbirci se nalazi još i topovska kugla – tane iz

³ Željko Kovačić; Službene stranice Podravske Sesveta; (posjeta svibanj 2014.) <http://www.podravske-sesvete.hr/Feljtoni/pretpovn.html>

⁴ Željko Kovačić; Službene stranice Podravske Sesveta; (posjeta svibanj 2014.) <http://www.podravske-sesvete.hr/Feljtoni/pretpovn.html>

⁵ Ž. DEMO: Srednjovjekovni mačevi, *VAMZ*, 3. s., XVI-XVII 211-240 (1983-1984).

vremena turskih osvajanja, što opet svjedoči o borbama koje su se vodile na ovim predjelima.

Srednjovjekovni mač. Zbirka Željka Kovačića.

Topovska kugla. Zbirka Željka Kovačića.

Nalazi srednjovekovnih mačeva i sablji od sredine 9. do 15. st. na području koprivničke i đurđevačke općine⁵.

Peskara

Poznato mjesto bivše eksploatacije pijeska, važno je mjesto gdje se pronalaze ostaci drevnih životinja – mamuta⁶. Na ovome se lokalitetu prilikom takvoga jednoga iskopanja pijeska na dubini od 20 metara pronalaze dijelovi kostiju mamuta. Njegova veličina mogla se slikovito prikazati uspoređujući tako kabinu manjega automobila s lubanjom te životinje. Danas su sačuvana kljova i zubi. Iskopane i drvene okamine kreću se starosti od 10 do 15 tisuća godina.

⁶ Web (posjeta svibanj 2014).

http://www.telbis.pl/seo//w/hr/Razgovor:Podravske_Sesvete

Nalaz jedne od okamina prilikom eksploatacije pijeska kasnih 90-ih godina prošloga stoljeća (foto: Dražen Nađ).

Peskara Draganci danas je područje geografskoga rezervata koji nosi ime “Đurđevački pijesci” pošumljeno akacijom i nekim nižim vrstama drveća, te mnogobrojnim grmovima zečjaka tako da živoga pijeska više na tome mjestu nema.

Pijesci se prostiru na zapad do Peteranca, Sigeca i Hlebina sjeverno od Koprivnice, dok na jugozapad Pijesci dopiru do Bilogore. Na istoku ih ima oko Pitomače, Vukosavljevice, Staroga Gradca i Špišić Bukovice te se nastavljaju i na prostore sjeverno od rijeke Drave u Mađarskoj. Ali oni pravi pijesci, „krvavi i žedni”, nalaze se oko Đurđevca, Kalinovca, Molvi, Podravske Sesvete – Draganec i Ferdinandovca. Stručnjaci smatraju da je taj pijesak nanio vjetar i tako stvorio pravu Saharu u Hrvatskoj.

Bogčev grob - Lazarov grob

Lokalitet se nalazi na potezu od sadašnjega Kloštra Podravskoga prema Podravskim Sesvetama s lijeve strane prema sjeveru. Prema pričanjima iz naroda navodi se kako je na tome mjestu u borbi s Turcima stradala vojska nekoga Lazara i da je upravo tu zakopano blago spomenutoga Lazara. Druga predaja opet navodi da je tu zakopan stakleni lijes s velikim blagom⁷. Isto se tako navodi i da je ovdje živio pustinjač – siromah Bogu odan, kojega je narod tada u turska vremena veoma poštivao, a ovdje nakon smrti i pokopao.

⁷ Web: Izvještaji i izvadci iz dopisa muzejskih povjerenika. (posjeta lipanj 2014.) :<http://hrcak.srce.hr/file/94497>

Crtice iz povijesti

Povijest Podravske Sesvete i Draganec

Povijest Draganec može se sagledati sa gledišta, odnosno povijesti samih Podravske Sesvete kojima oduvijek teritorijalno pripadaju. Iskopine keramike i drugih pronalazaka blizu Drave u području zvanom „Crljenika“ pokazuju da je čovjek na ovim prostorima obitavao od najstarijih vremena. Poznato je da se na tom području uz rijeku Dravu javlja ilirsko pleme Panoni, a početkom četvrtoga stoljeća prije Krista njih potiskuju keltska plemena te ovaj kraj nastanjuje keltsko pleme Jasi. Kelte su pokorili Rimljani 8. godine nakon Krista, a ovim krajem uz Bilogoru prolazi i glasovita prva Podravska magistrala, tj. Rimska cesta od Ptuja (Poetovio) do Osijeka (Mursa). I do današnjih je dana ostalo više tragova ove rimske ceste (kod Novigrada Podravske, Virja, Otrovanca kod Pitomače). Seobom naroda u ove se krajeve nastanjuju Slaveni – Hrvati, koji ubrzo primaju vjeru kršćanstvo. Formiraju se župe, ustanovljuje se Zagrebačka biskupija 1094. godine od strane ugarsko-hrvatskoga kralja Ladislava I. Arpadovića. Tako se iz najstarijega popisa župa Zagrebačke biskupije iz godine 1334. sastavljenoga po Ivanu arhiđakonu doznaje i za župnu crkvu Svih Svetih u blizini kaštela Gorbonuk. Dakle, to je prvi spomen župe Podravske Sesvete, a koja je najbliža dvjema tadašnjim župama, i to župi Sv. Adrijana (sadašnji Oderjan u župi Kloštar Podravski) i župi Sv. Nikole (sadašnji Prugovec, također u župi Kloštar Podravski). Nije poznato gdje se u to vrijeme nalazila crkva Svih Svetih, kako je izgledala, je li bila drvena ili zidana. Od nje nisu ostali nikakvi tragovi.

Prvo spominjanje područja današnjih naseljenih Draganec datira još iz 1277. godine kada se spominje posjed zapisan kao „Kyrnyn“⁸. Taj je posjed Blagonja ili njegov jedan dio založio tada Petru i Petresu, sinovima Tortka. Kernin („Kyrnyn“) se smjestio kraj sadašnjih Podravske Sesvete kraj šume i potoka

⁸ Ranko Pavleš; Podravina u srednjem vijeku; Povijesna topografija srednjovjekovne gornje Komarnice (ludbreška, koprivnička i đurđevačka Podravina); str. 234,195

Dubovnik (danas potok Rog) te prema Pavljancima sjeverno od današnjega Ferdinandovca.

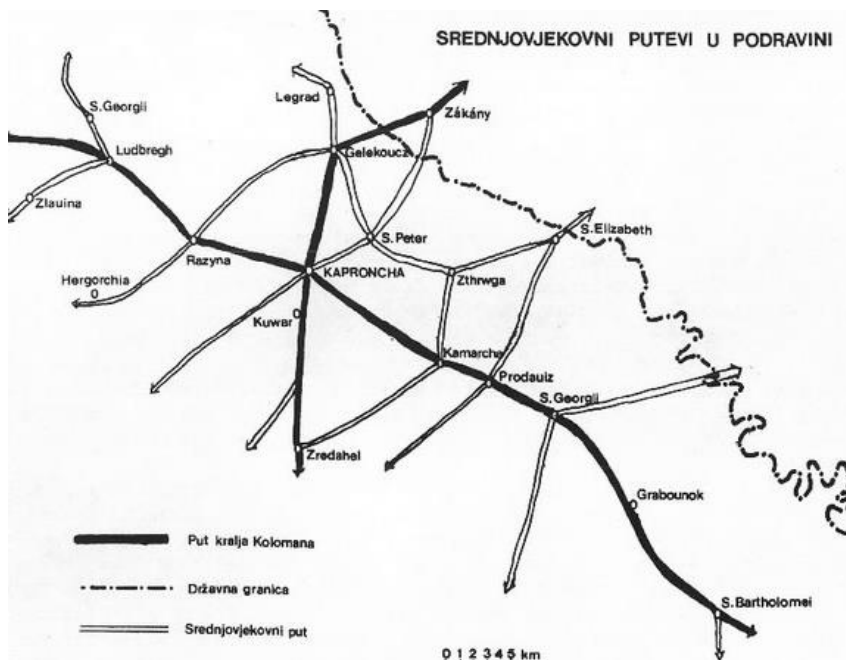

Redoslijed popisivanja crkava 1334. godine (Komornički arhidakonat): Osobine popisa župa, naselja i posjeda u Podravini do kraja XVI. stoljeća; Ranko Pavleš, PODRAVINA Volumen 2, broj 4, str. 75 – 99, Koprivnica, 2003.

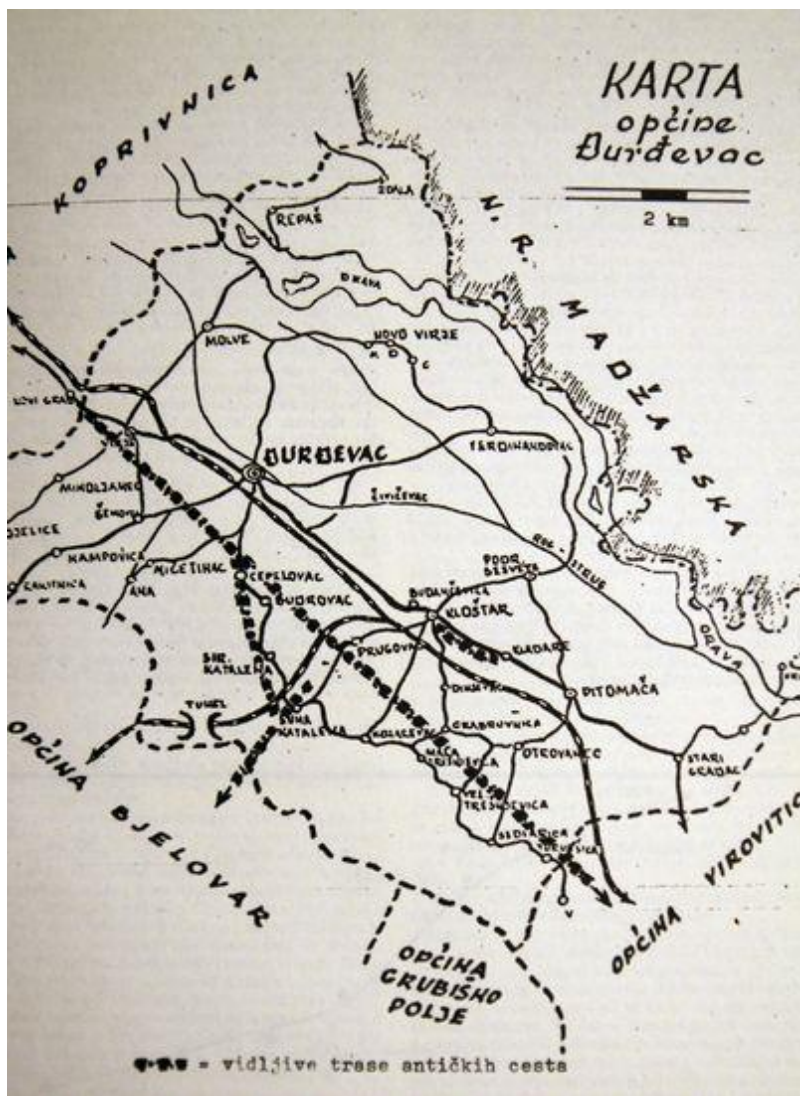
Postoje isto tako naznake da je samo ime mjesta Draganci povezano uz ovo srednjovjekovno područje, zajedno s imenima sela Šemovci i Bakovci. Kao što je i đurđevačko vlastelinstvo nastalo spajanjem najmanje tri djela i to Prodaviz, Sveti Juraj i neodređenih prostora obronaka Bilogore od Javorovca do Mičetinca. U opisu samih granica vlastelinstva iz XIII. stoljeća navode se posjedi plemića Dragana i njegove braće. No točnijih i preciznijih zapisa o samome imenu mjesta „Draganci“ ne nalazimo, već samo iz neke davne usmene predaje i imena vezana uz druga susjedna mjesta. No, neki opet smatraju da je samo ime „Draganci“ vezano uz razdoblje Turaka, kada su obitavali na ovim predjelima Podravine. Izvedeno je iz korijena riječi „dragana“ što je značilo mio, drag, privlačan. Vjerovalo

se da je na ovim područjima bilo lijepih žena koje su zvali „draganama“ pa zato danas mjesto i nosi ime Draganci.

Do turskih osvajanja još se jednom spominje župa Podravske Sesvete i to godine 1501. Padom Virovitice u turske ruke godine 1552. prestadoše postojati mjesta i župe ovoga kraja, pa tako među njima nestaje i župa Svih Svetih u Podravskim Sesvetama. Strah pred turskom silom natjerao je pučanstvo ovih krajeva u bijeg, a mnogi su bili odvedeni u tursko ropstvo. Zavladała je pustoš i ovo će područje, kroz 132 godine vladanja Turaka Slavonijom, biti „ničija zemlja“, odnosno pogranično područje između Turske i Hrvatske. Povremeno su se ovdje vodile bitke između turske strane od Virovitice i hrvatske strane od Đurđevca, Virja i Koprivnice.

Srednjovjekovni putovi u Podravini.

Trasa antičkih cesta na području općine Đurđevac, Prilog poznavanju starih putova i naselja u Podravini, Branko Begović, Podravski zbornik 1986., str. 143.

Tako se bilježi i spominje godina 1580-a, kada su se 29. rujna sukobile dvije vojske: kršćanska vojska Jurja Zrinskog, Baltazara Bačana, Franje Nadažda i koprivničkoga kapetana Ivana Globitzera i turska vojska pod vodstvom Skender-bega, i to kod razrušenoga i spaljenoga grada Gorbonuka⁹ (spaljen i osvojen 2. kolovoza 1552. godine, kako u svojoj pismenoj obavijesti caru u Beču piše kapetan carskih četa u Podravini Luka Sekelj¹⁰). Turci su tada izgubili bitku i pritom su samome Skender-begu i njegovim 200-injak vojnika odsječene glave.

Ima nekih indicija da se ipak nekolicina stanovništva staroga naselja Svih Svetih održala sve to vrijeme sklonivši se pod turskom najezdom u nepristupačne močvarne i šumske predjele uz rijeku Dravu. Kada je godine 1684. Virovitica oslobođena od Turaka, a nakon što je godine 1687. i pretežni dio Slavonije bio oslobođen, ovaj kraj počinje ponovo oživljavati. Nastojanjem vojne uprave iz Đurđevca pokušava se ponovo naseliti ovaj opustošeni kraj. Među prvim je naseljima, koja su ponovo oživljena, bilo i mjesto Sesevete. U spomenici župe Podravske Sesevete postoji sačuvani prijepis povelje što ga je načinio sesvečki župnik Karlo Blažeković dne 4. XII. 1940. godine. Tu je povelju izdao dana 19. rujna 1695. godine Hanibal grof Josip Heister, oberstar (pukovnik) grada i pokrajine đurđevačke prigodom određivanja granica područja novonaseljenoga mjesta Sesevete¹¹.

Prijepis povelje glasi:

„Ja Hanibal grof Heister Cesarske i Kraljevske svetlosti Komornik i Oberstar grada i pokrajine Gjurgjevačke veliki kapetan, i grada Virovitice i Suvoga Polja komendant, na znanje dajem svem kojem se dostoji, kako je naseljeno stanovito selo imenom Sesevete zvano vu godini 1695.19.meseca malomešnjaka (rujna). Vu sve moje krajine na kotaru Selišće poslal sem bilgledat g. Patačić Pavla, moga vicekapitina, Bokmesara, vojvode i zastavnika vu naše krajine Gjurgjevačke,

⁹ Paškal Cvekan franjevac; Od Gorbonuka do Kloštra Podravskog, str. 37

¹⁰ Paškal Cvekan franjevac; Od Gorbonuka do Kloštra Podravskog, str. 23

¹¹ Paškal Cvekan franjevac; Podravske Sesevete, Selo i župa; str. 23

koji su mi pokazali i odlučili jedan stanoviti odsek, kotar ili ti među od puta gdje je Svečev Grob mesto zvano sever obrnut se onim dolom i berekom tia Strasnica (Batinske) na poldan od Svečeva Groba onem olom obrnut se do bereka Grabovničkog (Limbuš) i do potoka Katalenca, tim potokom nuz Pridvorje i berekom više do Miničke obrnut se od poldan na sever više onim berekom i nizinami tija do Drave i Dravom do vodovrata i daje se što je sve njihovo, tak čisto, kako neiskrčeno, tak zemlja kakosinokoše, i što se u tom kotaru zadržava njihovoga odveka obojega spola navike. Samo to da ja odzgora bdijem, da hoću i znam bolje pregledati radi međa med Kalinovcom. Oni pak da budu dužni cesarove i kraljeve Svetlosti svakom vernom junačkom službom i oružjem da budu svigda gotovi na zapoved Gospodina Obrstara, vicekapitana iliti komendanta vojvode i zastavnikom Gjurgjevečki i kotoma ako bi to gadu ili varoši potrebno bilo.“

Iz navedenoga proizlazi da se Sesvete službeno smatraju naseljem od 19. rujna 1695. godine. Dakle, područje današnjih Podravske Sesvete odredila je Vojna krajina preko zapovjednika grada Đurđevca Hanibala Josipa Heistera. Sve naseljene obitelji pripadaju pod vlast Vojne krajine, dok su muški članovi „povojničeni“ i nalaze se u svojim domovima, ali se moraju odazvati u slučaju poziva na obranu zemlje. Heister je odredio sesvečko područje iz kojega se jasno vidi kako mu pripada i područje današnjih Draganec. Polazna točka biva pješčani brijeg zvan Bogčev grob. S toga mjesta gledano u pravcu sjevera proteže se Berek i pruža do potoka Roga i dalje do današnjih Batinski. Prema jugu granica je potok Katalenec i Grabrovnički berek, danas Limbuš do Pridvorja, zatim prema Dravi i Dravom do „vodovrata“ jarak Sigeci, kojim se voda za velike Drave vraćala do Sesveta. Kada je 1702. godine u Kloštru Podravske osnovana župa Sv. Benedikta, toj je župi pripalo i naselje Sesvete. Godine 1780. Sesvete su imale 80 kuća, 135 oženjenih parova, 615 duša, a 27. je ožujka 1850. godine prema izvještaju kloštranskoga župnika Franje Podela u Sesvetama bila 101 kuća i 1377 duša. 1872. godine u

Karta Podravine M. Stiera, 1650. godina.

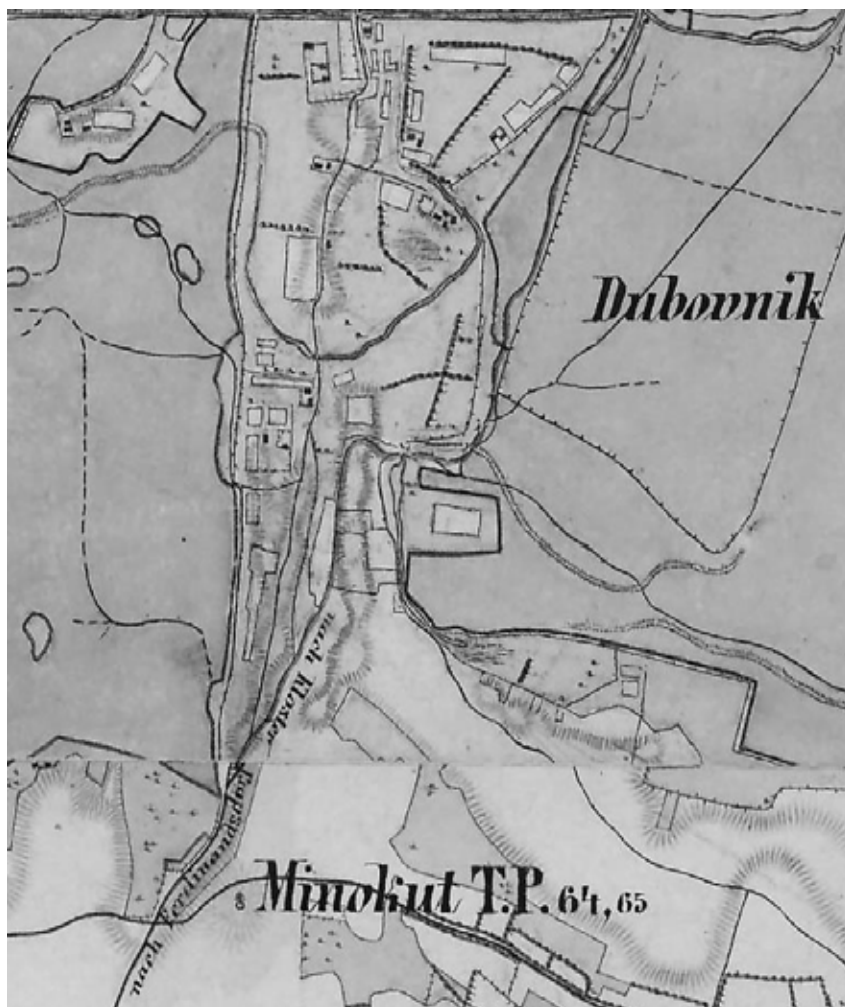
Sesvetama živi 1802 katolika (više nego danas), 6 Židova, 120-ero školske djece. Sesvete su u to vrijeme brojčano najjače naselje u župi Kloštar Podravski, te se dana 8. prosinca 1885. godine odjeljuju od Kloštra i postaju samostalna župa. Do 1850. godine Sesvete su u sastavu Vojne krajine. Sesvete 1830. godine dobivaju prvu školu, a vlastitu župu temeljem rješenja Kraljevske zemaljske vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu, osnivaju 23. studenoga 1885.

Nije točno zabilježeno kada je u Sesvetama nakon turskih vremena sagrađena crkva, no velika je vjerojatnost da se ipak sačuvala ona crkva iz vremena prije Turaka. U narodu se međutim sačuvala predaja da je na starome groblju postojalo zvono na stupovima već 1717. godine, a poslije je uz zvono sagrađena kapela Svih Svetih s jednim drvenim oltarom, koji je imao urezanu godinu 1727., po svojoj prilici je to godina izgradnje oltara i kapele.

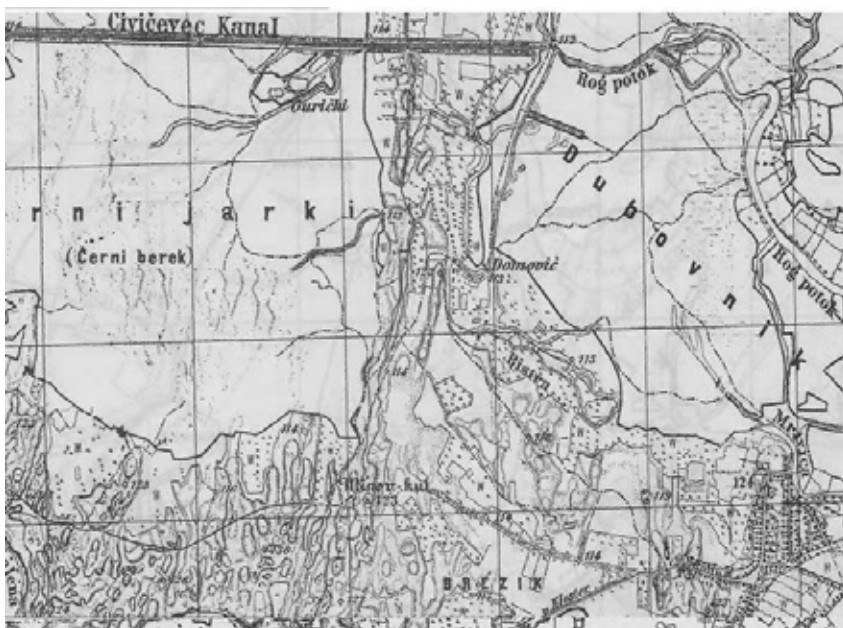
Karta 1763-87: The First Military Survey (Krug 1 označava područje kapetanovog mlina, predio od Batinski prema Kalinovcu, točnije šuma Crni jarki. Krug 2 označava tadašnji predio šumovitog i močvarnog područja Draganec.

Na prikazanoj se karti vidi prisustvo velikih naslaga pijeska koje se kroz povijest nisu značajnije mijenjale. Danas su samo prekrivene niskim raslinjem i akacijom, osobito predio zvan „Konjski brijeg“ koji je ujedno i neka vrsta prirodne granice između Podravske Sesvete i Draganec.

Croatia (1865-1869) Mapire-Poviestne, Mape Hasburgškog CarstvaLin.

Na karti su prisutne naznake prvih organiziranih naseljavanja.

Hungarian Kingdom 1869-87 (bilježi se prezime Domović-najvjerojatnije vezano uz tadašnje posjede).

Ta je kapela stajala na groblju na kraju ulice koja se još i danas naziva „Stara crkva“. Dakle, prva sagrađena crkva preživjela je turska vremena jer je kao takovu spominje i Andrija Vinković u izvješću od dana 8. listopada 1658. (J. Barle, Kat. list, 1902., 32). S vremenom je dograđivana i uređivana. Godine 1878. sagrađena je današnja crkva Svih Svetih na poticaj župnika Tome Ciglarića. Crkva je sagrađena u središtu mjesta dobrovoljnim doprinosima mještana. Gradnja crkve povjerena je poduzetniku Stevi Đurđeviću iz Pitomače, koji je 1878. djelo i dovršio. Crkvu je blagoslovio župnik Andrija Košnjak 7. travnja 1878. Sagrađen je i župni dvor, a zaslugom župnika Karla Blažekovića mjesto 1911. dobiva i poštanski ured. Dobrovoljno vatrogasno društvo osniva se 1928. godine.

Župnik i kanonik Tomislav Hrupec 1976. godine sagradio je novi župni dvor sa svim potrebnim prostorima¹², koji još i danas služi namijenjenoj svrsi. Obnovio je crkvu izvana i iznutra, a godine 1992. u crkvi je sagrađen novi oltar. 2001. godine crkva i župni dvor obojeni su izvana, na crkveni su toranj postavljeni električni satovi te posebna rasvjeta koja noću osvjetljava crkvu izvana i danas.

Povijest Draganec u novije vrijeme, za i nakon Drugoga svjetskoga rata

Povijest nam proučavajući je i učeći je uglavnom svjedoči, dok nam sama sadašnjost kao takva potvrđuje da svaki čovjek, koji kao jedinstveno živo biće današnjice bivstvuje na nekome području za vrijeme svoga vlastitoga jedinstvenoga postojanja, nosi u sebi svoje bogatstvo unutrašnjega života, koje istovremeno prenosi na svoja bliža i daljnja pokoljenja. Kroz vlastiti život, svoje bivstvovanje u određenome vremenu, utječe na život kako svojih bližnjih tako i na živote bliže i daljnje okoline. Na taj se način, htio on to ili ne, sve događa s nekim određenim razlogom. Jednostavno se formira linija života, formira se prošlost – povijest nekoga mjesta. Na nama samo preostaje da si dademo malo truda i pokušamo je shvatiti i razumjeti te iz proteklih događaja izvući najbolje za sebe i upotrijebiti to u sadašnjosti.

Za vrijeme je rata, kao i u svim mjestima Podravine, bivalo mnogo straha i strepnje među ljudima. Rat kao rat sa sobom donosi svoju cijenu, a cijena je bila da pojedinac nije mogao previše birati, nego jednostavno prihvatiti stvari onakvima kakve jesu. Mnogi su otišli u rat već 1941. godine. Uspostavom

¹²Službene stranice Podravske Sessveta (posjeta svibanj 2014.); <http://podravske-sesvete.hr/zupa.htm>

NDH mijenja se vlast, a u Sesvete dolaze ustaške i domobranske jedinice. Međutim, za vrijeme cijeloga trajanja rata u mjestu nije bilo značajnih snaga. Što se tiče ustaša, u Sesvetama se uglavnom nalazio manji broj pripadnika 5. ustaškog stajaćeg zdruga (zap. Rafael Boban), dok se veći broj snaga nalazio u Pitomači i u Kloštru Podravskome, gdje su i zabilježene veće borbe. U Kloštru Podravskome nakon uspostave NDH i nove vlasti mnogo ljudi s ovih prostora odlazi u različite postrojbe: hrvatske, njemačke i partizanske. Prema predaji mještana dosta je stanovnika bilo iz Draganec i u ustaškim snagama i u partizanskim jedinicama. Partizani prvi puta zauzimaju Kloštar Podravski 1943. godine, dok 1944. godine za Veliku Gospu ustaše ponovno ulaze u Kloštar Podravski. Žešće borbe zabilježene su 1944. godine kada su jedinice Bjelovarsko-bilogorskoga odreda pokušavale osvojiti Kloštar Podravski, što im 4. i 5. listopada 1944-e polazi za rukom. Mnogo je hrvatskih vojnika tada poginulo, a svi zarobljeni bivaju likvidirani. Nakon pada ustaškoga režima, narod proživljava teške dane. Ustaška i domobranska vojska se povlači u Sloveniju, mnogi se predaju partizanima. Kolone hrvatskih vojnika, koji nisu poubijani u Sloveniji, povlače se od mjesta do mjesta. Mnogo vojnika putem nestaje. Također mnogo žitelja iz okolice Kloštra i Sesveta stradava u šumi Seča, Berek i Limbuš. Mnogi su otišli u rat i nikada se nisu vratili. Oni koji jesu kasnije proživljavaju teške dane. Kako su se Draganci nalazili u sredini, između Podravskih Sesveta, Kloštra Podravskoga, Kalinovca i Ferdinandovca, pretežno su se kroz njih izmjenjivale različite vojske. Najgore su bili kozaci koji su pljačkali, uzimali guske, rakiju, stoku i sve što se moglo ponijeti. Često su ulazili i prolazili mjestom križari, pogotovo pred sam kraj rata. Negdje 1944-e u preletu, njemački su avioni bacili bombu veće snage na Dragance, na barberičevoj liniji, danas prostor iza kuće obitelji Ciganović. Na tom je mjestu ostao veliki krater koji se i danas još nazire. Ostao je naziv koji se kasnije koristio za sastajanje kad se pasla stoka „kod bombe“. U kući Lacković bilo je stacionirano njemačko zapovjedništvo, manjih broja snaga. Pretežno se izviđalo i pratilo prema Rog mostu. Krajem 1943. i početkom 1944.

bilježi se značajnije partizansko uporište u kući Sabolićevih. Prema navodu izvora (Vladimira Lackovića) partizani su slali poruke i poštu putem psa, koji je valjda bio prirodno nadaren pa je poruke prenosio u Podravske Sesvete i obrnuto. Oko fašenjka 1944. bilježi se značajan sukob u susjednom mjestu Molvice u kući Matulec s manjim brojem ustaških snaga – križara zvanih „Babci“ koji su bili iz mjesta Virja. Sakrili su se i utvrdili prilikom napada partizana iz smjera Draganaca – šuma Dubovnik. Borba je trajala od jutra do večeri. Tom su prilikom partizani prisilili Viktora Mraza i Antuna Mraza da zapale štagalj kako bi istjerali ustaše van iz kuće. Jedan je ubijen na izlazu iz štaglja, dok su ostali izgorjeli. Pokopali su ih na konjskom brijegu. Nekoliko se dana kasnije odigrao sličan sukob kod kuće Martinković na Batinskama, također u korist partizana. Spominju se sljedeći istaknuti borci iz redova partizana: Valent Sabolić, Đuro Krupski, Martin Šerbedžija, Ivan Babec i Tomo Marković.

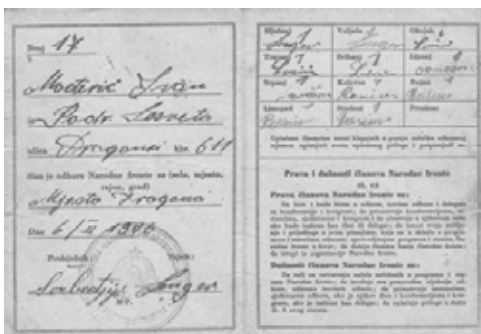

Operativna situacija na prekodravskom mostobranu 12. prosinca 1944¹³.

¹³ Savo Velagić, Podravski zbornik 1986.g. Prekodravski mostobran, str. 12.

Osobna iskaznica u vrijeme NDH.

Iskaznica člana narodne fronte.

Legitimacija, slika položena u javorov list.

Osobna iskaznica u vrijeme SFRJ.

Obiteljski album Karasek, I. svjetski rat.

Petar Mađerić, I. svjetski rat

*Petar Mađerić, Jalža Mađerić i
djeca: Ana i Marija*

Pripadnik II. svjetskoga rata (Slavko Martinković, Ana Palaić).

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Broj: 616-1443

Šifra: 5/1943

DOMOVNICA

Priznaje se ovime, da

Jeraj Sabolac

Zanimanje: ratnik

Godina rođenja: 1913.

Rodno mjesto: Boča Luvče

Ime i prezime roditelja: Luka Sabolac i Kata rođ. Dvornić

Mjesto: Boča Luvče

Općina: Boča Luvče

Kotar: Dvornić

Velika župa: Bilogora

imade zavičajno pravo:

po svojim roditeljima sa obitelji Boča Luvče na hrv. jez. 654

Obćinsko poglavarstvo

U Boča Luvče, dne 23 1943

Noćelak: [Signature]

Vlastitačni podpis stranke: Sabolac Jeraj

[Signature]

Domovnica u vrijeme NDH.

Obitelj Šantek.

Židovi u Dragancima

Židovi su podravski kraj počeli naseljavati između 17. i 18. stoljeća, a intenzivnije na đurđevačkom području nakon 1868. godine i to pretežno kao trgovci. Jedno od najdominantnijih prezimena koje se spominje je „Hirschler“. Već samim počecima II. svjetskog rata, s obzirom na ustrojstvo i dominaciju, za sve nedaće koje su tada zadesile Podravinu, ustaške su vlasti svaljivale na Židove, koji su u svojim rukama uglavnom držali trgovinu i bankarstvo ovoga podravskoga kraja. Prema popisu tadašnje Zemaljske komisije¹⁴ za ratne zločine iz 1945. god. u đurđevačkom kotaru 9 osoba – Židova zadesila je nedaća rata. U samim počecima ustaške vladavine u židovske trgovine bivaju postavljeni povjerenici, a vlasnicima Židovima je dano do znanja da je zabranjeno svako „protuslovljenje“ povjerenicima jer su oni vladini i kontrolni organi. Tako na području Podravske Sesvete i Draganec nalazimo dvije obitelji koje posjeduju trgovine. U Dragancima je to trgovina vlasnika Josipa Hirschlera i u Podravske Sesvete trgovina mješovite robe i građevinskoga materijala vlasnika Ernesta Hirschlera. Krajem 1941. gubi im se svaki trag.

Promet židovskih poduzeća u Donjoj Podravini 1940. i u prvom tromjesečju 1941. godine te vrijednost poduzeća 5. lipnja 1941.*			
Naziv trgovine	u dinarima 1941.		
	Promet 1940.	Promet u I. tromjes. 1941.	Vrijednost 5. lipnja 1941.
B. KOTAR ĐURDEVAC			
1. Draganci Hirschler Josip, Trgovina	12.000	35.000	4.000
4. Podravske Sesvete Hirschler Ernest, Trgovina mješovite robe i građevnog mater.	95.000	27.000	60.000

Dokument o prometu i postojanju židovskih poduzeća.

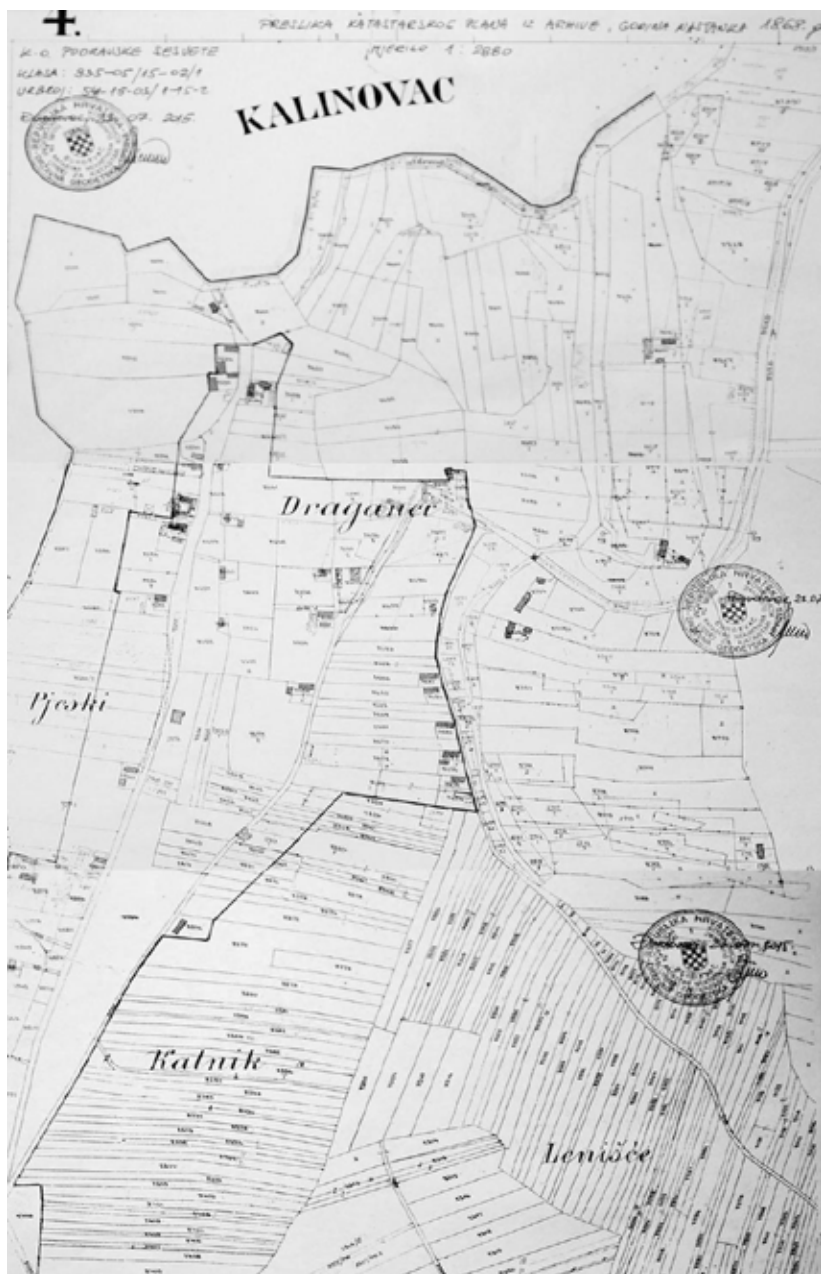
¹⁴ Podravski zbornik, 1981. god.

Prva naseljavanja i konaki

Konaki

Krajem 19. i početkom 20. stoljeća grad Đurđevac doseže najveći broj stanovnika¹⁵. Uslijed velike agrarne naseljenosti dolazi do povremenih migracija u naplavne šumovite predjele prema rijeci Dravi. Istodobno se, kao posljedica ispaše stoke, korištenja šuma i sve većih migracija prema rijeci Dravi nastavlja „otvaranje pješčanih površina“. Krajem 19. stoljeća započinju radovi na njihovom smirivanju. Iskapanjem današnjega kanala Čivićevac, od Molvi do rudine Stiska kod Đurđevca, te od Kalinovca do utoka potoka Bistra u Rog strug dolazi do isušivanja ovoga močvarnoga kraja. Nakon raspada kućnih zadruga, trajno se počinju naseljavati konaki, a s vremenom se iz pojedinačnih skupina kuća formiraju obrisi specifičnih naselja. Sam proces postanka konaka vezan je uz parcelaciju i krčenje šuma. Krčenjem šumara i šuma sve je više oranica, izgrađuju se putovi i kanali. Đurđevac je dakle i bio naselje na rijeci Dravi. Pošto je ovaj dio Hrvatske bio pod vojnom upravom koja nije dozvoljavala sječu najvrjednijih šuma, naseljavalo se naplavno i ugroženo područje uz samu rijeku Dravu. Cijelo ovo vrijeme rijeka Drava mijenjala je korito i naplavljivala okolne prostore. Način života seljaka krajem 19. stoljeća bio je u skladu s održivim razvojem. Čovjek je proizvodio onoliko koliko mu je trebalo za život, živio je u skladu s prirodom ostavljajući u nasljedstvo današnjim generacijama kompleks nizinskih šuma, sačuvanu rijeku Dravu i konačrska naselja kao poseban oblik naseljenosti i života. Uz Đurđevac, svoje su konake naseljavala i ostala veća mjesta đurđevačke Podravine, pa tako imamo još Virovske, Molvarske, Kalnovečke, Ferdinandske, Sessvetske i Pitomačke konake koji se kasnije formiraju u sela ili naselja.

¹⁵ Mladen Matica; Prostorni razvoj Đurđevca i njegov okoliš s posebnim osvrtom na pri dravski prostor; Naseljavanje konaka.

Karta iz 1868. god. Izvor katastar Đurđevac, Preslika katastarskoga plana iz arhive, godina nastanka 1868. Iz istoimene slike se daje jasno iščitati o naseljenosti ovoga područja druge polovice XIX. stoljeća.

Dugalijev ambar.

Dakle, još u vrijeme vojne krajine, posjedi koji su pripadali pojedinim naseljima „stražama“ bivali su udaljeni od sela te su ih obrađivale zadruge tako što je po jedna obitelj zadruge boravila ondje od proljeća do zime i vodila brigu za sve potrebe i obrađivala zemlju, a za vrijeme zime se vraćala u sjedište – zadružni dom u selu. Tako su se počela oblikovati manja naselja – konaci. Selo Sesvete do 1885. godine pripada župi Svetoga Benedikta u Kloštru te ima posjede uz rijeku Dravu, zapadno od

Sesveta na Peskima pa sve do kanala Čivićevca, dok Kloštar u to vrijeme nije imao nikakve posjede udaljene od samoga naselja. Sam pukovnik Hanibal Josip Heister, tada zapovjednik grada Đurđevca, odredio je granice sesvečkih posjeda 19. rujna 1695. godine koje sežu na sjever od kanala Roga na Bistru koji sada utječe u Čivićevac. Nekada je ovo područje Draganec i Peskov imalo malo obradive zemlje, uglavnom nešto više na rubu šume Dubovnik do danas Molvic i Batinski, kao i uz sam rub kalinovačke šume duž Draganec. Same Sesvete kao selo razvijaju se u srednjem dijelu Panonske nizine koji se bavi isključivo poljoprivredom. Selo Podravske Sesvete u svome sastavu ima i 4 konaka: Draganci, Dubovnik, Mekiš i Ruškova Greda, koji se javljaju kao rezultat daljnjega razvoja. Prvi konaci bivaju samo ispasišta za stoku na kojima su bogataši podizali obore za stoku s pojatama, a tu su boravili i čuvari stoke (sluge, siromašni ljudi). Stoka je na ispaši bivala gotovo cijelu godinu, jedino se u vrijeme zimskih mjeseci držala u oborima. Uz takve se obore – torove kasnije počinju podizati skromnije kućice u kojima žive pastiri i osnivaju svoje obitelji. Podravske su Sesvete 1913. godine obuhvaćale prostor od 5040 jutara i 423 hvati i brojale 3355 stanovnika zajedno u sastavu s konacima Dubovnik (88 stanovnika), Draganci (206 stanovnika) i Šarje (373 stanovnika). Tako su se od dva najveća konaka Draganci i Mekiš razvila danas i istoimena naselja. Na Dragancima se dalje spominju i manji tzv. konaki ili više imanja poznata pod nazivom Lukarov konak, Torbašinovićev konak (tu se 50-ih godina prošloga stoljeća nalazila ciglana za potrebe lokalnoga stanovništva za gradnju kuća) i Ciganovićev konak.

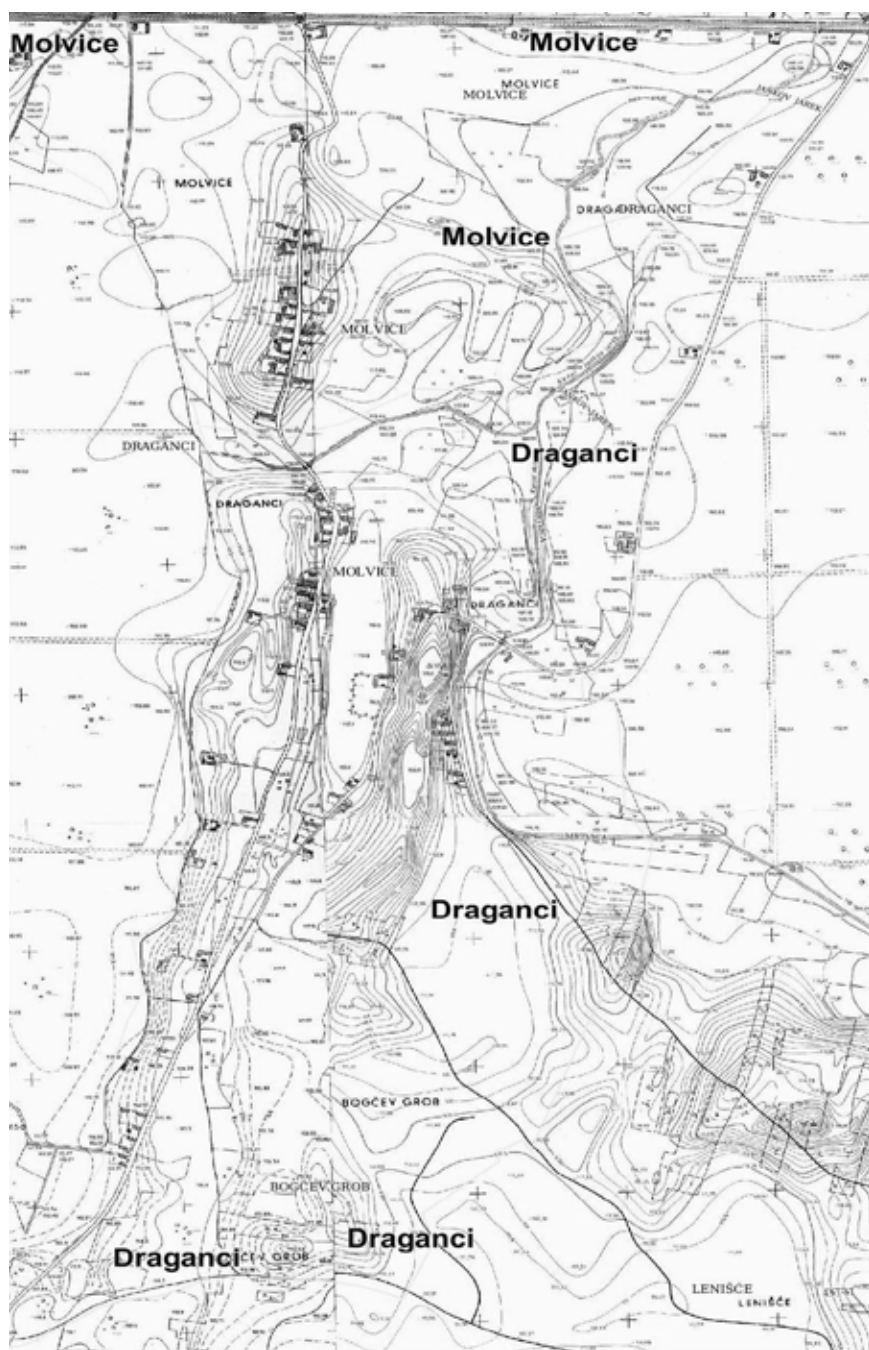
Prikaz Draganec, popis davnih stanovnika

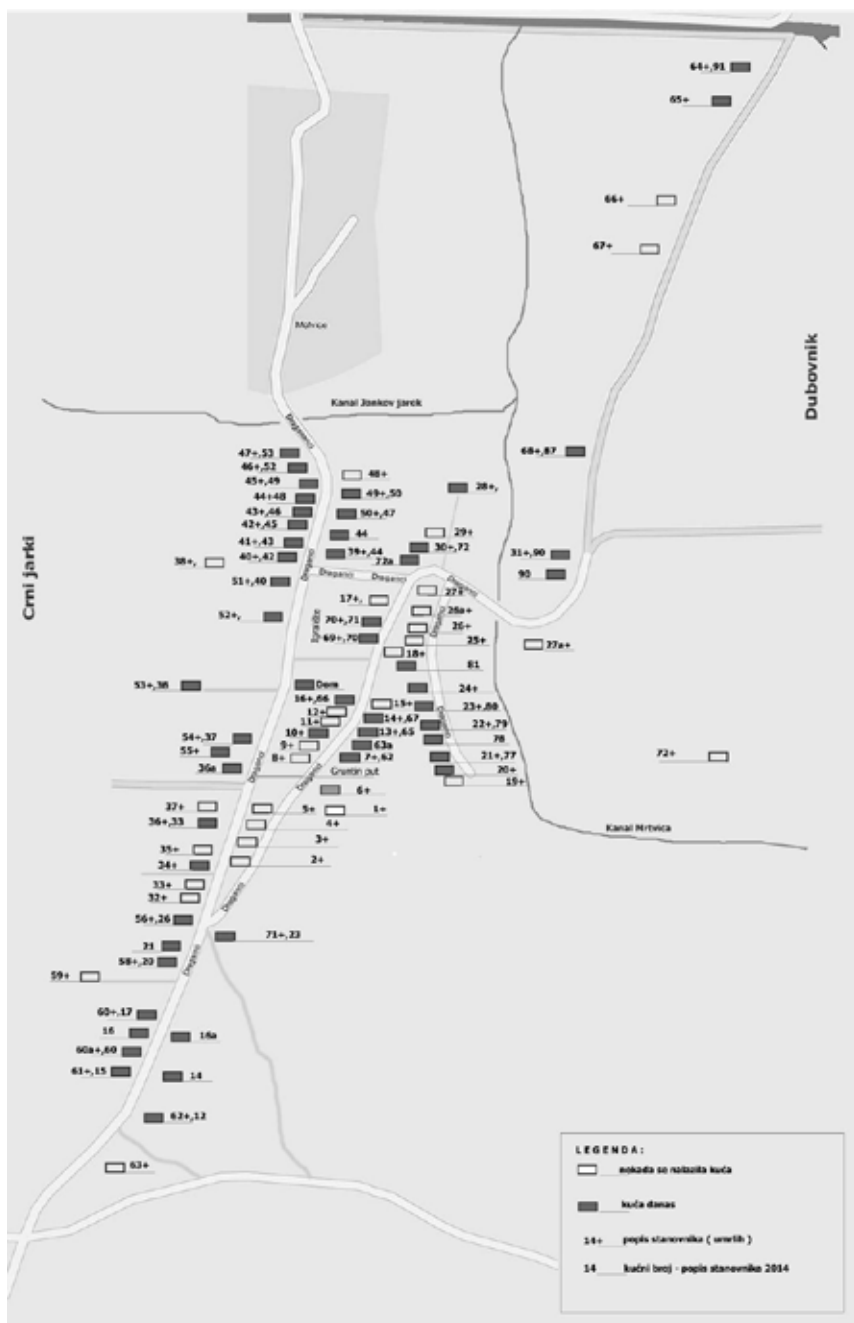
Topografska karta Draganec, 1968., prikaz položaja u odnosu na Podravske Sesvete.

Crtež Josip Lacković – Hiža.

Karta Draganec, 1968. godina.

Karta Draganec s prikazom i popisom nekadašnjih i sadašnjih domaćinstava.

Popis davnih stanovnika te položaj kuća na Dragancima

R.br. Popis žitelja – ukućana

- 1+ |Bečaj xxxx* Bečaj Mara* | Dj. Franjo, Pero, Đuro, Anđelka
- 2+ |Bušentičan Vinko* Bušentičan Roza* | Dj. Mirko, Kata
- 3+ |Cmrk Kata* | Dj. Ivan*
- 4+ |Rakitničan Rok* (Rokić)
- 5+ |„Baba“ Grunta*
- 6+ |Horvat Jela* Horvat Ivan* | Horvat Josip* Horvat Barica* |
Dj. Gordana, Marina
- 7+ |Babec Ivan* Babec Ana*
- 8+ |Kovačić Mato* Kovačić Anđelka* | Dj. Roza, Marica
- 9+ |Krupski Đuro* Krupski Kata* | Dj. Miško
- 10+ |Rođak Ivo* Rođak Mara* | Dj. Antun, Treza
- 11+ |Rakitničan Josip* Rakitničan Kata*
- 12+ |Popović Viktor* Popović Marija*
- 13+ |Martinković Petar* Martinković Mara* | Dj. Slavko*, Ivo*,
Anđelka* | Sabolić Josip* Sabolić Anđelka* | Dj. Jozefina*,
Štefica | Šerbedija Jozefina* | Dj, Mladen
- 14+ |Franjć Mato* Franjić Draga*| →Bačić
- 15+ |Lončarić Mato* Lončarić Ana*| Dj Marija
- 16+ |Guzi Marijan*
- 17+ |Huđek xxxx* Huđek Mara* | Dj. Roza, udana za Barkić
Franju
- 18+ |Bogdan Martin* (zvan Martin Cigan)
- 19+ |Franjić Stjepan* Franjć Jana* | Dj. Tomo*, Mato*, Marica*
- 20+ |Živko Mato* Živko xxxx* | Dj. Roza*
- 21+ |Belobrk Ivan* Belobrk Julijana* (kupili kuću od Kološa koji
je prodavao vino) |Dj.Nada
- 22+ |Lenger Blaž* Lenger Mara| Dj.Velimir, Božica
- 23+ |Krupski Stjepan* Krupski Mara* | Dj. Vladimir*, Božica*
- 24+ |Petković*- odselio u Raču → Lenger Božica
- 25+ |Ignac Ivica* (zvan Ivica Cigan)
- 26+ |Tunec*
- 26a+ |Čerkez Miško*Barica Fužina*
- 27+ |Hrvoić Tomo (Šiškan)* Hrvoić Mara* | →Lacković
- 27a+ |Torbašinović*
- 28+ |Šerbedija Martin* Šerbedija Jalža* | Dj. Josip* | →Nađ-
Ciglec Emin, Dražen
- 29+ |Živko Ivan* Živko Mara* | Dj. Franjo*

- 30+ | Šantek Ivo* Šantek Mara* | Dj. Slavko
- 31+ |Mađerić Ivo* Mađerić Ana* | Dj. Mara, Anđelka, Kata| → Vicenski Andrija, Vicenski Đurđica
- 32+ |Krupski Tomo* Krupski Mara* | Dj. Ivan (svirao violonu-
Lengeri)
- 33+ |Rasinec Pavo* Rasinec Mara*
- 34+| |Babaić* → | Sabolić Valent* Sabolić Marija* | →Rep | Rep
Cila* Rep Vlado* | Dj. Dražen*→Fusić
- 35+ |Vucikuja xxxx* (poginuo u II. svjetskom ratu) Vucikuja
Kata* | Dj. Ivan, Mato
- 36+ |Čošić Mato* Čošić xxxx* | →Palaić| Palaić Ana Dj. Ljubica
- 37+ |Šokec Luka Šokec Slavica| Dj.Mara
- 38+ |Barberiće* →|Barkiće Josip* Barkiće Roza* (maljari)
- 39+ | Nađ Luka* Nađ Ljuba* |Dj. Mato*, Slavko*, Marica*,
Dora*, Antun, Ivan,
- 40+ |→Rasinec | Horvat Ivo* Horvat Cila |Dj. Mladen
- 41+ |Šantek Antun* Šantek Kata* |Dj. Ivica
- 42+ |Lacković Vinko*,Lacković Mara*|Dj.Vlado, Mato*, Jalža*
- 43+ |Bečaj Tomo* Bečaj Marija*|Dj. Branko
- 44+ |→Sabolić Valent* Sabolić Marija* |Dj.Vlado, Anđelka*|
→Tomljanović
- 45+ |Sabolić Ivan* Sabolić Jana*| → Aurer | → Nađ
- 46+ |Ivković * Ivković Kata* →|Ingrić Ivan* Ingrić Božica |
→Hanak
- 47+ | Hirschler Josip* Hirschler Milke* |Nađ Mato* Nađ Cila | Dj.
Ivan, Marica, Slavica
- 48+ |Halusek Mato* Halusek Roza*| →Horvat| →Nađ
- 49+ |Karšić Blaž* Karšić Roza*| Dj. Marija* | →Šantek* | →Nađ
- 50+ |Dobrosta xxx* Dobrosta xxx*| Dj. Ivan, Mara | Dobrosta
Ivan Dobrosta Božica* |Dj. Željko*| →Britvić| →Lacković
- 51+ |Čurđija Ivan* Čurđija Ljuba*| Dj. Zdenka udana Franković
Andrija*
- 52+ |Bečaj Aleksa* Bečaj Roza*| Dj. Tomo, Slavica, Mara, Dora,
Jana, Nada, Ivan
- 53+ |Jušta Josip* Jušta Marija| Dj. Đurđica
- 54+ |Posavec Franjo Posavec Marija| Dj. Nada, Ivanka, Marijnka
- 55+ |Metalko Petar* Metelko Franca*|Dj. Marija, Mate (nestao u
II. svjetskom ratu), Franjo (poginu u II. svjetskom ratu kod
Ribnjačke) |Rasinec Milan i Marija
- 56+ |Franjić Valent* Franjić Kata*|Dj. Roza (udana Rođak),
Stjepan|Franjić* Franjić Marica

- 58+ |Čurdija Šimun*Čurdija Veronika*|Dj. Drago
 59+ |Rasinec Tomo* Rasinec Kata*|Dj. Franjo* Treza (udana Krupski)
 60+ |Kerečeni Ivan*Kerečeni Sofa*| Dj. Ignac, Stjepan
 60a+ |Palaić Katica *|Palaić Franjo*Palaić Ružica| Dj. Ivančica, Jasenka, Mladen |→Dorčec
 61+ |Fusić Miško* Fusić Dora*| Dj. Mato, Ivan*
 62+ |Pleško Treza*| Dj.Ivan*→Fusić
 63+ |Kerečeni*
 64+ |Đođ Martin*Đođ Marija |Dj.Marija| Dorčec Rok* Dorčec Marija|Dj.Ivan
 65+ |Vicenski Andrija*Vicenski Ana (Živko)|Dj. Petar i Mato|-- Vicenski Petar*Vicenski Marica*(prva supruga)|Dj. Andrija i Nada| --Vicenski Petar*Vicenski Marija*(druga supruga)|Dj.Milan i Anđelka)
 66+ |Blaževo imanje
 67+ |Aur Mato*Aur Marija*|Dj.Ivan| →Vicenski Mato*Vicenski Ana*|Dj. Cila, Marija, Andrija
 68+ |Mađerić Petar*Mađerić Marija*|Dj. Ivan i Ana|---Mađerić Ivan*Mađerić Ana|Dj.Božidar
 69+ |Živko Fabijan xx yy | Dj.Valent*Ivan*Josip*| Živko Valent* Živko Margeta | Dj. Josip
 70+ |Babec Ivan*Babec Ana*| Dj. Petar , Nada*, Slavica
 71+ |Marković Tomo* Marković Marta* |Dj. po majci iz prvoga braka Marija, Treza, Števo |
 72+ Sabolić Luka* Sabolić Kata* (imanje vlasnika iz Kloštra Podravskoga-Lukarovo)
 73+ Kuran*
 74+ Đurčić*
 75+ Stanker*
 76+ Lebinka*

Tumač simbola:

- broj s plusom (1+) označava kuću na karti uz koji se navode imena članova dotičnoga domaćinstva
- zvjezdica kraj imena (*) označava umrlu osobu
- strelica (→) označava prijenos vlasništva kuće
- oznaka (Dj) oznaka za djecu

Popis žitelja Draganci 2014. godine

Kbr. Članovi domaćinstva

- 21 Aleksa Franjo Aleksa Anđelija |Dj. Nadica, Marina, Nevenka
- 71 Babec Petar Babec Marija |Dj. Goran, Martina (udana Tišljar)
- 46 Bečaj Branko Bečaj Anđelka |Dj. Željko| Bečaj Željko Bečaj
Ivana |Dj. Monika ,Ivan
- 77 Kuća obitelji Belobrk – napuštena
- 23 Blažek Marica
- 20 Čurdija Dragutin Čudrija Đurđica | Dj. Željko|
- 16 Dorčec Ivan Dorčec Božica
- 91 Dorčec Marija
- 26 Franjić Marija |Dj. Darko, Zlatko| Franjić Zlatko Franjić
Emina | Dj. Martina, Leo
- 40 Franković Zdenka Marijanov Željko
- 15 Fusić Mato Fusić Mirjana |Dj. Luka, Mladen, Mihael, Marina
- 14 Fusić Ivan* Fusić Slavica | Dj. Miroslav, Mato, Tomislav,
Martina*, Đuro
- 81 Gašparić Mijo*
- 42 Horvat Cecilija| Horvat Mladen Horvat Ankica| Dj. Natalija
- 52 Hanak Ivan* Hanak Marija
- 48 Tomljanović Zvonko Tomljanović Milica |Dj. Slaven Jug,
Jurica Tomljanović
- 38 Jušta Marija | Dj Đurđica | Lugarov Đurđica| Dj. Emilija
- 36a Karasek Ivan Karasek Jela | Dj. Jasminka (udana Mihoković),
Mirjana
- 17 Kerečeni Ignac Kerečeni Slavica | Dj. Ivica , Mladen|
Kerečeni Mladen Kerečeni Jasmina | Dj. Andrej
- 62 Krupski Mijo Krupski Treza* | Dj. Marijan
- 45 Lacković Vlado Lacković Ana |Dj. Josip, Dražen| Lacković
Dražen Lacković Sanja| Dj. Ivica, Marko
- 47 Lacković Josip
- 79 Lenger Mara
- 87 Mađerić Ana | Dj. Božidar
- 50 Nađ Ivan Nađ Ana | Dj. Dražen
- 49 Nađ Ivan Nađ Brankica | Dj. Nenad, Emina| Ciglec Dražen
Nađ-Ciglec Emina
- 53 Nađ Cila
- 44 Nađ Antun Nađ Ljubica | Dj. Marijanka, Mario

- 33 Palaić Ana * - napuštena kuća
- 37 Posavec Franjo Posavec Marija| Nada, Marijanka, Ivanka
- 16+ Rasinec Franjo* Rasinec Marija | Dj. Slađana, Miroslav|
Slađana Čurčić| Dj. Dominik
- 63a Rođak Antun Rođak Roza
- 72 Šantek Slavko Šantek Ana | Dj. Marijanka
- 43 Šantek Ivan
- 66 Šerbedija Mladen
- 65 Šerbedija Mladen
- 78 Šokec Luka Šokec Slavica
- 86 Vicenski Andrija Vicenski Đurđica |Dj. Josip, Marija, Marko
- 70 Živko Valentin* Živko Margeta Dj. Josip
- 90 Vicenski Milan

Nogometno igralište u Dragancima. Jedan od nogometnih turnira koji se tradicionalno održava 30. svibnja svake godine.

I. Sesvečka biciklijada u Dragancima.

Tradicionalni put Dragančana biciklima na svetu misu u Brodić, Sveti Vid moli za nas.

Društveni rast i razvoj

Seosko domaćinstvo – nekad

K ako se naselje Draganci od samoga svoga postanka razvilo kao jedan od konaka Podravske Sesvete, tako je sama arhitektura i gradnja kuća identična sesvečkoj gradnji. S obzirom da su tu prvo bila ispasišta za stoku na kojima gazde kasnije grade torove za svoje blago, pojavljuju se i prve skromnije kućice u kojima obitavaju pastiri (čuvari stoke) sa svojim obiteljima. Kuće su bile građene od pletera obzidane glinom, a krovšte je građeno od slame. Tragovi takovih pleternjača i blatarki gube se početkom 20. stoljeća. Počinju se izrađivati prvi kalupi za izradu sirove (presne) cigle. Time kuće postaju nešto trajnije i postojanije za stanovanje i život sve do pojave prve pečene cigle. 50-ih godina prošloga stoljeća na Dragancima se javlja prva i jedina ciglana za proizvodnju pečene cigle. Nalazila se na lokaciji današnjega Torbašinovićevega konaka. Uglavnom se cigla pekla isključivo za vlastite potrebe domaćega stanovništva i koristila se u gradnji modernijih kuća. Samo pečenje cigle nije bilo skupo. Zemlja se nabavljala oko kuća na dubini od 50 do 60 cm dubine, dok drvo i granje u šumi. U gradnji kuće sudjelovalo je više ljudi, uglavnom su to bili samouki nešto darovitiji ljudi (zidari, tesari, cimermani, pokrivači), no u većini je slučajeva same objekte na kućištu čovjek podizao sam. Samo seosko domaćinstvo sastojalo se od kuće za stanovanje, staje, sjenika – gumna, hambara, nužnika, tora – svinjca, kokošinjaca, šupe, drvarnice, zdenca za vodu, virjana, gnojišta, a mogla se naći i tzv. „letna kuinja“. Sve je ovisilo o tome koliko je koje domaćinstvo bilo imućno, bogato. Međutim, ono što je bilo tipično, kao i za svako tada podravsko selo, jest da su kuće bile uske i dugačke, a iza njih su dalje slijedili štagelj, šupa, staja, gnojište, svinjac i dr. Što se tiče samoga rasporeda gospodarskih objekata, nalazimo gotovo

Detalj načina gradnje kuća.

Slamom pokrivena kuća.

Crtež Josip Lacković. Starinska zidana peć od opeke i blata (zemlje ilovače) pomiješanoga s piljevinom. U prošlosti sastavni dio svakoga domaćinstva.

dva tipa gospodarstava. Tip gospodarstva s jednim uzdužnim nizom objekata koji je započinjao, naravno, s kućom te nadalje ostalim dijelovima gospodarstva (ovisno o veličini), može se reći da je to bio osnovni tip. Drugi je tip gospodarstva s uzdužno poprečnim rasporedom gospodarskih objekata koji nalazimo kod manjih gospodarskih jedinica. Kuća biva okrenuta ulici, dok staja, gumno i sjenik bivaju poprečno okrenuti tvoreći s kućom na ulicu gledano slovo „L“. Na vrt se prelazi ili preko gumna ili postoji manja ograda koja vodi do drugoga dvorišta ili vrta.

Kuće su sredinom 50-ih godina prošloga stoljeća bile manjih površina zidane blatom i pečenom malom opekam, prekrivene slamnatim krovom u početku, kasnije crijepom – biberom¹⁶. Slama koja se koristila bila je ražena, žela se ručno i izrazito se pazilo da sva bude iste dužine. Osnovna građevna jedinica bila je ritak – pušljic slame, koji su se uvijek pokrivali – slagali na letvice krovišta odozdo prema gore. Količina od oko pet ritaka činila je površinu oko 1 m širine. Slama se uvijek isto tako slagala s latima okrenutima prema gore kako bi se lakše slagala i prilijegala uz deblji kraj ritka. Samo pokrivanje krovišta kuća bio je izrazito zahtjevan posao koji je zahtijevao osobita znanja tadašnjih majstora – krovopokrivača.

¹⁶ Željko Kovačić; Podravski zbornik 1978.; Stara arhitektura Podravske Sesveta.

Ivan Bečaj ispred kuće u Dragancima.

*Valent Franjić,
Marija Krupski,
dijete Milica Rođak.*

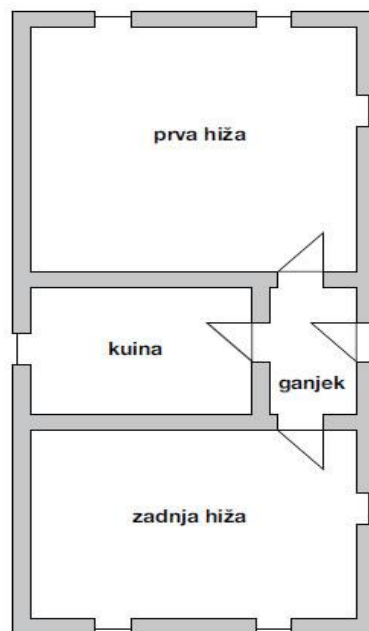
*Etno kuća Karlovčan – Brodić, unutrašnjost
starinske kuće.*

Kuća u Dragancima (Ana Palaić), prva od strane Kloštra Podravskoga, sadašnji vlasnik kuće je Mato Fusić.

Tlocrt starinske kuće s otvorenim ganjčecom.

Tlocrt starinske kuće.

Kuće su uglavnom imale jednu, dvije do tri prostorije najviše. U kuću se ulazilo u sredini, prvo u ganjek – hodnik s kojega se išlo odmah u „kuijnu“, a lijevo i desno su se nalazile sobe (hiže, prva i zadnja). U ganjku se nalazila kanta s vodom i mali kredenec, dok je u kuhinji bila zidana peć, stol i stolice te eventualno prolaz za tavan. U sobi – hiži ili fiži, koja je uglavnom bila okrenuta prema ulici, nalazio se krevet – postelja s posteljkom, stol, klupe, škrinje i ormar. S vremenom, zbog većega broja članova obitelji, dograđivala se još jedna prostorija za stanovanje namijenjena mladom bračnom paru. Spavalo se uglavnom u zajedničkoj prostoriji. Prozori su bili većinom mali, dva na frontalnoj strani kuće prema cesti. Na zidovima su se nalazile svete slike što je karakteristično za ovaj dio podravskoga kraja (Srce Isusovo, Sveta obitelj, Posljednja večera). U kuhinji se boravilo veći dio dana, barem domaćica koja je uglavnom pripremala hranu za sve ukućane. Iz kuhinje se išlo u komoru ili više bi to danas bilo nalik na smočnicu.

Ograda koja je okruživala samo gospodarstvo i davala mu jednu jedinstvenu cjelinu bila je u početku isključivo od drva. Kako je drvo bivalo osnovna građevna jedinica ograde – plot, tako su sam oblik i konstrukcija ograde bili u obliku okomito postavljenih letvica, dasaka ili opet od ispletene šiblja (pleter) s raznim varijacijama i kombinacijama. S prednje se strane nalazio ulaz u dvorište – drvena lesa koja se otvarala isključivo u dvorišnu stranu. Sastojala se od lijevoga i desnoga krila ili opet od samog jednoga krila (jednokrilna lesa). Koristila se isključivo za ulaz u dvorište zaprežnim kolima i za ulaz stoke. Postojao je još i manji ulaz – vrata kroz koja se ulazilo u dvorište.

Štagelj ili škedenj se uglavnom koristio, a i danas se koristi, kao spremište za kola i druga pomagala. Sastojao se od tri dijela: guvno, parma i plevnjak. Guvno je najširi dio koji je služio za smještaj kola. Parama ili sjenik je služilo za spremanje sjena u sušu od vanjskih padalina kako bi ono zadržalo kvalitetu i ostalo suho. Sijeno se spremalo nakon prve i druge košnje – otava. I na kraju, najmanji dio je plevnajak u kojemu se spremala pljeva. Kasnije se plevnjaci prenamjenjuju u parmu.

Staja ili bolje rečeno prostor za stoku – štala, koristila se uglavnom za smještaj stoke; krava i konja, opet ovisi o veličini gospodarstva. Nalazila se ili u produžetku kuće ili okomito smještena uz sam nastavak kuće. Krave su bile vezane za jaslje poredane u nizu. Jasle su bile položene uz najdulji dio zida. U jaslje se stavljala hrana. Iznad jaslji su se znale nalaziti drvene lojtrice u koje se stavljalo sijeno, no ako ih nije bilo za to su služile jaslje. Seosko domaćinstvo je većinom posjedovalo jednu do dvije krave, dok su se oni koji su imali više grla već smatrali dobrostojećim gospodarstvom. Spavale su na zemlji, na koju se stavljao nastir od sjeckane kukuruzovine koju su također znale jesti. Preko dana su se vodile na ispašu, na pašnjake i u šumu, a uglavnom su to radila djeca.

Svinjac – kotec je boravište za svinje koji se sastojao od dva

dijela, prvoga zvanoga tora (u njemu su svinje pretežno boravile tijekom dana i u toplije vrijeme) i drugoga natkrivenoga dijela, gdje su spavale. Svinje su se također

vodile na pašu, pretežito u šumu.

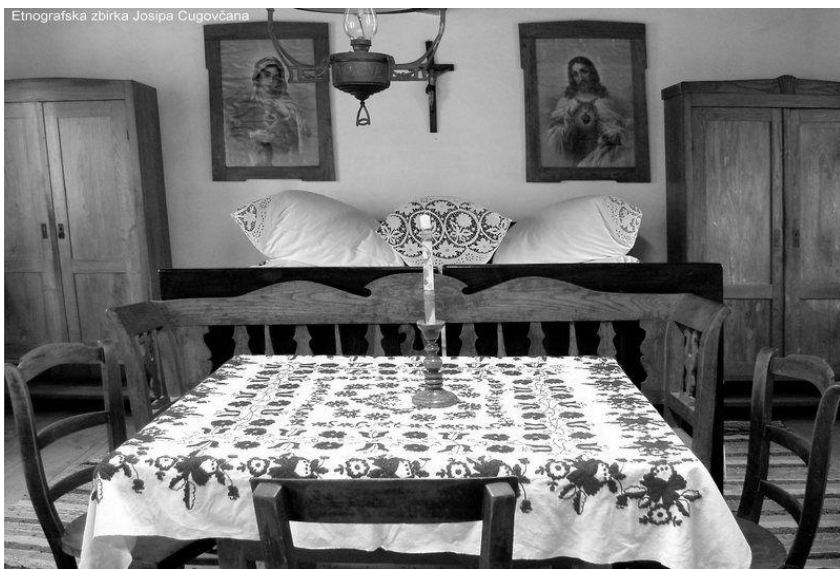
Nužnik je bio neizostavni dio svakoga seoskoga domaćinstva. Uređen na svojstveni način, otvorenoga tipa, a biva smješten van dvorišta, odnosno kako se to kaže „na vrtu“.

Kokošinjac je prostor u kojemu su bile smještene kokoši koje su bile dio svakoga domaćinstva. Osim kokoši, tu su se mogli naći purani i guske za ishranu obitelji. Perje peradi se kasnije „čejalo“ čime su se punili jastuci za spavanje – vankuši.

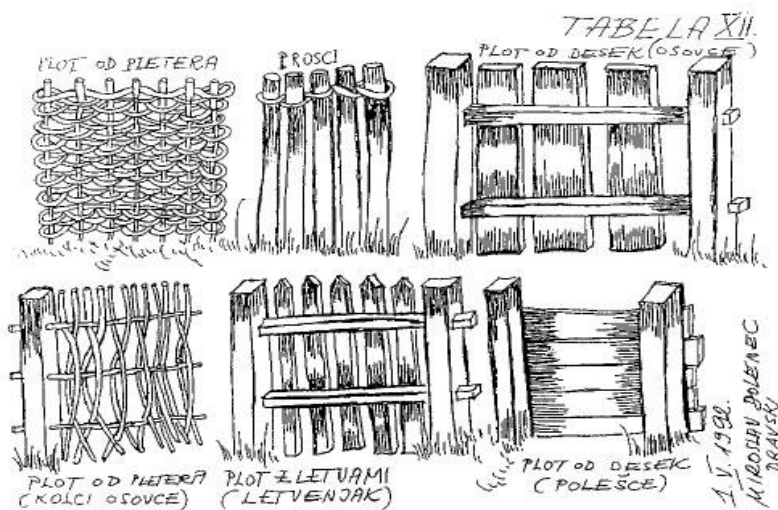
Šupa – drvarnica, pretežito je bila spremište za kojekakve stvari, a u osnovi za spremanje drva. Drva bi se slagala, cjepala i spremala za zimu kako bi ostala suha, daleko od kiše i snijega. Bila je smještena negdje blizu osnovne kuće za stanovanje.

Podravske Sesvete: starinska peč, izvor Etnografska zbirka Josipa Cugovčana.

Podravske Sesvete: starinska uređena kuća, izvor Etnografska zbirka Josipa Cugovčana.

Crtež različitih oblika dvorišnih ograda na kućistima (M. Dolenec-Dravski, mali virovski etnografski album, 1993., tabela XII).

Zdenac za vodu ili izvor života, nalazio se u dvorištu do 1 metar visine – sek te natkriven drvenom kućicom. Uglavnom je bio zidan opekom, oko 4-5 metara dubine. Voda se vukla kantom – vedricom, koja je bila pričvršćena na užu ili metalni lanac. Kasnije se koristilo i vitlo, no postojao je još i način da je kanta bila vezana za drveni štap (duljine do 3 metra zvanu „drug“).

Mara Maderić izvlači vodu iz zdenca.

Gnojište je bilo smješteno u blizini staje i svinjca, uglavnom izvan prostora stanovanja i dvorišta. U početku neograđeno, a kasnije se nastojalo ograditi isključivo nekim lošim daskama i šibljem kako bi se koliko toliko podigao higijenski nivo, a isto tako kako kokoši ne bi razbacivale gnoj. Danas postoje ista takova gnojišta na većim seoskim imanjima, ali su ona

betonska. Dulje vrijeme se sakupljao i slagao stajnjak, većinom su stari znali znati reći „da je sazrio“ te se tada odvozio na zemlju i služio za gnojdbu.

Virjan je bio spremište za kukuruz točnije klipovec – lati. U njega se spremao kukuruz nakon jesenske berbe kako bi se sušio. Bio je širok oko metar, a dugačak 4-5 metara. Nalazio se položen na dvije nosive grede koje su se nalazile na sazidanom

temelju od dvije do tri male pečene cigle. Bočne stranice su bile ili od ispletenog šiblja ili od okomito položenih drvenih letvi. Natkriven je bio crijepom, pretežno biberom.

Virjan, pleten šibljem.

Neka su domaćinstva imala i *letnu kuinju* (kuhinju) u kojoj se boravilo od ranoga proljeće do kasne jeseni. Može se reći da se ista zadržala i do dana današnjega kao sastavni dio domaćinstva.

Cucja kućica – kućica za psa, neizostavan je detalj svakoga domaćinstva. Nalazila se ili u dvorištu ili na vrtu pokraj virjana. Pas je bio dio svakoga domaćinstva isključivo što je to tada bio pas čuvar, a ne kao danas kućni ljubimac.

Vulica – cesta je pretežno uska nabijena zemljana i čini žilu kucavicu sela po kojoj se odvija sva komunikacija i prometovanje, svi dolasci i svi odlasci. S lijeve i desne strane smještene su bile kuće. Za vrijeme kiša bivala je blatna i teško prohodna, dok opet za vrijeme suše i ljetnih žega prašna i suha. Cestu gotovo možemo usporediti s tadašnjim teškim težačkim životom, nikada idealna, a bez nje se ne može i njenim tokovima se ploviti mora. Glavni cestovni pravac protezao se donjom vulicom (kuće Mađerićevih i Vinceskovich) prema Rog mostu, koji biva kasnije srušen u II. svjetskom ratu.

Raskrižje kod Franjića, danas glavni cestovni pravac. Kata Franjić na kolima, Marija Krupski na biciklu, Ivan Pleško, Roza Rođak, Tomo Marković, Franjo Palaić.

Kata Franjić, Marija Krupski, djeca Jadranka Ivković i Milica Rođak.

Vlado Sabolić na biciklu.

Vlado Sabolić na motociklu T12.

Život na selu i ekonomske prilike

Neobrađena zemlja traži vrijednoga težaka, seljaka od jutra do mraka. Žuljevi na rukama bivaju sve tvrđi i tvrđi. Postratno razdoblje pod vladavinom komunizma obilježeno je izrazitom teškim životom. Puno se radi, a od zemlje se malo dobiva, a još manje se ima. Prazne se tavani, ambari sa žitom, a za život ostaje samo da se jedva preživi. Država uzima svoje. U većim se mjestima osnivaju seljačke radne zadruge, zemlja i stoka su se uključivale u tobože zajedničku obradu. Narod ne pita previše, bitno da se živi i preživi. Krajem 1950-ih dolazi do integracije seljačkih radnih zdruza u veće i bolje organizirane zadruge. Ljudi se tako zapošljavaju u zadrugi u Kloštru Podravskome, a među njima prvima i Antun Rođak koji je tamo proveo cijeli radni vijek te danas uživa u zasluženju mirovini. Zadrugarstvo biva temeljem ekonomskoga i privrednoga razvoja. Svi strojevi i zemlja u rukama su države, odnosno zadruge i sve je centralizirano. Stroj, npr. vršalica dovukla bi se na neko mjesto u selu (kod Sabolića na vrtu) te bi se donosilo i dovozilo žito i vršilo. Uzimao bi se tzv. ušor – postotak od ukupno dobivenog žita.

-Sam proces žetve sastojao se od tri dijela: košenja žita, vršenja žita te završnoga razdvajanja zrna od slame i pljeve. Žetva se do

kraja 19. stoljeća manje više radila ručno. Pojavom parnih mašina počela je mehanizacija žetve. Prve su vršalice bile stacionarne, što znači da su bile vučene konjima i pokretane parnim strojem. Konj je također morao biti posebno dovučen.

Kasnije su pogon prvih, tada još drvenih, vršalica preuzeli traktori. Što se tiče same košnje žita, ista se radila od četiri ili

pet sati ujutro ručnim kosama. Sama je žetva bila važan i težak posao, ne samo iz razloga što se tada ubiralo plodove napornoga rada, već i zbog samoga blagostanja koje je donosila rodna godina. Žetveno kosačko oruđe uglavnom je bila kosa, voder, mazilica i brus. Kosa je bila metalna i kupovala se na drvenom kosištu. Kovala se i na taj način čekićem tanko razbijala kako bi se kasnije tijekom košnje mogla lakše brusom nabrusiti (koristi se i danas). Voder je bio opasan oko pasa kosca, izrađen od kravljega roga ispunjen vodom u koju se močio brus prilikom brušenja kose. Kosci su kosili poredani jedan iza drugoga s razmakom kako se ne bi posjekli. Iza njih su uglavnom išle žene koje bi žito kosicom – srpom sakupljale, dok bi muškarci vezači vezali to isto žito u snopiće. Snopovi su se nanosili u veće skupine i nastavljali te kasnije tovarili u zaprežna kola i vozili se kućama do guvna, tj. mjesta vršenja. Razrezane bi snopove ranić ubacivao u bubanj vršilice. Dreš bi odvajao zrnovlje od košuljice – pljeve. Zrnovlje bi curilo u platnene tkane vreće, a levator bi nosio slamu na kamaru – veću hrpu. Žito se kasnije spremalo u posebne ambare i drvene sanduke smještene uglavnom na tavanima kuća. Bilo je tu dosta naporna rada, ali su se radovi s nekim nutarnjim zadovoljstvom uspjeli privesti kraju na vrijeme.

Vršenje žita.

Vršalica.

Vršenje žita.

Vuča vršalice.

Kada bi se posao žetve, još bolje vršidbe žita, završio, uslijedio bi zaslužen objed te se vrlo često uz podravsku mušiku znalo i zapjevati i zaplesati.

Spremanje sijena radilo se ručno, bolje rečeno po cijele su dane ljudi bili na sjenokoši. Nakon otkosa trave, sijeno se sušilo pretežno dva do tri dana. Pretepalo (ručno drvenim rasovama preokretalo da bi se brže sušilo) jedan do dva puta, a zatim u početku ručno zubačam zgrinjalo (kasnije se radilo strojem kojega je u početku vukao konj do pojave traktora) u tzv. šrajbe. Pravilni kupci – hrpe sijena s kojih se sijeno bacalo na kola – voz sijena. Uvijek je jedna osoba bila na kolima i slagala sijeno kako bi ga više stalo, jedna je bacala sijeno, a jedna išla iza kola i kupila sve ostatke koji bi se rasipali čineći tako radnju zvanu „zubatanje iza voza“. Voz bi se završavao sa žrti (okrugli drveni komad koji bi prekrpio cijela kola) koja je užem bila vezana sprijeda i straga za kola. Sijeno bi se slagalo u plastove ili spremalo u sušu „pod krov“, odnosno farmu.

Kukuruz se sijao, okopavao i brao ručno, a nakon toga se sjekla kukuruzovina „kukuruzinje“ koja je služila za hranjenje krava i pospremala se u stavice. Kukuruz se pretežno brao u

Voz sijena i kravska zaprega. Ana Mađerić, Petar Mađerić, Mara Đođ, Ana Lenger.

Petar Mađerić, Mara Hrvoić.

Furijan Šantek i konj Cvetko.

Obrađivanje zemlje konjskom zapregom. Tomo Franjić, Mijo Krupski, Julka Belobrk, Treza Pleško, Roza Rodak.

cijelosti, a kasnije bi se ljudi sakupljali i luščili ga – odvajali klip od komušine. Sav gnoj od životinja i ljudi završavao je na oranicama i sjenokošama. Da bi se moglo voziti ili orati uz pomoć krava, trebalo ih je prvo naučiti na taj posao. One su uvijek radile u paru jer su mnogo slabije od konja. Imena krava bila su: Cveta, Cifra, Šarka, Rumenka, Jagoda, Ruža, Mirza itd. Nova krava koja nije znala raditi uvijek se stavljala uz kravu koja je već radila taj posao tako da je nova krava s jedne strane imala naučenu poslušnu kravu, a s druge strane glavu čovjeka koji ju je vodio. Kola za vožnju kravama prilagođavala su se prema potrebama radova u poljoprivredi mijenjajući tako stranice na kolima, podne daske i sforu koja je povezivala prvi pokretni podijel i drugi fiksni podijel. Kola su se jednostavno zvala po dužini kola: kratka kola jer su bila kratka i dugačka kola jer su bila dugačka, a koristila su se samo za sijeno i slamu. Za razliku prema kravama, posebna se ljubav radala između čovjeka i konja. Konj u staji ujedno je značio i bogatstvo.

Jači i brži od krave, konj je bio pogodniji za rad i prijevoz. Neka od imena konja bila su Rička i Zora. Kada bi se kobila oždrijebila, to bi ždrijebe nakon nekoga vremena odmah išlo van slobodno trčkarajući uz nju kada bi vozila kola. Poznati je slučaj iz davnine korištenje konja za prijevoz i sakupljanje mlijeka po selu (taj je posao radio Luka Nađ uz pomoć dva konja). Tijekom godine koristila su se kola na kojima su se nalazile kante s mlijekom, a zimi saonice.

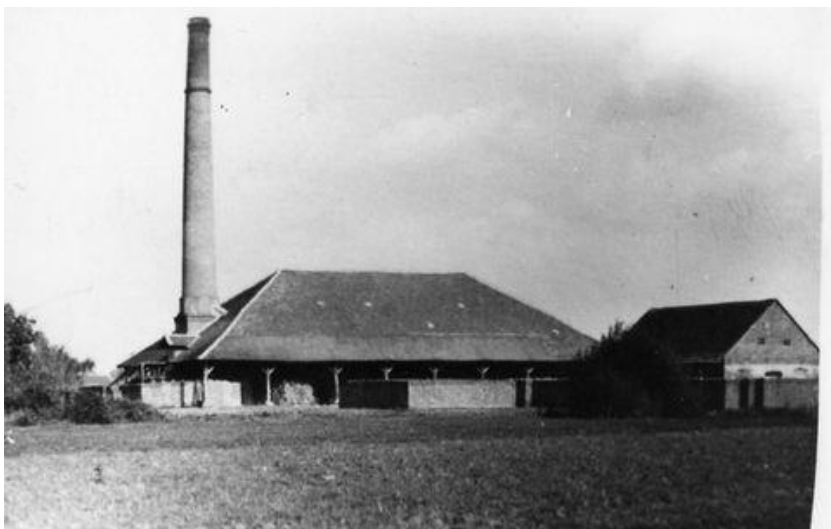
Škola Batinske i razred 50-ih godina prošloga stoljeća.

Škola Batinske i razred ranih 80-ih godina prošloga stoljeća, učiteljica Roza Kolomaz.

Djeca su školu pretežno pohađala u Kloštru Podravskome i to više razrede, dok su do četvrtoga razreda školu pohađala na Batinskama i na Molvicama. U poslijeratnome razdoblju nakon II. svjetskoga rata, prva je škola bila organizirana u obiteljskoj kući obitelji Lacković na Molvicama, zatim na lugarnicama na Batinskama. Zajedničkim nastojanjem mještana sagrađena je i prva škola na Batinskama (sadašnja galerija Ivana Lackovića – Croate), koja je bila u funkciji do polovine 80-ih godina prošloga stoljeća.

-Obitelji su imale troje, četvero djece. Kako je život bio izuzetno težak, a zemlja trebala težaka, nerijetko je bilo slučajeva da djeca nisu išla u školu već ostajala doma radeći na zemlji sa svojim roditeljima. Mnogo se radilo, dan je bio dugačak i život nikoga nije previše mazio. Obitelji su imale mnogo djece, a budući da je trebalo preživljavati i nahraniti tolika usta svakoga dana, nerijetko su djeca vrlo rano odlazila od kuće na rad za nadnicu – dnevnicu. Radilo se po zadrugama u Kloštru Podravskome, po ciglanama u Virju, Kozarevcu i dr.

Cigla u vlasništvu Domenika Patriarke koja se nalazila nedaleko Đurđevca, s desne strane ceste prema Virju (fotografija iz zbirke Matije Vogrinčića).

Neka su djeca išla u zanate za razna zanimanja. Kućanstva koja su bila imućnija (Sabolić, Metelko, Mađerić) uglavnom na svakodnevnim poslovima u polju nisu upošljavala djecu, već su kod njih radili ljudi slabijega imovinskoga stanja. Poznata je još i danas uzrečica „radilo se za ćupu mlijeka“. Težak – radnik je radio kod svoga gospodara cijeli dan za hranu, a kad je išao kući kao naknadu za svoj rad nije dobivao novac, već ćup mlijeka. Iz toga se može vidjeti težina života i oskudica koja je tada vladala. Vojni rok u ranom post ratnom razdoblju nakon Drugoga svjetskoga rata služio se tri godine, dok se kasnije smanjivao.

Mato Nađ u vojnoj odori.

Krajem 1950-ih već je bila sprovedena elektrifikacija. Prva trgovina postojala je i prije II. svjetskoga rata u vlasništvu židovske obitelji Hirschler, Josipa i Milke, koji su odselili krajem 1941. i početkom 1942. godine (današnja kuća Nađ, preko puta raspela).

250	-u- Jakob	489	-u-	"	5	3	846	3	455	3	81
251	-u- Ivan	686	-u-	"	3	2	23	1	1511	1	1315
252	-u- Doris	785	-u-	"	3	1	1514	1	921	"	1521
253	-u- Luha	426	-u-	"	3	2	142	2	1212	2	191
254	-u- Bata	592	-u-	"	2	1	845	1	745	1	766
255	-u- Palaić, Ljilja	107	-u-	"	1	"	549	"	344	"	344
256	-u- Ficko, Jabo	188	-u-	"	23	3	50	3	1433	3	1203

Prijepis Katastarske kategorije V.IV.III.II.I. i A, M.N.O. Podravske Sesvete.

70-ih godina Draganci ponovno imaju trgovinu. Držao ju je Valent Sabolić, a nalazila se na lokaciji sada obiteljske kuće Tomljanović. Isti se bavio i otkupom ljekovitoga bilja, bio je u partizanima i svirao violinu.

80-ih godina Draganci doživljuju puni gospodarstveni uzlet. Mjesto dobiva i asfaltiranu cestu. Većina domaćinstava počinje saditi i intenzivno se baviti proizvodnjom duhana. Kupuju se traktori, grade modernije kuće. U početku se duhan nizao na drvene prute i sušio u sušarama na ugljen. Kasnije, razvojem i primjenom suvremenijih tehnika, duhan se slaže u rame, a suši se u sušarama na loživo ulje. Tih godina djeca pohađaju malu školu do četvrtoga razreda osnovne škole na Batinskama, a dalje više razrede u Ferdinandovcu.

Puni uzlet i napredak se očituje rane 1990. godine kada Draganci dobivaju telekomunikacijsku infrastrukturu te kasnije i priključak na plinsku mrežu. Proglašenje suverene i nezavisne države Hrvatske 1991. godine pozitivno se očituje i na samo mjesto. Pored promjene društvenoga poretka, dolazi i do razvoja infrastrukture i postavljanja zrelih temelja za napredak, koji se očituje osobito u poljoprivredi i razvoju obrta. Dobivaju se potpore i razne subvencije, ulaže se u poljoprivredu, dolazi

do aktivnoga bavljenja poljoprivredom i stočarstvom. U stajama se povećava broj stoke te stoga stočarstvo, odnosno proizvodnja mlijeka, postaje važniji izvor prihoda domaćinstava. No kako sve biva praćeno svojim neumoljivim vremenskim tokom, tako se i od 2000. godine počinje osjećati lagana stagnacija. Poljoprivredna proizvodnja lagano opada što je uglavnom uzrokovano relativno lošom politikom prema seljaku i selu. Staje postaju prazne, a zemlja sve zapuštenija. Umor težačke ruke nikada nije bio veći i pogubniji. Na selu ostaje samo starije stanovništvo, dok se svi koji mogu zapošljavaju negdje gdje mogu izvan mjesta. Nastaje praznina, nastaje tišina ovoga predivnoga podravskoga kraja.

Itanje kukuruza na tavan. Stjepan Franjić, Marija Franjić, Ivan Nađ, Tomo Franjić, Marija Rasinec, Nada Bečaj, Julka Belobrk, Ana Babec, Roza Rodak, Treza Krupski.

Gospodarstvo

Podravske su Sesvete sve do danas ostale većinskim dijelom poljoprivredno stanovništvo. Sve do kraja 19. stoljeća gotovo se 90 % stanovništva bavilo poljoprivredom i stočarstvom, dok se danas oko 86,4 % domaćinstava bavi poljoprivredom, odnosno gotovo 44,5 % ukupnoga broja stanovnika i 61,8 % radno aktivnoga stanovništva odnosi se na poljoprivredno stanovništvo. Na ovakvu poljoprivrednu usmjerenost bitno je utjecao i sam smještaj mjesta (uz rijeku Dravu, okruženo šumom, nepreglednim zelenim livadama i plodnim oranicama). Obiteljsko gospodarstvo koristi prosječno 3,1 ha obradive površine. Posjed je većinom podijeljen u više od 5 parcela. No, kako je danas za razvitak poljoprivredne proizvodnje bitan pozitivan, odnosno visok udio gospodarstava s većim brojem ha, gospodarstva s posjedom većim od 8 ha je oko 20. Budući da na ovome području u današnje vrijeme nema značajnih gospodarskih subjekata koji bi mogli biti nositeljem gospodarskoga razvoja, ulogu nositelja preuzima jedinica lokalne samouprave Općina Podravske Sesvete. Njezina je osnovna uloga u tom smislu vezana uz razvoj odgovarajuće infrastrukture, ali i uz stvaranje uvjeta za povezivanje i objedinjavanje malih pojedinačnih proizvođača čiji bi proizvodi sutra trebali biti konkurentni na tržištu.

Sama slika gospodarstva i života u Dragancima pomalo je drukčija nego u samim Sesvetama. Možda je tome uvelike pridonio položaj, a i sam sastav zemljišta. Slabija zemlja u čijem sastavu prevladava velik udio pijeska odredila je samo mjesto. Od samoga postanka i naseljavanja ovoga područja, prvobitno prevladava stočarstvo, tj. ispaša na otvorenome. Kasnije se paralelno razvija i zemljoradnja. Sredinom 50-ih godina prošloga stoljeća ne može se govoriti o značajnom gospodarstvu i razvoju. Posljedica teškoga post ratnoga razdoblja je težak život i borba za opstanak. Proizvodilo se isključivo minimalno koliko je trebalo, pa čak i manje. Jedno domaćinstvo uglavnom je imalo jednu do dvije krave, par svinja i kokoši u svome vlasništvu. Oni malo imućniji imali su i konja.

Krave i svinje vodile su se na ispašu na predio Dubovnika i Crnih jaraka. Zemlja se obrađivala pomoću krava (uvijek su radile u paru) i konja. S obzirom na samu obradu zemlje pomoću životinjske snage, domaćinstva nisu posjedovala veće obradive površine. Sve se radilo ručno, od sadnje i okopavanja do ubiranja plodova rada. Usluge obrade zemlje konjskom zapregom pružao je Mato Ćosić iz Batinski i Stjepan Šantek iz Molvica. Uglavnom je prevladavao uzgoj kukuruza i pšenice. Prvi veći odmak očituje se u samome procesu vršenja žita. Tako prvu kosilicu za košnju žita, a i livade, posjeduje Valent Sabolić (tzv. Bartolinka) koji zajedno s Martinom Maticom (posjeduje vršilicu za žito) iz zaseoka Batinske daje usluge košnje i vršenja žita. Nema točnijih podataka, ali prema kazivanju se smatra da i prvi traktor biva u vlasništvu domaćinstva Sabolić.

70-ih godina prošloga stoljeća dolazi do pojave uzgoja duhana. Nova kultura kojoj je odgovaralo pjeskovito tlo velika je prilika za većinu domaćinstava da dođu do nešto veće zarade i tako si osiguraju normalan život, a i egzistenciju svojih budućih naraštaja. U početku je, istina, sve bilo teže jer je zahtijevalo mnogo truda i rada s obzirom da se sve svodilo na manualni rad. Sadnja, kopanje i berba te nizanje na prute i sušenje u sušarama isključivo na ugljen. Kasnije se sve to itekako moderniziralo. Od kućanstava koja se bave proizvodnjom duhana valja spomenuti obitelj Fusić, Rasinec, Kerečeni, Franjić, Rođak, Krupski, Babec, Posavec, Tomljanović i Nađ. Uzgoj duhana biva dobro organizirani i među domaćinstvima dogovoreni prstenasti proces. Uvijek se radilo kod jedne obitelji i tako u krug. No, tu su se još uzimali i dodatni radnici sa strane koje je plaćao gazda kod kojega se radilo.

Okapanje duhana.

Nizanje duhana na prute.

Osim sadnjom duhana, ljudi se bave i stočarstvom. Sve više blaga biva u stajama. Domaćinstvo s tri do pet krava smatra se već imućnijim jer se od proizvodnje mlijeka moglo dobro živjeti. A još k tome kad se prodao i pomladak (tele) bila je to dodatna zarada. Mlijeko se nosilo dva puta dnevno na mljekaru (otkupno mjesto) koje se nalazilo na Batinskama, a posjedovao ju je Martin Matica koji je tada radio za „Sirelu“. Tko je ujutro i navečer na mljekaru nosio po deset litara mlijeka imao je dobru zaradu. Sve češćom pojavom traktora, kao glavnoga radnoga stroja, došlo je do intenzivnijega bavljenja zemljoradnjom, čemu je uvelike pridonio „duhan“. Površine zemljišta u vlasništvu pojedinca bivaju sve veće. Sve je to rezultiralo razvojem i napretkom mjesta, gradnjom većih i modernijih kuća, a što se naročito očituje od kasnih 80-ih godina nadalje. Tako devedesetih godina, točnije 1996. i 1997. Božidar Mađerić kupuje prešu i kombajn za žito i kukuruz.

Bitno je još spomenuti da je na ovome području izraženo intenzivno iskorištavanje prirodnih bogatstava zemnoga plina, a koje počinje ranih 80-ih godina prošloga stoljeća. Prvo se otvara bušotina kod Mađerićevih i Franjićevih te na kraju kod Društvenoga doma Draganci. One još i danas egzistiraju dajući značajnije količine zemnoga plina, a isto tako bitnije doprinose samome općinskome proračunu, koji bi opet trebao doprinijeti gospodarskom i socijalnom razvoju mjesta i života mještana. Međutim, danas je stvarnost malo drugačija. Značajniji se gospodarski razvoj nije dogodio, a stanovništva biva sve manje. Jedno je ipak neupitno, zahvaljujući tom iskorištavanju prirodnih bogatstava Draganci vrlo rano dobivaju uređene prometnice.

Značajne crtice iz razvoja mjesta:

- prvi bicikl na Dragancima, Petar Mađerić
- prvi melin-čekićar, Petar Mađerić
- prva kosilica, Valent Sabolić
- prvi TV prijemnik, Antun Rođak

Dvije šogorice i sortiranje duhana: Marija Babec, Nada Lacković (rođena Babec).

Zajednička fotografija nakon uspješnoga preuzimanja – prodaje duhana.

Okoliš

U vidom i analizom podataka od 1971. god. prošloga nam stoljeća tada teritorijalno bivša općina Đurđevac brojala je cca 28 000 radno aktivnih stanovnika, od čega je 78 % stanovništva činilo isključivo poljoprivredno stanovništvo. Kod ovakve strukture stanovništva, a gledano sa stajališta zaštite okoliša, moglo bi se reći da bitnih problema po tome pitanju nema. Štoviše, jer đurđevačka općina biva nerazvijana te po mišljenju samoga stanovništva zagađenja i nema. No, nasuprot takovu brzopletome i površnome stavu, koji je ujedno sam po sebi opasan, ovo područje od kasnijih 70-ih biva izloženo aerozagađenju ugljičnim dioksidom, sumporovim vodikom i živom. Glavni krivac ovakva stanja može se pronaći isključivo u glavnome emiteru, odnosno u eksploataciji zemnoga plina. Na ovom se području provodi projekt nazvan „Podravina“, kojega čine tri polja (plinsko kondenzatno ležište Molve, Kalinovac i Stari Gradac) tada najveća nalazišta bivše države. Sabiranje, priprema i transport plina odvija se preko CPS-a u Molvama. Iako postoje tvrdnje i kasnija nastojanja da se kroz 10-ak godina emisija štetnih tvari smanji i svede na minimum primjenom novih tehnologija, značajni utjecaji na okoliš i stanovništvo već su se dogodili. Pogotovo se javlja i problem kiselih kiša zbog čega pretežito stradavaju usjevi. No, ipak se pored svega na osnovi isplate eksploatacijske rente, a i u želji da svatko dobije barem dio kolača, osnivaju i stvaraju manje općine koje nastoje razvoj i prosperitet usmjeravati prema osobnom viđenju i mogućnostima. Neki su i uspjeli, a neki se još traže. U konačnici, značajniji preduvjeti za čistu poljoprivrednu proizvodnju su uništeni, a daljnjom nebrigom, nepodužimanjem i neprovođenjem mjera zaštite okoliša ozbiljnije će se poremetiti odnos između čovjeka i prirode, a jedino na štetu zdravlja i života lokalnoga stanovništva.

Prikaz razmještaja bušotina na području Draganaca. Izvor: Studija o utjecaju na okoliš rudarskih objekata i eksploatacije nafte i plina na eksploatacijskim poljima Molve, Kalinovac, Stari Gradac, Gola, Ferdinandovac i Čepelovac – Hampovica, Zagreb, 2015.

Puštanje u rad bušotine Kal-21 2005. godine (foto: Dražen Nađ).

Mladen Horvat, kao i svi mještani Draganaca, u strahu je za zdravlje zbog neugodnih mirisa koji su dolazili s plinske bušotine

HALO, PODRAVSKI MJEŠTANI DRAGANCA LJUTI:

Već dva tjedna smrdi nam selo zbog plinske bušotine

● INA za navedene radove ima sva potrebna odobrenja nadležnih institucija, kao i odobrenu studiju utjecaja na okoliš - navodi u svom priopćenju Sektor korporativnih komunikacija INA-e

DRAGANCI – Mještani Draganaca, naselja na području općine Podravske Sesvete, u proteklih 14 dana bili su suočeni s neugodnim mirisima koji su se širili s plinske bušotine u središtu sela. Zbog neugodnih mirisa mještani nisu izlazili iz svojih kuća te su u strahu hoće li se udisanje kemikalija koje su dolazile s plinske bušotine odraziti na njihovo zdravlje.

- U središtu naselja imamo plinsku bušotinu više od 20 godina, ali nikad se nije osjetio takav smrad. Po meni, to je čisti sumpor koji nam se uvukao i u kuće i u štale i s pravom se bojimo za svoje zdravlje - kaže Mladen Horvat iz Draganaca.

Od INA-e, dodaje Mladen Horvat, mještani nisu dobili nikakvu obavijest da će se na bušotini obavljati radovi te da će se širiti neugodni mirisi. - Oni će sigurno tvrditi da ti

U središtu naselja imamo plinsku bušotinu više od 20 godina, ali nikad se nije osjetio takav smrad. Po meni, to je čisti sumpor koji nam se uvukao i u kuće i u štale i s pravom se bojimo za svoje zdravlje - kaže Mladen Horvat iz Draganaca

mirisi nisu štetni, no mi puna dva tjedna nismo mogli mirno živjeti. Iz kuće smo izlazili samo da nahranimo stoku. Iako smo prozore držali zatvorene, smrad je bio toliko jak da se uvukao u kuću i štale. Stoka nam se čudno ponaša, pa smo zbog toga u velikoj brizi - ističe Mladen Horvat. Na plinskoj bušotini Draganca, ističu u INA-i, izvode se radovi osvajanja bušotine pri čemu plin gori na baklju, što je normalna procedura koja može uzrokovati neugodne mirise.

- INA za navedene radove ima sva potrebna odobrenja nadležnih institucija kao i odobrenu studiju utjecaja na okoliš. Na bušotini je stalna

posada Crosca, nadzornici rudarskih radova, vatrogasci i djelatnici INA-e koji mjernim instrumentima kontroliraju stanje moguće emisije influenata u cilju sigurnog rada djelatnika kao i kontrole stanja životne sredine žitelja mjesta Draganca - navodi u svom priopćenju Sektor korporativnih komunikacija INA-e.

Dosad, stoji u priopćenju, nisu zabilježena nedozvoljena prekorčenja emisije influenata. Pri izvođenju radova na bušotini primijenjene su sve mjere zaštite zdravlja ljudi i okoliša.

- Radovi su završeni u subotu i bušotina je puštena u proizvodni sustav - kažu u INA-i. D. Borozan

Članak u Podravskom listu, studeni 2015..

Gorice

Vinova loza jedna je od starijih kultiviranih biljaka. Prema egipatskoj mitologiji čovjeka je s kulturom vinove loze upoznao Oziris – bog dobra. U rimskoj mitologiji bog vina je Liber koji se osobito slavio na selu u vrijeme berbe i prešanja grožđa. Prema nekim autorima vinova loza poznata je čak 7000 – 8000 godina prije Krista na tlu Male Azije, a odatle prenesena na Balkanski poluotok i na obale Sredozemnog mora. Pretpostavlja se da su plemena u Panonskoj nizini naučila saditi vinovu lozu ranije nego se i mislilo jer je dolazak Kelta u četvrtome stoljeću, koji su posjedovali umijeće uzgoja vinove loze, zasigurno i utjecao na razvitak vinogradarstva u ovim krajevima.

Obronci, a i pomalo pješčana zemlja, pogodovali su razvoju onih sorti koje nisu bile suviše zahtjevne. Područje danas od kuće Fusić prema Kloštru Podravskome bilo je zasađeno vinovom lozom i to hibridnom sortom „direktor“. Ti vinogradi uglavnom bivaju u posjedu vlasnika iz Ferdinandovca i Kloštra Podravskoga. Stari direktor nastao je 1816. godine križanjem američke loze vitis labrusca i europske vitis vinifera.

Napuštena klet obrasla akacijom.

U naše krajeve taj je hibrid donesen još prije pojave bolesti i štetnika, a u literaturi se navodi da je to bilo početkom 20. stoljeća i to iz SAD-a. Samo ime spomenute sorte već govori kakva su vina od toga grožđa. Kaže se da oni koji ga učestalo i u velikim količinama konzumiraju postaju tudumi, odnosno i samo ime direktor nam govori da više ne upravljamo sami sobom već „direktor“ upravlja nama. U narodu je za ovu sortu još poznat naziv noa i tudum. Kasnih 60-ih i ranih 70-ih godina samom težnjom narodne vlasti da se te samo rodice

vinove loze, kao što su je upravo „direktor“, ne šire nauštrb kvalitetnih sorata uveden je i poseban porez na njih. Iz tog se razloga u ovom području ljudi prestaju baviti uzgojem te sorte loze. Gorice se zapuštaju i počinje rasti akacija koju i danas nalazimo na tome području. No, zbog bolje klime i tla manji dio žitelja nastavlja se baviti vinogradarstvom na obroncima Bilogore uglavnom za svoje potrebe, dok zaista samo po koje kućanstvo uzgaja „direktor“ na svojim vrtovima. Tako obitelj Krupski gotovo do 1990. godine uzgaja ovu sortu. Međutim, ovo današnje vrijeme silne komercijalizacije i jeftinih proizvoda te dostupnosti vina i po nižim cijenama, a osobitom smjenom generacija, dovelo je da se samo obitelji Lacković, Babec i Nađ bave vinogradarstvom.

Berba grožđa (foto: Martin Kralj 1952. godine).

Brajda pred hižom (foto:Dražen Nad).

Sorta „derekotor“ (foto:Dražen Nad).

Iz davnina

Istrgnuto zaboravu

Zimi su se sakupljala drva po šumi „Crni jarki“ i „Dubovnik“, vukla su se natovarena na saonicama. Postojale su i saonice zvane „parizer“. Riječ je o dvjema drvenim saonicama koje su bile spojene jedna iza drugih, a vukao ih je konj ili krave. Po šumi se još gulila hrastova kora, sušila na ognjištu u kući i prodavala. Tako se tada dolazilo do kojega dinara. Tu je znalo biti malo problema s lugarom, no ljudi su se uglavnom uvijek snalazili (pogotovo djeca) na sebi svojstven način opravdavajući tako svoje postupke. Vladala su stroga pravila, nije se moglo zalaziti u šumu i uzimati drvo kako se htjelo pa makar i za ogrjev. Najpoznatiji lugar tada je bio Joška Mihaldinec. Postojala mala šala na račun njegova čuvanja šumskih površina: „Crni jarki na četiri ćoška kuda se šeće Mihaldinec Joška“.

U vrijeme dugih zimskih noći susjedi su se družili i puno vremena provodili zajedno uz „čejanje perja“. To su bile bijele večeri šarenoga čavrljanja i veseloga smijeha. Riječ je o ručnom odvajanju krutoga dijela pera od mekanoga kojim su se punili jastuci i pokrivači. Gotovo svaku večer se čejalo perje kod jedne kuće i tako redom jer je za jedan vankuš – jastuk trebalo čak do tri kilograma načejanoga perja. Ujedno je to bio događaj kojemu su se veselili i stari mladi. U razgovorima su se doticale mnoge teme i dogodovštine iz sela i okolice, a nakon toga su se svi dobro zabavili uz jelo i piće i naravno uz podravsku glazbu do kasno u noć. Perje su čejale pretežno žene, dok su muškarci, kako mladi tako i stari, čekali oko jedanaest sati u noći da počne zabava.

Čišćenje oraha je bio isto jedan od načina okupljanja bližih i daljnjih susjeda. Ujesen su se orasi sakupljali kako bi se za zimskih večeri lupali i čistili, kasnije sušili na peći i mljeli za spravljanje orehnjača. Uslijed čišćenja oraha okupljene bi žene sjedile oko zajedničkoga stola te nožem vadile srce oraha iz ljuske (lupine). Lupina bi se kasnije bacala u peć i koristila se za ogrjev – grijanje. Muškarci bi se pretežito zanimali muškim pričama i planovima oko zemlje. Znala se u rolu peći spremiti i

turkinja – pečena bundeva te nasjeckana na komade posluživati svima oko stola. Sjedenje pred kućnim pragom također je jedna već sada izumrla tradicija. No, istina, taj se događaj okupljanja njegovao i mogao se naći do Domovinskoga rata. Od tada su se ljudi nekako više okrenuli sebi i svojim brigama, a i pomalo svojem vlastitom htijenju za bolje i više jer se za to ukazala prilika. Međutim, u tom nastojanju vlastitoga rasta i brige oko onoga materijalnoga, čovjek je zaboravio za čovjeka, dakle za susjeda. Nekoć se radilo, radi se i danas, ali u predvečerje su se

Popodnevni odmor pred kućom Valenta Sabolića.

otvarala dvorišta i ljudi su izlazili van na ulicu te se uvijek našli pred nečijom kućom, na klupi. Klupa pred kućom i nije bila baš neizostavni detalj. Bila je ono što je vapilo ljude van, na razgovor uz druženje, a ako ništa drugo, na trenutak u kome se dijelilo i dobro i zlo.

Pečenje rakije je posao prije kojega je trebalo obaviti dosta poslova pripreme. Priprema je već započinjala sa sakupljanjem ruški – kruški i sliv – šljiva ujesen. Šljive bi se zatim izgnječile, najčešće rašljama, i stavljale u stare lagve koji više nisu bili za vino. Kruške tepke su se koristile prvenstveno za sušenje i rakiju. Nakon branja su trebale prvo odstajati neko vrijeme da omekšaju i da fermentiraju. Tako bi se one ručno ili pomoću sjekača ili sjeckalice (repare, sječkare) usitnile, stavile u stare bačve i zatvorile. Kasnije bi se po potrebi dodalo i šećera. Tek nakon mjesec i pol, kada je slador fermentirao u alkohol, pekla se rakija. Kotao rakije pekao se i do 5 sati. Po kotlu se dobivalo od 5 do 8 litara rakije ovisno o veličini kotla, sladoru tropa i jačini ispečene rakije. Kotao za pečenje rakije nisu imali svi, već par kuća u selu. Tada su oni iznajmljivali te kotle za novce ili za rakiju (kotlovinu). Ljudi su se po mjesec dana unaprijed dogovarali za termine pečenja i to su morali poštovati, jer kad

se rakija počela peći pekla se cijele dane i cijele noći da se ispeče u što kraćem roku. Nije se išlo spavati. Kotao rakije se sastojao od pećnice s kotlom, kotlene kape gdje se sakupljala para alkohola, cijevi od rashladnoga uređaja (spiralno izvijene bakrene cijevi kojima je kolala para iz kotla u metalnoj bačvi u kojoj se nalazila voda) da se para ohladi i na kraju samoga kapališta. Kapalica je bila komad platna u obliku trokuta preko koje je curila rakija. Ispod kotla rakije nikada se nije smio rasplamsati plamen jer bi se trop zapekao, a vatra se kontrolirala pomoću promatranja curenja ili kapanja rakije na kapalištu. Rakija je uvijek morala curiti u tankoj niti. Čuvala se u staklenim pletenim bocama – demižonama. Čašica rakije uvijek se konzumirala ujutro prije doručka kao lijek (nekada se znalo malo više uzeti lijeka) te kod želučanih tegoba, a „splaviš“ se koristio za obloge kod umornih nogu i ruku.

Tkanje na tkalačkim stanovima stari je zanat, gdje su žene pretežno ručno i mukotrpno dolazile do tkanine. Tkalo se sve, od stolnjaka, vreća i tkanine za odjeću. Postoje dvije vrste tkalačkih stanova: vertikalni i horizontalni tkalački stan. Od kreativnosti tkalje ovisila je kombinacija boja i uzoraka tkanja. To mogu biti jednostavne horizontalne šare, kockice ili pruge. Tkanje na horizontalnom tkalačkom stanu izvodile su najmanje dvije tkalje. Tkalački stanovi su se uglavnom izrađivali od tvrdoga drveta. Danas postoje samo dijelovi istih po tavanima starijih kuća koji svjedoče nekim davnim vremenima, dok je većina ipak nažalost završila kao ogrjev.

Pečenje rakije. Tomo Rasinec, Milan Rasinec, Miroslav Rasinec- dijete.

Nakon Drugoga svjetskoga rata, kako i u svim dijelovima bivše Jugoslavije pa tako i u Dragancima, vladalo je siromaštvo i oskudica. Novca nije bilo niotkuda, a valjalo je nešto obući.

Nosile su se uglavnom košulje i drugi dijelovi odjeće tkani od lana i konoplje – pređa.

Stog je odjeću ostalo samo posijati, obraditi i proizvesti na vlastitim poljima, svojim rukama. Obrada

konoplje i lana odvijala se na primitivan način priručnim alatima.

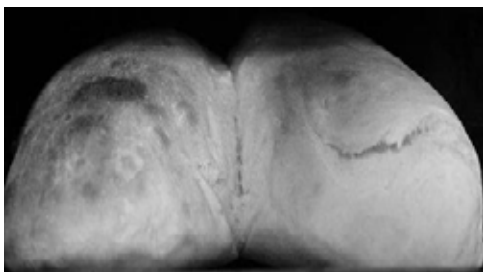

Postupak obrade konoplje započinjao je čupanjem stabljika konoplje te uklanjanjem korijena i sjemene glavice na vrhu stabljike. Same stabljike konoplje slagale su se u snopiće. Kako je stabljika konoplje bila tvrda i drvenasta, a da bi se odvojio vlaknasti dio, snopići su sedam do četrnaest dana močeni u

potoku, a nakon toga su se sušili na livadi na suncu sedam do deset dana. Tek nakon što se osušili, slijedila je obrada. Sprave za obradu konoplje bile su: stupa, stepača, trlica, greben, preslica i vreteno, kolovrat, vitlo, snovača i naposljetku tkalački stan na kojem se izrađivalo platno.

Kruh naš svagdašnji

Narod ovoga podravskoga kraja Draganec je uglavnom kao glavnu ranu – hranu od ranih jutarnjih, poldanji i večernjih obroka uzimao kruh (kruv, kruvek). Oblik i kvaliteta istoga mogao je biti prema prilikama i imetku, no uglavnom od prostoga kukuruznoga do pisanoga – šarenoga „svetešnjega“. Kruh se pekao od kukuruznoga brašna te od ječmenoga i raženoga brašna, dok se za svetkovine koristilo bijelo pšenično brašno (melja). Kako su svi kućanski poslovi isključivo pripadali ženama domaćicama, tako je i priprema hrane i

pečenje kruha bila glavna zadaća svake domaćice.

Kruh se pekao u krušnim pećima (više komada) ili u zidanim pećima u kućama.

Takav bi se kruh

koristio pretežno više dana dok se ne bi pojela i posljednja mrvica.

Brašno se spremalo u posebne spremnike, drvene škrinje, smještene u ostavama zvanima komora ili špajza. Svaki se kruh, bio on kukuruzni, bijeli ili miješani, pekao uz pomoć kvasa. Kvas se spremao tako da se manja količina već spremljenoga miješanoga tijesta odvajala u posebnu posudu do sljedećega spremanja. Tijesto za kruh pripremalo se u drvenim posudama zvanima „struganka“. Ukoliko se mijesio kruh od kukuruznoga

brašna, brašno se najprije moralo popariti vrelom vodom, a potom se, kad se ohladilo, dodavao kvas i sol. Tijesto se mijesilo tako dugo dok nije prestalo biti ljepljivo za prste. Kruh se pekao od sat do sat i pol vremena, no kasnije, kad se počela koristiti germa, do sat vremena. Danas se još uvijek mogu naći domaćice koje peku kruh kako za posebne prigode tako i za svakodnevnu upotrebu. Krušnih peći danas gotovo i nema, već se koriste isključivo zidane peći koje imaju rolove za pečenje.

Svati na Dragance negdar

O d kada je ljeta i od kada je roda ljudskoga muškoga i ženskoga od tada je i svatova. Povezivanja muškoga i ženskoga u jedno cjelovito biće. No, što se tiče samih običaja vezanih uz svate – svadbu oni se značajnije razlikuju od mjesta do mjesta. O samom detaljnijem opisu ovdje neće biti govora, jer je ova tema u velikoj mjeri razrađena i obrađena u djelima Željka Kovačića i Josipa Cugovčana. Ono što je značajno ukratko će biti spomenuto u par crtica. Koliko su svati bili značajan događaj kako za obitelj tako i za mjesto, može se zaključiti iz obiteljskih fotografija koje se nalaze po kućama prilikom prikupljanja starinskih materijala. Svaka kuća, bez obzira na težak život i neimaštinu, posjeduje fotografije svadbe svojih najmilijih iz prošlosti. Ipak to biva važan dio života neke obitelji, a i valjalo se selu prikazati koliko se ima i iz koje obitelji se dolazi, odnosno kakav je status. No, sve ima negdje svoj početak, a to su „prosci“. Radnja prosidbe mladenke većinom se odvijala pomalo od oka javnosti. Sam čin je bio usmjeren na dobivanje privole roditelja i na raspravu o mladenkinu mirazu. Nakon dogovora i privole s obje strane, i s mladenkine i s mladoženjine, dolaze zaruke. One su se odvijale u mladenkinom domu uz prisustvo uglavnom uže važnije rodbine. Jelo se i veselilo se, a sve uz podravski melos. Bitno je naglasiti da je dobna granica djevojaka – mladenki bila u

početku vrlo niska, a često i sezala prije punoljetnosti. Svatovi su se dugo pripremali, a i dugo se slavili. Uglavnom je sve započinjalo vrlo ranim okupljanjem, između devet i deset sati ujutro. Svatovi su se odvijali isključivo u obiteljskim kućama, pa se tom prigodom sav suvišni namještaj sklanjao iz kuće. Nakon crkvenoga čina prisege, svati su išli na svečani ručak

– obed kod mladenke. Sve je goste za stol vodio zastavnik. Isto je tako zastavnik prvi donosio juvu – juhu za stol mladenaca, a njega su slijedile gazdarice koje su posluživale ostale goste. Darivanje kod mlade „na juvu“ također predvodi zastavnik noseći duboki tanjur do svakog svata u koji se stavljao novac ili opet darivali pokloni koji su se sakupljali posebno. Svadbeno mladenkino ruvo – miraz odvozili bi konjari uglavnom u popodnevene sate kod mladoženje. Samo veselje bi se nastavilo negdje do pola noći jer bi tada bio običaj voditi mladu u njen drugi novi dom. Umivanje (prvo mivanje ili umivanje) radilo se u mladoženjinom domu drugi dan svadbe oko 10 sati, kada su svi bili na okupu ili kako su već dolazili. Riječ je bilo o darivanju mladenaca samo od strane mladoženjinih gostiju. Mladenkini prvići (uža

rodbina mladenke) dolazili su iz rodna mladenkina doma u večernje sate donoseći darove te se priključuju ostalim svatovima u slavlju. Postojao je tako običaj nakon prve nedjelje od svatova održavati i „zadnjiče“. S obzirom da je ostalo dosta hrane i pića, trebalo je to ipak bolje potrošiti, grgehota bila baciti. Zadnjiče su sačinjavali članovi najbliže porodice sada već snahe i zeta. Ujedno je to bio i prvi posjet mladoj snahi, da se vidi kako je i kako se snašla u novome domu. Tako je to bivalo nekada. Nažalost, malo se od toga bogatoga običaja održalo u današnjim svatovima.

Svati na Dragancima.

*Svati, selidba – vožnja mladinoga ruha
(obiteljski album Babec).*

Kak se nosilo negdar

Polazeći od današnje izjave da odijelo ne čini čovjeka te kada sagledamo nošnju stanovnika područja Draganec u promatranom razdoblju, zasigurno jest tako. Sam zaseok stasao je kao konak kojega su naseljavali stanovnici pretežno slabijega imovinskoga stanja, a ujedno se očitovao i kroz samu odjeću žitelja. Težak surov život, škrta pješćana zemlja i svakodnevno bivstvovanje, iz dana u dan, nije čovjeku ostavljalo puno za život. Od odjeće se nosi ono što se ima, a ima se malo. Većina domaćinstava sadi konoplju, prerađuje je i tka platno, koje se kroji i boji, kasnije šije te nosi kako bi ljudi znali reći „i svetkom i petkom“. Ono što se ima, stvarno se nosi do

neprepозна
tljivosti.

Krpa na
krpu,
zakrpa do
zakrpe
barem što
se tiče
svakidašnje
nošnje, dok
se odjeća
za svetek
čuvala ko

oko v glavi. Dekle i žene česale – češljale su se napeto¹⁷ naprijed bremanom i napuštenom kosom, dok je straga bila ispletana futa ili dvije omotane u krug – kolombar koji je bio učvršćen metalnim iglicama špangicama.

Sa strane su kosu ukrašavale dekorativnim iglicama. Žene su uglavnom nosile bijele bluze, dugih i kratkih rukava, tzv. oplečke. Oko vrata su bile ukrašene išivenom šlingom, dok je krajglin – kragna znala biti također na svojevrsan način iscifrana. Rukavi su također na krajevima bili iscifrani, kako

¹⁷ Josip Cugovčan, Narodna nošnja Podravskega Sesteta, str 68.

kratki tako i dugi. U zimi se nosila još bluza dugih rukava, pretežno crna. Suknje su bile dugačke crne ili šarene. Uglavnom su bile do gležnja, a kasnije do polovine listanaka. Ispod suknje se nosila podsuknja, jedna do dvije, dok se naprijed vezao frtun. Frtun za svetek ili svečani frtun uglavnom je bio bijele boje s raskošnom šlingom u donjem dijelu. Na nogama su uglavnom bile bijele končane štonfe – čarape. Cipele i sandale kožne crne boje uvijek su bile čiste i naboksane boksom, a kasnije naglancane mekom tkaninom.

Što se tiče svakidašnje ili bolje rečeno radne nošnje – odjeće, ona se nije bitno razlikovala od svečane odjeće, samo što je daleko bila iznošena i siromašnija detaljima. Tu se još znalo naći i pokrivalo za glavu, marama. Neke su je žene vezale „v

trokut“ na glavu, dok se znala nositi i kao modni detalj na ramenima. No, kako se vrijeme mijenjalo tako se i nošnja prilagođavala tadašnjim prilikama te se sve više počela kupovati u trgovinama, poput dućana kod Galjara f Pitomači, v Đurđevcu i vu Virju¹⁸. Muška odjeća znatno je jednostavnija i siromašnija od ženske. Muškarci se uglavnom češljaju na stranu ili gore, dok su

kasnije 70-ih godina prošloga stoljeća znali praviti i loknu na sredini glave. Koristi se i pokrivalo za glavu šešir u svečanim prilikama, dok se inače znala nositi kapa sa šiltom ili šubara za velikih hladnoća. Nosila se bijela košulja, kaput s jednim ili dva gumba i

¹⁸ Josip Cugovčan, Narodna nošnja Podravske Sesvete, str 68.

eventualno lajbec ili vesta na košulju. Hlače crne, crne cipele. Tu su bile još visoke čizme crne zglancane koje su se navlačile na noge, visoke do koljena s ravnim ili naboranim sarama. Koliko je bilo važno imati dobre čizme svjedoči nam i jedna zgoda obitelji Nađ, kada je iz odsluženja vojnoga roka 1950-e tada vojnik Matija Nađ pisao doma da je izgubio zatvarač puške te mora nadoknaditi štetu. Njegov otac Luka prodaje kravu i šalje sinu novac, a on kupuje čizme i dolazi kući.

Svakidašnja je muška nošnja nalik svečanoj, ali također, kao i kod ženske, siromašnija i s mnogo tragova naporna rada. Na nogama uglavnom gumene čizme, kojima su se čak znale i sare odrezati pa su se nosile za suha vremena. Noge su se umatale u stare krpe u obliku trokuta, zvane obojki pa se onda navlačila čizma.

Prikaz svečano i radno odjevenih Dragančana.

Društveni život Dragančana

Društveni život i sama druženja u poslije ratnome razdoblju uglavnom su se svodila na kućna okupljanja – zabave. Nakon naporna rada i duga dana, znalo bi se uvijek negdje okupiti pa uz koju kapljicu vina i podravsku muziku zabaviti pa tako malo zaboraviti na težački dan. Godine 1975. mještani Draganec, koji tada broje oko 40 domaćinstava, započeli su graditi društveni dom u kojem će se održavati druženja, svatovi, zborovi birača, sastanci SSRN-a. Samoj izgradnji doma, osim prikupljenih sredstava, donacija samih mještana, odbora SSRN-a Podravske Sesvete, priključili su se i pioniri iz tada pionirskoga odreda Podravske Sesvete koji je nosio ime narodnoga heroja Milana Špalja rođenoga u istome mjestu. Pioniri su uvježbali prigodan program, a sav je prihod od zabave bio namijenjen za izgradnju društvenoga doma u Dragancima. Dom je bio prizemni objekt s jednom malom prostorijom koja je bila namijenjena za šank na kojem se prodavalo piće. Mještani organizirani u SSRN Draganci tijekom su godine organizirali druženja, tzv. zabave. Uloge su bile strogo podijeljene: dvoje na ulazu prodavalo je ulaznice (sakupljale se uglavnom do pola noći), dvoje za šankom prodavalo piće. Tu su još bile osobe zadužene za konobarenje te za održavanje reda i mira. Za vrijeme same zabave postojala su dva najznačajnija događaja: prvi kada se prestao kupiti tzv. upad pa su svi mogli ući bez ulaznice i drugi zvani „čokoladni ples“ (ples za vrijeme kojega se djevojci kupovala čokolada i plesalo se s njom). U to su vrijeme jedan od poznatijih glazbenih sastava bili „Crni orlovi“. Prihod od zabava utrošio bi se uglavnom za održavanje doma. Uz odbor SSRN Draganci, djelovala je i omladinska organizacija koja je okupljala i članove iz obližnjih mjesta. Jednom godišnje, pretežno zimi, održavala bi se godišnja skupština, podnosio izvještaj o godišnjem radu, donosili planovi za sljedeću godinu i razmatrala bitna pitanja vezana uz rad i razvoj mjesta. Tada

uglavnom Dragancima rukovodi Ivan Babec, Valent Sabolić, a potom sve do osnivanja Republike Hrvatske Matija Nađ.

Tomo Marković, Valent Sabolić, Ivan Babec.

Prvi parlamentarni izbori za zastupnike u Saboru Socijalističke Republike Hrvatske, koja je tada bila još uvijek u sastavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, održani su 1990. godine. Ono po čemu su ovi izbori značajni ogleda se u činjenici da su to bili prvi višestranački izbori u Hrvatskoj pa tako i u Dragancima. Održavanjem ovih izbora te konstituiranjem izabranoga višestranačkoga Sabora Republike Hrvatske započinje novija hrvatska povijest, odnosno proces osamostaljivanja Republike Hrvatske.

Referendum o hrvatskoj samostalnosti održan je 19. svibnja 1991. godine i u Dragancima. Članovima odbora za provedbu glasanja za glasačko mjesto br. 50 imenovani su Marijan Krupski za predsjednika Odbora, Blaž Lenger za člana, Stjepan Mihoković za člana, Dražen Nađ za zamjenika predsjednika Odbora, Milan Vicenski i Josip Lacković za zamjenika člana

Odbora. Na tom se referendumu odlučivalo o budućnosti Hrvatske odgovarajući na dva ponuđena pitanja. Većina mještana se izjasnilo sukladno tada sveopćem ishodu glasovanja da: „1. Republika Hrvatska, kao suverena i samostalna država, koja jamči kulturnu autonomiju i sva građanska prava Srbima i pripadnicima drugih nacionalnosti u Hrvatskoj, može stupiti u savez suverenih država s drugim republikama, 2. Republika Hrvatska ne ostaje u Jugoslaviji kao jedinstvenoj saveznoj državi.“

Prvi parlamentarni izbori 1990 (s lijeva na desno stoje: Ivan Belobrk, Ignac Kerečeni, Ivan Nađ, Josip Lacković, Blaž Lenger, Mato Nađ, Franjo Posavec).

REPUBLIKA HRVATSKA
OPĆINA ĐURĐEVAC
Komisija za provedbu referenduma
općine Đurđevac
KLASA: 014-01/91-01/01
URBROJ: 2122-01/91-2
Đurđevac, 7. 5. 1991. g.

Na temelju članka 18. i članka 21. Zakona o referendumu i drugim oblicima osobnog izjašnjavanja ("Narodne novine" br. 15/79. i 13/87) Komisija za provedbu referenduma Skupštine općine Đurđevac za provedbu referenduma po Odluci Predsjednika Republike Hrvatske od 21. travnja 1991. godine imenovana Rješenjem Republičke komisije za provedbu referenduma od 2. svibnja 1991. godine na sjednici održanoj dana 7. svibnja 1991. godine, donijela je

RJEŠENJE

o imenovanju odbora za provedbu glasovanja na referendumu

1. U odboru za provedbu glasovanja na referendumu za glasačko mjesto br. 50 imenuje se:

- 1) Krupski Marijan za predsjednika Odbora,
- 2) Lenger Blaž za člana Odbora,
- 3) Mihoković Stjepan za člana Odbora.

Za zamjenike imenuju se :

- 1) Nad Dražen za zamjenika predsjednika Odbora,
- 2) Vioenski Milan za zamjenika člana Odbora,
- 3) Lačković Josip za zamjenika člana Odbora.

2. Odbor za provedbu glasovanja na referendumu neposredno rukovodi glasovanjem na glasačkom mjestu i osigurava pravilnost i tajnost glasovanja na referendumu koji će se održati 19. svibnja 1991. godine.

U Đurđevcu, 7. 5. 1991.

Predsjednik
Općinske komisije za provedbu
referenduma
Željko Hrvatić, dipl.pravnik, v.r.

Rješenje o imenovanju odbora za provedbu glasovanja na referendumu dana 7.5.1991. godine.

Dec, 16. or. 91.

Interni Red:

1. Refrondura
2. spranske stega
3. Razina

1 REFERENCAU

Lacandon jeep praznina of jutele praznina solo Jozgancin
; upravo se predložena glazba of praznina 185.74
Glazba upravo strava se R.T. - Le bel a krasni se
Pravda reformacija se: Injancin - upad Hingon
Razmat - Luga Blat
Don - Niklasin Stjepan

2. STERNACKA SZEGA:

[illegible]

3. La Zuo

Prvi parlamentarni izbori 1990 (s lijeva na desno stoje: Blaž Lenger, Ivan Nađ, Ignac Kerečeni, Josip Lacković, Ivan Belobrk, Franjo Posavec, Mato Nađ).

Od 1993. godine, kada se formiraju prve općine, Draganci zajedno s Mekišem i Podravskim Sesvetama pripadaju Općini Kloštar Podravski. 1996. godine Općina pokreće postupak ishoda statusa naselja za tada zaseok Dragance te realizaciju besplatne plinifikacije istoga. Zbog nezadovoljstva položajem i raspodjelom financijskih sredstava te stvaranja ostalih preduvjeta, Podravske Sesvete pokreću postupak osamostaljenja. Odlukom Hrvatskoga sabora od 8. studenoga 1997. godine, a objavom u Narodnim novinama 20. studenoga 1997. godine, biva proglašena Općina Podravske Sesvete kojoj tada pripadaju Draganci zajedno s Mekišem. Započet postupak provođenja plinifikacije završava Općina Podravske Sesvete.

- 15. svibnja 2005. održani su lokalni izbori za članove Vijeća mjesnih odbora Podravske Sesvete. Formira se Mjesni odbor Draganci, a članovi istoga su: Ankica Horvat (koalicija DC, SDP, HNS), Dražen Lacković (HDZ), Mladen Horvat (HDZ), Ivan Karasek (HDZ), Božidar Mađerić (HDZ). Za predsjednika Odbora izabran je Dražen Lacković, a za njegova zamjenika Ivan Karasek.

21. rujna 2007. godine Draganci dobivaju priključak na sekundarnu vodovodnu mrežu. S obzirom na sve učestalije suše za vrijeme ljetnih mjeseci, dolazilo je do češćih pojava presušivanja obiteljskih zdenaca pa sama vodoopskrba mjesta vodom za piće biva jedan od većih problema. Općina Podravske Sesvete zajedno s Mjesnim odborom prepoznala je problem na vrijeme i pristupila izgradnji vodoopskrbne mreže u dužini 3300 metara. Izgradnjom sekundarnoga voda, svakom je domaćinstvu omogućen besplatan priključak na vodoopskrbnu mrežu i time dostupnost zdravstveno ispravne vode.

19. rujna 2008. povodom dana Općine Podravske Sesvete upriličeno je svečano otvorenje Društvenoga doma. Stari dotrajali dom je srušen i na njegovim je temeljima sagrađen novi i moderniji. Kapacitet doma je 200 osoba, s uređenim sanitarnim čvorovima, poslovnim prostorom i uređenim potkrovljem. Dom je dan na korištenje Mjesnome odboru te su tako stvoreni preduvjeti za nova druženja i društveni rast i razvoj mjesta. Kasnije se uređuje okoliš, dječje igralište i parkiralište te pročelje doma.

Društveni dom u Dragancima – danas.

Otvaranje vodoopskrbne mreže (Ivan Nađ, Ivan Derežić, Dražen Lacković).

Otvaranje Društvenoga doma Draganci (Ivan Nađ, Boris Drvenkar, Ivan Derežić).

OOSO Draganci

Omladinska organizacija djeluje u Dragancima od ranih 70-ih, organizira i provodi radne akcije koje prvenstveno bivaju temelj okupljanja i dokazivanja u tadašnjem sistemu. Radne se akcije organiziraju s ciljem održavanja prilaznih cesta, čisti se akacija jedan metar od bankine u oba smjera u pravcu Draganci – Kloštar Podravski. 30. listopada 1983. godine donesena je Odluka o otvaranju žiro-računa u Zagrebačkoj banci u Đurđevcu. Također se donosi zaključak o primanju članova omladinaca u Savez izviđača „Kalina“ Kalinovac. Barem jednom u mjesecu organiziraju se zabave. Postojala je vrlo temeljita i jasna podjela uloga: sakupljanje upada – Ivanka Posavec i Andrija Vicenski; za šankom – Željko Dobrostal i Ivica Dorčec; konobari – Marijanka Posavec i Jasna Palaić; red i mir – Mladen Horvat, Marijan Krupski, Ivica Dorčec, Željko Dobrostal i Andrija Vicenski (izvadak iz Zapisnika od 27. ožujka 1984. godine prilikom organiziranja jedne od zabava, zapisničar: Josip Lacković). Mladi uglavnom na zabave dolaze iz svih okolnih mjesta.

Jedan od važnijih događaja bilježi se vezano uz datum 16. travnja 1985. godine kada se donosi odluka o izradi štafete. Istu je izradio Josip Živko, a pismo napisala Jasna Palaić. Održala se i svečana manifestacija prije polaska štafete 23. travnja 1985. godine u Kloštru Podravskome. Iste godine kupuje se zemljište za nogometno igralište (zemljište Ignaca Lugara), a pioniri se sve više uključuju u omladinske radne akcije uređenja okoliša oko doma, tj. sječenja i krčenja akacije. Uređuje se unutrašnjost društvenoga doma, kupuju se zavjese, kupljen je i prvi gramofon. Kasnije se nadograđuje kuhinja i posebna sobica s posebnim ulazom samo za potrebe omladine. Popis dijela članova koji su prošli kroz ranu omladinsku organizaciju: Mato Fusić, Josip Lacković, Ivanka Posavec, Andrija Vicenski, Marijanka Posavec, Jasenka Palaić, Đurđica Jušta, Miroslav Rasinec, Ivica Dorčec, Milan Vicenski, Jasna Palaić, Mladen Horvat, Dražen Lacković, Željko Dobrostal, Petar Babec, Ivan Nađ, Marijan Krupski, Franjo Horvat, Zdravko Lugarov, Josip

Živko i dr. Od izrazito istaknutih članova valja spomenuti Petra Babeca, koji ne samo da je bio aktivan omladinac, već je ujedno bio i jedan od osnivača nogometnoga kluba „Napredak“ u Dragancima. Nogometni je dres bio crvenobijele boje s okomito postavljenim prugama te plavim hlačicama.

Podravske Sesvete, dodjela priznanja (Andrija Vicenski, Milica Rođak, Marija Babec, Petar Babec, Ivan Kovačev, Branko Vucikuja, Branko Bečaj, Ivan Šantek, Ivan Nađ, Nevenka Kovačev).

Na klupi ispred Društvenoga doma Draganci (Andrija Vicenski, Marija Nađ, Ivan Nađ, Milica Rođak, Petar Babec, Mato Fusić, Brankica Rođak, Ivica Šantek).

Ivan Nađ ispred društvenog doma Draganci.

Izgradnja omladinskih prostorija (s lijeva na desno: Josip Horvat-Jozić, Dražen Rep, Željko Čurdija, Ivan Dorčec, Mladen Kerečeni, Mario Lacković, Mladen Šerbedija, Ivica Kerečeni, Marijan Krupski, Milan Vicenski, Dražen Nađ, Igor Maresić, Mato Nađ).

Omladinska iskaznica.

Prva iskaznica HDZ-a.

1987. godine učlanjuju se i novi mlađi istaknuti članovi iz redova pionirske organizacije: Slađana Rasinec, Nadica Aleksa, Marina Aleksa, Mario Lacković, Dražen Nađ, Mladen Šerbedija, Ivica Kerečeni, Božidar Mađerić, a kasnije i drugi. Iz popisa članova je jasno evidentno da se OOSSO Draganci ne može sagledati samo kroz naselje Draganci, nego sama organizacija biva toliko prepoznatljiva da kroz sve vrijeme svoga djelovanja okuplja članove i iz obližnjih mjesta, Molvica i Batinski. Krajem 1990-e godine Omladinska organizacija prestaje s djelovanjem

zbog aktualnih društvenih i političkih promjena te dolazi do osnivanja mjesnoga ogranka HDZ-a Draganci. Zanimljivo je kako se u tim novim vremena u početku kod ljudi osjećao mali strah i nemir, no kasnije se većinsko stanovništvo Draganec učlanjuje u HDZ.

NK Napredak Draganci

I dejni začetnici Nogometnoga kluba „Napredak“ Draganci bili su Stjepan Derežić i Petar Babec. NK „Napredak“ Draganci osnovan je 1976. godine. Djelovao je samo godinu dana, no igrači su bili vrlo aktivni članovi kluba. Opstanak kluba nije bio moguć zbog nedostatka financijskih sredstava i sponzora. Nije bilo moguće platiti liječnički pregled igrača i suce na domaćem terenu. Dresovi su bili crveno-bijele kombinacije, donacija NK Drave Podravske Sesvete. Teren za trening NK Draganci bio je na današnjem prostoru igrališta u Dragancima koji je omladina kupila od Ignaca Lugarova. Treninzi su se održavali dva puta tjedno. Budući da je teren bio premalih dimenzija za igranje službenih nogometnih utakmica, domaćinske su se utakmice igrale na nogometnim terenima u Podravskim Sesvetama i u Kloštru Podravskom. U ligi sa NK „Napretkom“ bili su između ostalih klubovi NK „Graničar“ iz Drenovice, NK „Kladare“. Igrači NK „Napretka“: Petar Babec, Andrija Vicenski, Slavko Dođ, Branko Vucikuja, Ivan Nađ, Željko Dobrostal, Branko Bečaj, Ivica Šantek, Milan Smolčić, Ivan Pleško. Trener i igrač bio je Stjepan Derežić, a tajnik kluba Petar Babec. Tadašnja je omladina u Dragancima bila vrlo aktivna, a osnivanje nogometnoga kluba samo je jedna od aktivnosti kojima su se mladi bavili što je danas lijepa uspomena na složna druženja. Na utakmicu Kupa s NK „Čepelovac“ putovalo se traktorom koji je vozio Branko Vucikuja, a igrači su se vozili na prikolici. U sjećanju je ostala i prijateljska utakmica u Razbojištu u Slavoniji koju je organizirao igrač Milan Smolčić, Draganjski zet, a na utakmicu se putovalo vlakom.

S. D. DRAGANCI

N. K. NAPREDAK

Pečat N.K. Napredak

Udruga mladih Draganci

Udruga mladih Draganci UMD osnovana je 10. veljače 2000. godine s ciljem okupljanja i djelovanja mladih s područja Draganec. Udrugu osniva Dražen Nađ te biva izabran i za predsjednika, dok je za njegova zamjenika izabran Željko Čurdića. Od ostalih tada istaknutih članova valja spomenuti: Slađanu Rasinec, Mirjanu Karasek, Darka Franjić, Slavena Jug, Gorana Babec, Juricu Tomljanović. Udruga postavlja dugoročne ciljeve u svom radu i definira sebe i svoje postojanje kroz sljedeće smjernice:

- okupljanje novih članova,
- promicanje, unapređenje i podizanje ugleda Udruge,
- pomoć mladima u obrazovanju i izboru zanimanja,
- podizanje kvalitete kulturno-društvenoga života mladih,
- organiziranje stručnih skupova,
- organiziranje sportskih događaja.

Kasnije Udrugu vodi Goran Babec, potom Slaven Jug, a danas Jurica Tomljanović.

Udruga Mladih na jednom od uličnih turnira u Podravskim Sesvetama.

Znamenitosti

Peski

Kad govorimo o „Peskima“ mislimo o jednom dijelu cjeline zvane „Đurđevački pijesci“. U narodu je ovo područje još poznato po nazivu „Krvavi pijesak“ i „Hrvatska Sahara“. Pijesci su nastali djelovanjem vode i vjetra, a potječu iz posljednjega ledenoga doba. Postoji više teorija kako je pijesak dospio tu gdje je baš danas. Prema Kurteku, to je riječni pijesak koji potječe s Alpa, odakle ga je donijela rijeka Drava, osobito velike količine je taložila kod ušća Mure. Za vrijeme suše vjetar je dizao pijesak i nanosio ga najviše na potezu Molve – Podravske Sesvete.¹⁹ Za vrijeme vlažnih razdoblja Pijesci bi se smirili jer bi bili obrasli vegetacijom, dok bi za sušnih vremena postajali pokretljivi pa otuda naziv „živi ili krvavi pijesak“. Stvarao je velike probleme u životu mještana, raznosio se na sve strane, ulazio u kuće, putovi su bili teško prohodni te se stoga moralo krenuti smirivanju Pijesaka. Prvi radovi na pošumljavanju Pijesaka započeti su 1891. godine na inicijativu tadašnjega pročelnika „Narodno-gospodarstvenoga odsjeka Kraljevske zemaljske vlade“ Mirka pl. Halpera Sigetskog. Pijesci se prostiru od Molvi do Podravnih Sesveta s manjim prekidom kod Kalinovca. Danas su Pijesci pretežno pokriveni šumom i niskim raslinjem, debljina im se kreće do 20 metara. Viši su 10 – 15 metara od okolnoga terena, valovitoga su oblika, a zbog utjecaja vjetra sa sjeverozapada i jugozapada dine uglavnom poprimaju meridijanski smjer. 1963. godine na površini od 19,5 ha Pijesci su zbog izrazite specifičnosti biljnoga svijeta i geomorfoloških oblika proglašeni geografsko – botaničkim rezervoatom.

Na području Draganaca, lijevo od ceste Kloštar – Draganci – Ferdinandovac, nalazi se nekoliko hektara neobraštenoga pjeskovitoga zemljišta iz kojega se još i danas, na veliku žalost, kopa pijesak (kopa se već 10 – 20 godina) i u ovu se prirodnu oazu odlaze svekoliki otpad. Sve u svemu, ovaj je preostali pješčani prostor, prvenstveno nekontroliranim ljudskim

¹⁹ Podravski zbornik 2004., mr.sc. Mladen Matica, Đurđevački pijesci

interesom, vrlo devastiran. Kako bi se spasilo ono što je preostalo trebalo bi pod hitno zaštititi predio Pijeskov, zabraniti odlaganje otpada te sanirati sva prisutna divlja odlagališta smeća jer se još uvijek uz pješčane odrone na ovim staništima gnijezdi dosta ptica pčelarica, žura ili žurica te se nalazi specifičnoga bilja karakterističnoga za ovo pjeskovito područje.²⁰ Samim time mogli bi se u dogledno vrijeme stvoriti neki manji, a uz veći interes i bolji preduvjeti za razvoj prirodnoga turizma i za uživanje u onome što je od Pijesaka preostalo. Za vrijeme ljetnih vrućina još uvijek se na ovom prostoru može doživjeti koliko toliko „Hrvatska Sahara“ jer temperature pijeska nerijetko premašuju 50 ° C.

Pješčara Draganci, ostaci nanosa pijeska (foto: Dražen Nađ).

²⁰ Dr. Radovan Kranjčev , Podravski Pijesci – Pijesci kog Kloštra Podravskog ,Podravski zbornik 1993/94

Crni jarki

Šumski rezervat imenom „Crni jarki“²¹ nalazi se istočno od Općine Kalinovac, a sjeverno od pješčanih površina Pijeskov. Cijelom dužinom se proteže uz naselje Draganci. To je područje pretežno nizinskih šuma i kao takvo slovi kao jedno od najnižih staništa u Europi. Posebni su po crnoj johi koje raste u tom području. Stablo johe karakteristično je građeno, ravno do vrha, krošnje s horizontalno izraslim tankim granama. Vijek trajanja joj je do 100 godina. Može se naći i jasena te na rubnim dijelovima hrasta lužnjaka koji dosiže visinu do 25 metara. Prvi puta su upisani u Registar zaštićenih dijelova prirode 1965. godine obuhvaćajući površinu 72,23 hektara.

Crni jarki – položaj na karti.

Od biljnih vrsta u „Crnim jarkima“ se može naći nadaleko poznata i zaštićena „kockavica“, biljna vrsta iz porodice ljiljana, jednosupnica ili već kako je mi zovemo košutica. Posjeduje lisnatu nadzemnu stabljiku i podzemnu lukovicu te veliki zvonasti cvijet. Zakonom je zaštićena. U proljeće se ovdje nalaze i dremavac, visibaba, šumarica. S obzirom na zaštićenost, a samim time i odmaklu starosnu dob, danas dolazi do rušenja i eksploatiranja drvnih masa na ovim područjima, a u skladu s njima se i pošumljava to područje jer se na taj način održava biološka ravnoteža. Predio „Crni jarki“ ispresijecan je

²¹ Zdravko Šimunić; Mogućnost razvoja turizma u Đurđevačkoj podravini, str. 323 i 324.; Podravski zbornik 1993/94.

ravnim linijama odnosno šumskim putovima – linijama pa tako imamo: Šantekovu, Barberićevu, Maćurkovu liniju, a opet okomito na njih Fosinu, Dugalijevu i Felovu liniju.

U samome predjelu „Crni Jarki“, a koji se smjestio na području između Bilogore s jedne i rijeke Drave s druge strane, nalazimo nekoliko potoka koji pripadaju slivu Drave. Oni su manje više regulirani i ne plave šumske predjele. Ističe se potok Crni jarak koji utječe u Čivićevac. No, s obzirom na osobitost toga područja postoji određeni dio tzv. udolina (niskih predjela) u kojima veći dio godine nalazimo prisutnost vode. Znatnom prisustvu vode tijekom godine pridonosi i voda temeljnica koju nalazimo već na 60 do 100 cm ispod površine. Osobito u jesen za vrijeme obilnijih kiša i u proljeće kada se topi snijeg, bilježi se dosta plavljenja ovog predjela, a na što osobito utječe i vodostaj rijeke Drave. Sami je predio kroz vrijeme, danas ne toliko, bio značajan za ispašu stoke te sakupljanje ljekovitoga bilja koje se dobro prodavalo. Sakupljala se kora hrasta, vrbe i trušljika, dobričica, kopriva i druge manje značajnije biljne vrste.

Isječak iz karte: Second Military Survey (1806-1869). Kroz povijest gledano šumski predio Crni Jarki spominje se još od 1806. godine, kao i šumski predio Dubovnik.

Konjski brijeg

Pješčani uzdignuti predio između naselja Draganci i Podravske Sesveta naziva se „Konjski brijeg“. Nekada se na ovom području nalazila poljska cesta koja se koristila za prometovanje između Podravske Sesvete i Draganec. Danas je taj predio pretežno prekriven akacijom, dok se samo manji dio zemlje obrađuje. Prilazni putovi koriste se samo za potrebe lokalnoga stanovništva. Naziv „Konjski breg“ potekao je od davnina jer su se upravo na tome području zakapali masovno uginuli konji. Bilo je to konjsko groblje i odatle se stanoviti naziv zadržao do dana današnjega.

Rog most

Pukovnik Vojne Krajine Čivić dao je 1853. godine iskopati današnji kanal Čivićevac, od Molvi do rudine Stiska, zapadno od Đurđevca, te od Kalinovca do s utoka potoka Bistra u Rog strug. To je ujedno i najvažniji odvodni kanal u đurđevačkoj Podravini. Čivićevac spaja korita Komarnice, Zdele, Hotove i đurđevačkih kanala. Čivićevac se zajedno s kanalom Bistra spaja u kanal Rog strug koji dalje utječe u rijeku Dravu. Na samome spoju nalazio se Rog most. Bio je to drveni most koji je povezivao Dragance i Kraljevu Petu u smjeru Ferdinandovca. Danas još uvijek na tome mjestu stoje ostaci ciglom zidanih temelja na obje strane. Most je srušen u II. svjetskom ratu od strane partizana. Kasnije se most ponovo koristi, no s vremenom i izgradnjom novoga mosta te promjenom glavnoga cestovnoga pravca, gubi na značaju i više se ne održava. Sama obala bila je pjeskovita, dok se dubina vode kretala oko 1,5 metar. Zahvaljujući čistoj i bistroj vodi ovdje je 1950-ih bilo značajno kupalište za djecu i odrasle. Most se koristi i biva u funkciji do polovine 60-ih godina prošloga stoljeća.

Zibot – živo blato

Predio kanala Mrtvica prije ušća u kanal Jankov jarak danas obrastao trskom i šašom naziva se „Zibot“. Prema usmenoj predaji mještana riječ je o vrlo nestabilnoj muljevitoj podlozi koja pod naletom težine doslovce guta sve. Kako se tada svakodnevno išlo na pašu sa svinjama, dosta ih je završilo u „Zibotu“ iz kojega nikada više nisu izašle. Postoji svjedočanstvo o Kozačkom vojniku i konju koji su ovdje našli svoje posljednje počivalište. Kasnije je, prekapanjem i čišćenjem kanala, nađen drveni čamac izdubljen iz cjelovitoga komada drva. No, nažalost nije sačuvan, već biva spaljen.

Raspela

Raspela se u nekim krajevima nazivaju još i poklonci i krajputaši. Ona su simbol i svjedok tradicije i kršćanstva. Osim svoje sakralne svrhe, često su, upravo zbog svoga položaja, služila i još danas služe kao orijentir u prostoru. Križevi, kapelice, kao i niše s kipovima svetaca na pročeljima kuća, spadaju u tzv. malu sakralnu arhitekturu. Najčešće su ona djelo neznanih narodnih majstora koji su svojim umijećem dali pečat izgledu nekoga prostora. Možda se upravo ti križevi nekome čine nebitnima, možda i neuglednima, ali oni su duhovna i materijalna baština

*Raspelo u Dragancima
(foto: Dražen Nađ).*

onih koji su ovdje živjeli prije nas. Ona su simbol prijašnjih živućih duša Draganec. Pored njih se svakodnevno prolazilo, radilo, pjevalo, molilo i plakalo. Raspela nam govore mnogo o onima prije nas, a njihov izgled danas govori nam o nama. Još ne za davnih vremena poznata je činjenica da su se ljudi molili kraj ovih raspela i redovito ih uređivali za većih blagdana. Isto tako, uvijek kada bi netko od žitelja prošao pokraj njih prekrizio bi se, malo zastao ili samo u prolazu izgovorio „faljen Isus i Marija“. U Dragancima se nalaze dva raspela. Jedno u donjoj vulici – ulici, koje je izgrađeno još 3. svibnja 1936. godine i jedno pored ceste prema Molvicama sagrađeno malo kasnije 15. lipnja 1952. Oba raspela do danas nisu znatnije mijenjala svoj izgled tako da svojim postojanjem svjedoče jednom prošlom, sadašnjem, a i budućem vremenu. Obnovljena su 1998. godine, prvi puta od svoga postanka.

Akacija

Bagrem (akacija) je bjelogorična vrsta drveća iz porodice mahunarki. Potječe iz jugoistočnoga dijela SAD-a, ali se proširio na Sjevernu Ameriku, Europu i Aziju. U nekim se područjima smatra invazijskom vrstom, a u Europu je prenesen 1601. godine. U privatnim šumama kontinentalne Hrvatske jedna je od najraširenijih vrsta drveća. Voli pjeskovita tla. Raste u visinu do 25 m, a u debljinu do 90 cm. Kora je starijega debela uzdužno izbrazdana. List se sastoji od 9 do 25 eliptičnih, slabije dlakavih 3-5 cm dugih listića. Cvjetovi su bijeli i mirisavi u grozdovima dugim 20 cm. Cvjeta u svibnju, poslije listanja. Mahuna je do 10 cm duga i gola, ima od 4 do 10 sjemenki.

Supke su ovalne. Optimalna zrelost se postiže oko tridesete godine života. Drvo je žutosmeđe boje i tvrdo, odlično je za ogrjev, gori polako, s jedva vidljivim dimom i postiže visoke temperature gorenja. Bagremov med izrazito je svijetle žute boje, blaga ugodna mirisa i okusa, lagan i ukusan. Zbog svojih se osobina ubraja u najcjenjenije vrste meda. Pomaže kod nesanice, umiruje previše nadraženi živčani sustav i otklanja posljedice nagomilanoga stresa. Danas područje rasta akacije biva sve veće jer je sve više neobrađive zemlje, kako zbog neisplativosti tako i zbog novoga viđenja života mladih naraštaja. I sam je sastav zemljišta pridonio širenju ove vrste drva na području današnjih Draganaca. Neponovljiva je ugoda svakoga proljeća osjetiti jak miris cvjetanja akacije koji biva nošen vjetrom i do nekoliko kilometara. Stoga ovo samoniklo drvo itekako možemo povezati kao osebujno i karakteristično za ovo područje.

Akacija u cvatu (foto: Dražen Nađ).

Draganci i mužikaši

Crtež: Vinjeta, Josip Cugovčan.

Mužikaši

Kad bismo danas pokušali definirati podravsku glazbu, ne bi to baš bilo tako jednostavno jer je i samo shvaćanje zemljopisnih granica Podravine teško definirati. Tako i ovdje neće biti govora o sveobuhvatnoj podravskoj narodnoj glazbi, već će se težište postaviti na mjesta Dragance i Molvice te ljude koji su se na ovim prostorima glazbom uvelike bavili. Bili su to tek obični ljudi koji su od svoje ljubavi prema muzici, sviranju i druženju pokušali, a neki su i ostavili dio sebe, postati značajan dio podravske glazbe. Društveni život sela nije bio previše bogat, radilo se uglavnom mnogo, a značajnija društvena okupljanja su bila: žetva, berba kukuruza, gradnja kuće, svadba, krštenje i čehanje perja. Upravo baš ti događaji i trenuci zajedništva bivaju trenucima druženja i radosti.

Seoska kućna zabava u nedjeljno popodne kod obitelji Matica na Batinskama.

Svako je selo bilo gotovo mali takoreći svijet - mikrokozmos samo za sebe. Na ovim područjima u početku nisu postojali klasični muzički sastavi, već se radilo uglavnom o samoukim muzičarima koji se okupljaju i zabavljaju ljude u trenucima manjih i većih značajnijih okupljanja. Tako bi se na primjer za vrijeme dugih zimskih dana, nakon čehanja perja, okupili upravo ti samouki muzičari u jednu manju grupu, tzv. partiju koja bi onda odigrala, nekoliko plesov i eto selske kućne zabave. Nitko se od tadašnjih muzičara, kako od mještana pa tako i od strane samih sebe, nije doživljavao kao „muzički umjetnik“ jer nije poznavao note. Jedno od svjedočanstava Marka Horvata (Šimok) je kako su sastavi nastajali: „Pasli smo svinje po šumi i vučili se. Ha, nekaj je vlezlo vu tu glavu. Idemo se vučit svirat!“ Uglavnom su svirali po sluhu, bili su to kako su i sami za sebe znali reći „sluhisti“. Upravo od tih samoukih „sluhista“ partija muzičara, kasnije nastaju tek manje poznati, ali i nadaleko poznatiji sastavi.

Sastav „Matice“.

Cimbulje: Stjepan Franjić – Štefina (gore), Tonča Franjić (dolje)

Blaž Lenger (1919-2006) i Lengeri

Legenda hrvatske pučke glazbe rođen je u Dragancima - Podravskim Sesvetama 6. prosinca 1919. godine. Korijeni Blaža Lengeru sežu iz mjesta Prugovca iz kojega se u Podravske Sesvete, točnije Dragance, doselio njegov pradjed. Nakon završetka I. svjetskoga rata, završio je četiri razreda osnovne škole i još dva razreda ondašnje opetovnice. Glazbi pokazuje sklonost od rane mladosti, najprije vježba i svira harmoniku. No, kako ga je bajs više privlačio postali su gotovo nerazdvojni. Prva glazbena iskustva stječe uglavnom svirajući po seoskim zabavama i svadbama (svatima). Počeci ozbiljnijega bavljenja glazbom vezani su uz nastupe s tadašnjim muzičkim sastavom „Vlaškički“.

Kasnije je kao muzičar (mužikaš) prešao u sastav „Štefa Ivančana“ u Novo Virje, gdje je proveo oko godinu dana. Tada svira sa Međimurcem Jančijem. Svirali su posvuda i jako dobro ovladali ovim zanatom, što mu je omogućilo da osnuje svoj vlastiti sastav koji po njemu i dobiva naziv „Lengeri“. Nastupaju na raznim festivalima, radiju, televiziji te snimaju gramofonske ploče i kasete. Prva snimljena pjesma bila je „Podravino moja mila“, a zatim slijede „Potočić maleni“, „Ala je divan taj podravski kraj“ i polka „Ruža,

ruža“. U restoranu Zagrebačke pivovare 1971. godine održan je nezaboravni koncert. Izvedbe pjesama „Ustani bane“ i „Hrvatica ja sam mlada“ ostale su do danas nenadmašene. Imao je sreću da bude u pravo vrijeme na pravome mjestu. Njihove pjesme i njegov sastav imali su i dušu i srce. Pjesme su ostale vječno mlade i danas se jednako izvode po svim radio-

postajama. Preminuo je 2006. godine u rodnome mjestu Dragancima, gdje je živo i stvarao većinu života. Legenda hrvatske diskografije Blaž Lenger u vrijeme vinila bio je jedna od najvećih zvijezda glazbene scene koji je pjevao i skladao tradicionalne podravske pjesme. Slijedi kronološki popis pjesama i izdanih ploča posvećenih Blažu Lengeru, odnosno njegovom životnom djelu „Ljubavi prema Podravskoj pjesmi“.

Narodni ansambl „Lengeri“ 1965. god.

*Martin Bogdan, 1.violina,
Ivica Ignac, 2.violina,
Ivan Krupski, 3.violina,
Stjepan Franjić, bugarija,
Antun Rabadija, cimbule,
Blaž Lenger, bas i vokal.*

Orkestar Blaža Lenger, 1971.god.

Prva ploča: EPY 3812,
snimljena 14. lipnja 1967.

Pjesme: Podravino moja mila,
Alaj je divan taj podravski kraj,
Potočić maleni,
Ruža, Ruža.

Druga ploča: EPY 3888.
snimljena 27. studenoga 1967.

Pjesme: Ja sam junak iz doline,
Dobro jutro moj svečaru, Koliko
te volim (duet Lenger-Franjić),
Podravska polka,
Trio violina: Martin Bogdan,
Ivica Ignac, Ivan Krupski.

Treća ploča: EPY 4016,
snimljena 6. svibnja 1968.

Pjesme: Jedno jutro ja uranah
(narodna-duet Blaž Lenger i
Stevo Franjić),
Podravski čardaš (narodna),
Pokraj puta lipa procvjetala
(narodna),
Vatrena podravska polka
(narodna), Violine: Martin
Bogdan, Ivica Ignac, Ivan
Krupski.

Četvrta ploča: EPY 4094,
snimljena 16. listopada 1968.

Pjesme: Divni dani (narodna),
Spavaj, spavaj (Blaž Lenger),
Seja brata budila (narodna),
Iz podravskeg kraja (narodna),
Violine: Martin Bogdan, Ivica
Ignac, Ivan Krupski.

Peta ploča: EPY 4124,
snimljena 16. prosinca 1968.

Pjesme: Ja sam momak
Podravine (Velimir Lenger),
U ravnoj Podravini (Velimir
Lenger),
Vraćam se u Podravinu (Velimir
Lenger),
Prva ljubav (narodna),
Instrumentalni trio Velimira
Lengera.

Šesta ploča: EPY 4207,
snimljena 18. rujna 1969.

Pjesme: Cvala mi ruža rumena
(narodna),
Svibanjska je noć ta
(narodna),
Zašto da umrem (narodna),
Otišla si draga (narodna).

Sedma ploča: SY 1677.
snimljena je 22. listopada
1970.

Pjesme: Mladi podravac (Blaž
Lenger-Mihael Severak),
Kod podravca starog kuma
(Blaž Lenger-Blaž Lenger-
Ivan Babec).

Osma ploča: SY 1771,
snimljena je 17. ožujka 1971.

Pjesme: Na malenom brijegu
(Z. Čaćija), Oj Hrvatska, ti si
lijepa (B.Lenger-
R.Šimunović).

1991. godine u svom aranžmanu Blaž Lenger izdaje MC 63030100 pod nazivom: Blaž Lenger „Zlatne Pjesme“.

A-strana

Oj, Hrvatsko ti si lijepa (B.Lenger-R.Šimunović)
Ja sam junak iz doline (narodna)
Dobro jutro moj svečaru (narodna)
Podravski čardaš (narodna)
Svibanjska je noć'ca ta (narodna)
Podravska polka (narodna)
Mladi Podravac (B.Lenger-M.Cvrk)

B-strana

Potočić maleni (narodna)
Kod Podravca, starog kuma (B.Lenger)
Iz podravskog kraja (narodna)
Spavaj, spavaj (B.Lenger)
Otišla si draga (narodna)
Pokraj puta lipa procvjetala (narodna)
Vatrena podravska polka (narodna)
Cvala mi ruža rumena (narodna)

Podravino moja mila - Tradicionalni Blaž Lenger
Nosač zvuka: CD Izdanje: 25. lipnja 2006., Croatia Records

CD Tracklisting:

1. Podravino moja mila
2. Alaj je divan taj podravski kraj
3. Potočić maleni
4. Ruža, ruža - trio violina M. Bogdan, I. Ignac i I. Krupski
5. Ja sam junak iz doline
6. Dobro jutro, moj svečaru
7. Koliko te volim - duo B. Lenger i S. Franjić
8. Podravska polka - trio violina M. Bogdan, I. Ignac i I. Krupski
9. Jedno jutro ja uranah - duo B. Lenger i S. Franjić
10. Divni dani
11. Podravski čardaš - trio violina M. Bogdan, I. Ignac i I. Krupski
12. Pokraj puta lipa procvjetala
13. Spavaj spavaj
14. Vatrema podravska polka - trio violina M. Bogdan, I. Ignac i I. Krupski
15. Seja brata budila
16. Svibanjska noćca ta
17. Otišla si draga - trio violina M. Bogdan, I. Ignac i I. Krupski
18. Cvala mi ruža crvena
19. Iz podravskog kraja - trio violina M. Bogdan, I. Ignac i I. Krupski
20. Oj, Hrvatsko ti si lijepa - R.Šimunović i B.Lenger
21. Na malenom brijegu - R.Šimunović i B.Lenger
22. Zast' da umrem

Belobrk Ivan i Belobrki

Ivan Belobrk – Spika rođen je na kalnovečkim peskima 1929. godine. Većinu svoga života provodi u susjednom naselju Dragancima. Sam je za sebe znao reći: „Ja sem bil dober pjevač. Bil sem i na audiciji v Zagrebu primlen, ali mi se neje šteló iti. Kaj bom v Zagrebu, sem si mislil?!“. Svirao je bugariju u sastavu „Belobrki“ te je ujedno i vokal istoga sastava. Glazbeni sastav „Belobrki“ osniva Ivan Belobrk, bratić Ivana Belobrka zvanog „Spika“. Djeluju od 1963. do 1981. godine. Naziv je sastav dobio po Ivanu Belobrk koji je svirao prvu violinu i bio vođa sastava. Snimke njihove glazbe objavljene se u produkciji Krune Jajetića (2001.). Tom su prigodom očišćene od šumova i tako priređene za nosač zvuka pjesme „Crven ti rubac, mala“ i „U šumici zelenoj“. Nakon što sastav Belobrki prestaje sa svojim muzičkim djelovanjem, Ivan Belobrk Spika još šest godina svira u folkloru u Kalinovcu i Podravskim Sesvetama. Nakon toga, kao što je i sam Belobrk znao reći: „Onda sem očoravel i prestal. A kaj mi bu ženska mortí napeljávala žicu pod lampom?“.

Članovi sastava „Belobrki“ (1969.): Ivan Belobrk, 1. violina, Marko Horvat, 2. violina, Ivan Belobrk Spika, bugarija i vokal, Tomo Franjić, cimble, Luka Železnjak, bajs.

Šanteki

Stjepan Šantek rođen je u Dragancima, dok kasnije živi u Molvicama. Šanteki kao i većina sastava ovoga kraja počinju djelovati 1960. godine. Njihov glazbeni izričaj, uvelike se razlikovao od ostalih tadašnjih sastava pa i samih Lengera, koji također djeluju u to vrijeme jer u sastavu umjesto cimbula imaju harmoniku. Bili su kako se doznaje vrlo domoljubno osvijesteni, što se vidi i iz naslova njihovih dvaju brojeva „Oj Hrvatsko, ti si lijepa“ i „Ustani bane“. Upravo možda u tim konstatacijama i leži činjenica da im nikad nije bilo omogućeno snimanje ploče u tadašnjem „Jugotonu“. Stjepan Šantek zvan „Štefina“ bio je bajser (svirao je bajs) i po njemu je sastav i dobio ime. Visok, crnokos, pravilnih crta lica, uz svoj bajs stasom djeluje kao pravi vođa, što je i bio. Sviraju svatove i zabave. Iz zapisanoga razgovora s Josipom Posavcom zvanim „Pernatačka“ vidi se kako nekad svirac nije bilo baš lako biti: „Nigdar ne zabim svate pri Matošini Lugarovom iz Batinski. Bilo je to 1968. Svati su trajali četiri dana i tri noći. Ako smo med tem spali po četiri vure to je bilo bog bogov.“

Članovi sastava „Šanteki“ (1965.): Franjo Bogdan, 1. violina, Josip Posavec Pernatačka, 2. violina, Ivan Kovačev, harmonika, Nikola Matulec, bugarija i vokal, Stjepan Šantek, bajs.

Matija Nađ (1930-2006)

Sin Luke i Ljubice Nađ, rođen u Dragancima 24. veljače 1930. godine. Od mnogobrojne braće jedini pokazuje sklonost i nadarenost prema glazbi. Svira harmoniku i pjeva, a isto tako je i dobar plesač. Uglavnom se glazbom bavi po manjim društvenim okupljanjima. Poljoprivrednik, zidar, vatrogasac, a ponajviše pravi Podravec, to su odlike ovoga čovjeka. Istaknuti član društvenoga života na Dragancima i inicijator svih zbivanja do 90-ih godina prošloga stoljeća.

Franjić Stjepan (1938-2012) i „Lengeri“

Rođen je 21. prosinca 1938. godine u Dragancima, od oca Valenta Franjića i majka Kate Franjić. Ljubav prema glazbi naslijedio je od oca, koji je svirao bugariju. Svira i pjeva u sastavu narodnoga ansambla „Lengeri“ kojim je opjevao Podravinu ravnu. Povremeno svira i u drugim sastavima jer to biva uobičajeno da se svirači posuđuju u slučaju odsutnosti nekoga od stalnih članova sastava. Uz „Lengere“ ulazi u legendu podravske glazbe. Umro je 27. siječnja 2012. godine. Za sobom je uz dobar melos ostavio dvojicu sinova, Zlatka i Darka.

Ivan Krupski (1937 - 2006) i „Lengeri“

Rođen je 6. svibnja 1937. godine u Dragancima, sin Marije i Tome Krupski. Samouki je violinista koji uglavnom svira i djeluje u sastavu narodnoga ansambla „Lengeri“. Nakon osnivanja obitelji seli i živi u Podravskim Sesvetema. Kako je živio u vrijeme stvaranja podravske muzike, nije bilo neobično da je često bio svirač koji je nastupao i u sklopu drugih sastava. Ipak, na kraju se vraća i do kraja života živi u Dragancima. Posljednji puta svira na 83. rođendanu Blaža Lengerera 2003. godine. Tada su posljednji puta na okupu ostaci sada već legendarnih „Lengeri“: Blaž Lenger, Stjepan Franjić i Ivan Krupski.

Valent Sabolić (1919-1989) i „Matice“

Rođen je u Dragancima gdje i provodi većinu svoga životnoga vijeka. Sin Luke i Kate. Glazbom se bavi u mladosti i svira violinu. U sklopu narodnoga ansambla „Matice“ svira po svatovima 50-ih godina prošloga stoljeća. „Matice“ iz Batinski je osnovao i vodio Martin Matica (po kome je i sastav dobio ime) kroz cijelo desetljeće postojanja. Sviraju pretežno podravsku glazbu po svatovima i drugim bitnim društvenim okupljanjima. Sviraju svatove u Kloštru Podravskom, Prugovcu, Batinskama, Kalinovcu i Ferdinandovcu. Kako u to vrijeme nije bilo prijevoza, većinom su putovali pješke noseći sa sobom svoje instrumente. Kroz sam sastav prošlo je dosta svirača s obzirom da je okupljao pretežito mlađe članove – svirače, a koji su tada zbog vojne obveze morali napustiti isti. Tako su kroz sastav prošli: Martin Matica, Đuro Vrabec, Sobota, Pajo Hrpalo, Valent Sabolić, Mijo Domitrović, Blaž Domitrović, Mijo Jandrašec. Prvi izvode

danas pjesmu „Dobro jutro moj svečaru“, koju je napisala časna sestra Elizabeta Kirinec iz Batinski, koju kasnije obrađuju i izvode „Lengeri“. Za „Matice“ se može reći da upravo oni započinju značajniju eru podravskih ansambala na ovome području što dokazuje činjenica da kod Martina Matica uče i muzički zanat kuju i stanoviti Blaž i Stjepan Šantek .

Valent Sabolić sa suprugom Marijom, rođenom Nađ, ima dvoje djece Vladu i Anđelku (umire mlada). Bavi se poljoprivredom, a zajedno s Martinom Maticom pruža uslugu vršenja žita na Batinskama i Dragancima. Prvi posjeduje kosilicu Bartolinku, te pruža uslugu košnje trave i žita. Bavi se otkupom ljekovitoga bilja i u sklopu obiteljskoga gospodarstva ima trgovinu mješovitom robom. Staračke dane provodi u Virovitici, gdje i umire. Njegovu ljubav prema glazbi nasljeđuju njegovi unuci Tomislav i Tihomir Sabolić.

„Matice“, 1948. god., Martin Matica, Đuro Vrabec, ? Sobota, Pajo Hrpalo, Valent Sabolić.

Ivan Babec (1922-1986)

Ivan Babec rođeni je Dragančanin, od majke Roze i oca Luke. Svoj je radni vijek proveo u službi kurira u Općini Kloštar Podravski. Svakodnevno

je na posao putovao biciklom te vrijeme kratio smišljajući stihove koje je potom zapisivao na papir. Hobiji su mu još bili sakupljanje poštanskih maraka, znački, fotografija, gramofonskih ploča i knjiga. Sa suprugom Anom imao je troje djece: Nadu, Slavicu i Petra. Uvečer su u obiteljskoj kući Babec bili uobičajeni zvukovi violine. Ivan Babec bio je samouk

svirač violine. Napisao je tekst za pjesmu „Kod Podravca starog kuma“ koju je Blaž Lenger i uglazbio poštujući želju da vodeći instrument bude violina. I danas ta pjesma veseloga tona, kada se zavrti na lokalnim radiopostajama, izmamљуje osmijeh na licima unuka ponosnih na njihovog muzikalnog djeda.

Roza Rođak

Rođena je u Dragancima 29. kolovoza 1941. godine u domu seljaka. Otac Valent Franjić je samouki svirač, a brat Stjepan Franjić bugarista sastava Lengeri. Dakle, obitelj mužikaša, što se itekako odrazilo i na samu Rozu. Vrlo rano pokazuje naklonost pjesmi i veselju. Pjeva i svira bugariju. Pogotovo pokazuje sklonost prema pjevanju, a naročito prilikom kućnih okupljanja, odnosno, čehanja perja i čišćenja oraha. Bavi se i ozbiljnije muzikom te tako jedno stanovito vrijeme biva i članom sastava „Vlašički“. Danas se rado

prisjeća tih svojih dana, osobito kada čuje pjesme iz svoje mladosti: „To su bili dani. No, znaš gda god čujem dobru pesmu, jednostavno si zapopevam, a pogotovo sobotom navečer uz onu glazbenu emisiju kaj ide na Brodu „Slavonsko veselje“.

Slavko Šantek

Rođen 16. veljače 1950. godine, sin Ivana i Mare Šantek. Cijeli život živi u mjestu Dragancima. Od rane mladosti pokazuje sklonost prema glazbi, a svira harmoniku. Svirao je uglavnom u sastavu „Belobrki“ i „Šanteki“ te po kućnim zabavama i prigodama.

Velimir Lenger

Rođen 2. kolovoza 1952., sin Blaža i Mare Lenger. U mladosti pokazuje veliku sklonost prema muzici.

Otac i sin, Velimir i Blaž Lenger.

S ocem Blažom izdaje petu ploču „Lengera“ EPY 4124 koja je snimljena 16. prosinca 1968. Samostalno izdaje dvije ploče i to Jugoton SY 12432: Znam da si s drugim, Tražim te Laura; te Jugoton SY 22643: Dok si me nježno ljubila, Samo tebe ću voljeti. Danas je Velimir uspješan poduzetnik. Iako živi u Pitomači, često posjećuje rodni kraj.

Ostali svirci

Valent Franjić, svirao violinu.

Stjepan Franjić, svirao cimbule.

Martin Bogdan, svirao violinu.

Ivica Ignac, svirao violinu.

Ivan Ingrić, svirao violinu.

Za kraj

Iz obiteljskih albuma

Iz obiteljskoga albuma Vicenski.

Iz obiteljskoga albuma Sabolić.

Iz obiteljskoga albuma Franjić.

Iz obiteljskoga albuma Palaić.

Iz obiteljskoga albuma Palaić.

Iz obiteljskoga albuma Babec.

Iz obiteljskoga albuma Mađerić.

Iz obiteljskoga albuma Palaić.

Iz obiteljskoga albuma Palaić.

Iz obiteljskoga albuma Šerbedžija.

Iz obiteljskoga albuma Sabolić: težaci.

Iz obiteljskoga albuma Horvat.

Iz obiteljskoga albuma Rasinec.

Iz obiteljskoga albuma Babec.

Iz obiteljskoga albuma Karasek.

Iz obiteljskoga albuma Rasinec.

Iz obiteljskog albuma Hrpalo.

Iz obiteljskog albuma Lacković.

Selo kratko – danas

Prisjetimo se samo nekoliko desetljeća unazad i vidjet ćemo kako je život u našem selu bio kudikamo drukčiji i kvalitetniji. Sela su općenito bila istinski puna ljudi, mladosti i života. Živjelo se, obrađivala su se polja, uzgajala stoka, proizvodilo... Na malim površinama zemlje moglo se živjeti, i to dobro. Tri do četiri kravice u staji, o to je već bilo malo bogatstvo. Mlijeko nikad kvalitetnije, nikad upitnija zdravstvena ispravnost. A cijena dobra. Sve je to bio jedinstveni prirodni proces za kojega baš nitko previše nije mario, već mu se istinski priklonio i bio dio njega. Živjelo se od prirode i za prirodu. U tom jedinstvenom suživotu događao se i prolazio život, dostojan život. Čovjek je gajio istinsku nematerijalnu ljubav za proljetno bujanje života – sjetvu te za jesensko sakupljanje plodova. Radovao se i ljeti i zimi, i u ljetnim žegama i hladnim zimskim danima. Unazad nekoliko godina dogodila se suvremena tehnologija i mehanizacija te uz blagodati koje je sobom donijela, uzela je i svoj danak. Mladost se sa sela uglavnom odselila u gradove ili tobože industrijska središta, kako se to u narodu kaže „trbuhom za kruhom“. Mnogi su otišli diljem svijeta u potrazi za boljim, lagodnijim i kvalitetnijim životom. Lagodniji život možda su doista i našli, a možda, istina, i kvalitetniji. No, postavlja se pitanje jesu li našli i bolji život? To samo oni znaju. Doduše, sada vjerojatno imaju više materijalnih sredstava, više novaca, više kojekakvih tehnoloških dostignuća koja bi im trebala još više olakšati život, no ujedno imaju i neku urođenu „tjeskobu“. Možda zbog napuštene djedovine, možda zbog neobrađenih oranica ili jednostavno zbog razdvojenosti od stvaranja, od prirode i smiraja.

- Oni koji se u svojim istraživanjima više bave samim problemom raslojavanja i raseljavanja sela kažu kako se broj stanovnika na selu i onih koje se aktivno bave poljoprivredom mnogostruko smanjuje. Mnogo je malih posjeda jednostavno nestalo, a nastalo je većih konkurentnih i u budućnosti opstojnijih farmi. Okrupnila se zemlja kao nikad do sada,

mehanizacija je omogućila lakšu i veću mogućnost obrade oranica u istoj jedinici vremena. Danas su, kao nikada prije, stvoreni preduvjeti za razvoj samoga sela. No, u stvarnosti nije baš tako. Mala su obiteljska gospodarstva slomljena, velikima baš i ne ide najbolje. Očito je negdje nastao problem. Desetkovanje stanovnika na selu, smanjivanje broja radno aktivnih poljoprivrednika ne vodi nikako k blagostanju društva općenito i sreći ljudi, a kamoli razvoju samoga sela. Urbanizacija je već uglavnom progutala mnoga sela, a seoski način života uglavnom je poprimio oblike urbanoga života. Golemi tehnološki napredak i veća proizvodnja dobara ne znače ujedno i da se kvaliteta života poboljšala. Još nedavno vjerovalo se u svemogućnost tehnike i očekivalo se da će nam njezini plodovi donijeti blagostanje. No, naprotiv, sve više nas je počela činiti ovisnicima i sve više otuđenima. Tehnika je donijela blagostanje u materijalnom smislu, ali u području ljudske sreće je te i kako zakazala.

Neki pokazatelji ipak govore o opstojnosti sela u smislu odmora i bijega od svakodnevnih briga i urbanoga gradskoga načina života – oživljavanje starih ognjišta i pretvaranje u oaze mira. No, snaga seljaka, u smislu čovjeka koji živi od svoga rada, koji stvara i biva temelj našega društva, nažalost ostaje ipak na samom tom čovjeku pod vedrim nebom da se po koji puta izbori za svoje sunce, stvori sebi život kakvim ga i zaslužuje.

Kazivači i zahvala

Antun Rođak
Ana Lacković
Ivan Nađ
Marica Franjić
Slavko* Nađ
Terezija Hrpalo
Vladimir Lacković

Josip Cugovčan
Željko* Kovačić

Dobro razmislite prije nego što nekome uputite tešku riječ, no nikada ne propustite priliku reći koju dobru.

[George Horace Lorimer]

Teško je odlučiti kako i odakle početi sa zahvalama, a da se netko ne osjeti zapostavljenim. Stoga ću se pokušati poslužiti kronološkim redom.

Zahvaljujem najprije svima koji su mi na bilo koji način pomogli u mom dugom procesu stvaranja pisanog djela o Dragancima, a nadsve zahvaljujem Dragančanima koji su mi bili i glavni „kamen zaglavni“ u stvaranju priče o njima samima.

Poimence nadasve zahvaljujem Josipu Cugovčanu koji mi je pomagao otvarati vrata prošlosti.

Želio bih se također posebno zahvaliti svojim roditeljima, ne samo što su me donijeli na ovaj svijet jer to nije bila samo njihova odluka, već i Božja. Zahvaljujem im na svim lijepim trenucima, na potpori i ohrabrenjima, brizi i ljubavi koju su mi možda ponekad pokazivali na neobičan način, ali to su činili roditeljski i najbolje što su mogli. Zahvaljujem i na svim teškim trenucima, kritikama i kočnicama, a bez kojih ne bih napisao danas gotovo ni jedan redak ove knjige. Oni su mi pomogli da rastem, da se školujem, a sve u sigurnosti njihovih žuljavih ruku. Hvala vam!

Hvala jednoj i jedinoj Mireli koja je bila velika pozitivna prekretnica u mom životu. Koja je bila tu i zajedno sa mnom prolazila sve vrhove i provalije mog životnog puta, bila oslonac i potpora. Uz koju sam mnogo naučio i stotinu se puta promijenio. Hvala ti što postojiš!

Hvala Ti što si mi dao snage da napišem knjigu o malome i pomalo nebitnome mjestu za nekoga. Hvala Ti što sam pišući i sam gotovo proživio svaki trenutak povijesti te upoznao, makar i poimence, svaku dušu ovog kraja. Bože, hvala Ti!

Prilog

Kolo

Ljubičica to je lijepo cvijeće
Koje cvate rano u proljeće
A oj mati mila mati nemoj selu
Vjerovati, selo čuje al nezna koga
Ljubim ja.

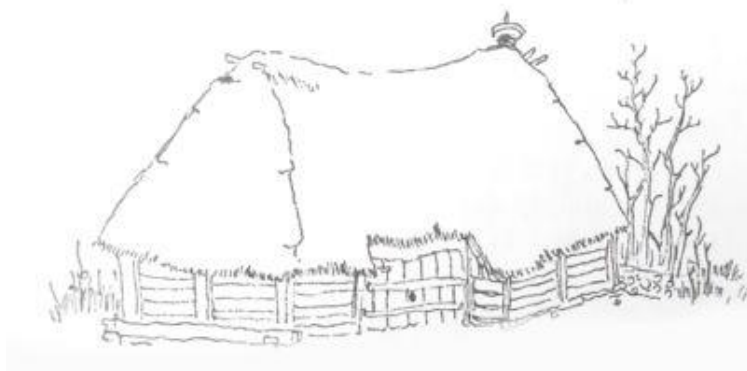
**

Nema cvijeća kaj su ljubičice
Ni curice kaj su iz Molvice
A oj mati, mila mati nemoj selu
Vjerovati, selo čuje al nezna
Koga ljubim ja.

**

Nema cvijeća kaj su tulipani
Ni bečara kaj Dragančani
A oj mati mila mati nemoj selu
Vjerovati, selo čuje al nezna
Koga ljubim ja.

(zapisala Terezija Hrpalo)

Rječnik kajkavskih riječi

A

Ajd/ajde – hajde

Ak – ako

A kam – kuda ideš

Al – ali

Aldomaš – prigodna zdravica

B

Bača – stariji brat

Bavkati – nesuvislo pričati, galamiti

Beteg – težina, bolest

Betežen – bolestan

Bil – bio

Birka – ovca

Bolovati – biti bolestan

Bota – štap, palica

Bezpomočen – nemoćan

Briga – voditi računa, zabrinuti se

Bum – budem

Buš – budeš

C

Cel – cijeli

Cep – cijep, drvo

Cepati – sjeći drvo na manji dio

Cigan – Rom

Ćirkva – crkva

Cifrati – ukrašavati

Cigel – cigla

Cimbulje – cimbal, žičani instrument

Crkavica – uginuće, milodar, manji dio

Cucek (cuclinec) – pas, psić

Cuclati, cekati – sisati

Cukor – šećer

Č

Čandav – smeđ, taman
Čađa – čađa, ostaci paljevine
Čer – kćerka
Čerepati – kidati u manje komadiće
Četrti – četvrti
Čez – kroz nešto
Češelj – češalj
Česati se – počesljati se
Čkometi – šutjeti
Ču, čul – čuj, čuo

D

Dangubiti – oduzimati vrijeme
Debel – debeo, prekomjerno popunjen, masivan
Dečok – dječak
Deklička – djevojčica
Demižona – pletena boca
Denes – danas
Den – dan
Denoti – staviti na određeno mjesto
Del – jedan dio
Delatni (dan) – radni
Delati – raditi
Dobiti – nešto primiti
Dobežati – dotrčati
Dodijati – dosaditi
Dojti – doći
Dosađivati – biti dosadan
Domaći – poznati, naš
Drač – trava, korov
Drezga – trava na vodi, vodena trava
Drveni – napravljen od drva
Drevo – drvo
Drobniš – sitni novac
Drug (za vodu) – drveni kolac 3 m duljine
Drugač – na drugi način

Držati – nešto čvrsto stisnuti u ruci
Dukše – nešto duže
Dvajst – dvadeset
Dve – dvije

E

Ej – uzvik hej, dozivati
Ekljati – ručni rad, vezivati
El – jel, je li

F

Faliti – manjkati
Fanj – dosta, dosta lijep
Falda – nabor na odjevnom predmetu
Fanjek – krafna
Fašenjek – maškare (praznik)
Fort – stalno
Fest – jako
Fkrasti – ukrasti
Flaša – boca
Frtun – pregača
Fučkati – zviždati, nije me briga
Ftečno – najesti se u slast
Ftečen – ukusan

G

Gazda – gospodar, onaj koji ima
Gatati, gatara – proricati budućnost
Gančec – hodnik
Gdar – kada
Germa – kvasac
Gledeti – gledati
Gegati se – ići sporo, tromo
Gleč – pogledaj
Graj – grah
Gredica – manji dio posađenog usjeva

Grej – grijeh
Grič – grm
Gospon – gospodin
Gorice – vinograd
Gvrnta – kvrga, izbočina
Gurav – mršav
Grintav – slab, neuhranjen
Grunt – zemlja
Gušpan – zimzeleni grm
Guvno – natkriveni prostor za sijeno
Gnjoj – gnoj, ostatak, izmet

I

Ijti – ići
Itati – bacati
Itak – i tako, ipak
Ičen – bačen
Iskati – tražiti
Iscifran – ukrašen
Itvalen – slab
Iža – kuća

J

Jakši – jači
Jajčece – malo sitno jaje
Jadikovati – kukati
Ječ – jedi
Jeftino – povoljno
Jegeda – violina
Jena – jedna
Joko – oko
Jorgovan – cvijet jorgovan
Jogenj – vatra, plamen
Jotec – otac, tata
Jozina – ime Josip

K

Kaj – što
Kak – kako
Kam – kuda
Kapčiti – kopčati, pričvrstiti
Kesno – kasno
Klečati – osloniti se na koljena
Ko – tko
Konaki – prvobitna naselja
Korito – drveno korito izdubljeno iz drva
Kosica – srp
Klopati – lupati
Kopati – okopavati
Kopanj – posuda betonska ili drvena iz koje jede stoka
Kocen – ostatak klipa kukuruza kada se skine zrno
Ključ – ključ
Krajši – kraći
Kredenec – komoda sa staklom
Kurje joko – bradavica
Kvar – šteta
Kvrga – izbočina
Kika – kosa
Kititi – ukrašavati

L

Ladovina, lad – hlad
Lajbec – prsluk
Lat – klip kukuruza
Lampa – svjetiljka
Lampaš – svjetiljka na petrolej
Legek, leko – lagan, lagano
Leto – ljetno
Lonec – posuda, lonac
Lomantati – lupati
Lut – ljut, začinjeno jako, namršten
Livada – sjenokoša
Ličiti – na nekog podsjećati

M

Mam – odmah, sada
Mama – majka
Marama – rubac
Mamiti – privlačiti
Manoti – mahnuti
Masneši – masniji
Maža – velika platnena vreća
Mašlin – mašna
Mališan – malo muško dijete
Međa – granica
Međaš – susjed
Megni, megnoti – namignuti okom
Menduš – naušnice
Melja – brašno
Mešati – miješati
Meša – misa
Mlajši – mlađi
Mojti – moći
Mogel – mogao
Mrndati – mumljati
Mustači – brkovi
Mužikaš – svirač

N

Nalukivati se – provirivati
Naj – nemoj
Nadnica – dnevnic
Nastir –
Nazaj – nazad
Navek – uvijek
Narav – osobnost
Nalokati se – napiti se
Nagrabiti – staviti na hrpu, upotpuniti
Nakloniti se – pozdraviti kod susreta na cesti
Nametati – staviti nešto nekome
Nabasati – naletjeti na nekoga

Napaziti – nekoga primijetiti
Narekati – glasno jako jecati, plakati
Najti – naći
Navrgnuti – nametnuti
Navrnuti – navratiti se
Naživil – naživjeti se, živjeti dosta godina
Nazaj – nazad
Nekaj – nešto
Neje – nije
Nem – nijem
Nemoć – umor
Nemrem – ne mogu
Nepe – neće ići
Nesem – nisam
Ne razmeti – ne razumjeti
Nesmem – ne smijem
Neso – nisu
Nesmeju – ne smiju
Nikaj – ništa
Nikam – nikud
Nigrad – nikada
Nikak – nikako
Nuz – pokraj

Nj

Njejev – njihov
Njema – njima
Njegov – njihov

O

Obed – ručak
Obedovati – ručati
Obrisač – ručnik
Obadva – dva, oba
Obaviti – izvršiti
Obrnuti – okrenuti
Obrni – okreni

Obojki – platna za omatanje nogu
Obuditi se – probuditi se
Običen – običan
Očo – hoće
Oče me – hoće me
Oču – hoću
Odi – dođi
Odenoti – odahnuti
Odgrabiti – oduzeti, odvojiti
Odonut – odande
Odma – odmah
Odzađ – straga, iza
Odrasli – odrastao
Ofarbati – obojiti
Ogrnoti – ogrnuti
Ogrisek – ostatak jabuke
Okriveti – optužiti nekoga
Okrenul – okrenuo se, pogledao unazad
Okolo – ukrug
Olje – ulje
Onesvestil se – onesvijestio se
Onak – onako, drukčije
Oprašćati (se) – opraštati se
Opasen – opasan
Opasati se – zategnuti se
Ostareti – ostarjeti
Otava – sijeno nakon drugoga otkosa
Otijsi – otići
Otrpeti – pretrpjeti
Otpri – otvoriti
Otpraviti – otpremiti nekoga
Ovak – ovako, na ovaj način
Oživel – oživio
Oživeti – oživjeti

P

Paper – papir
Pajdaš – prijatelj
Pazuji – pazuh
Pekel – pakao
Pevec – pijetao
Pem – ići ću
Pedem – mjera veličine, dlan, ići ću
Pezdec – prdac
Pišće – pile
Piščoki – pilići
Plast – stožac stijena
Plot – ograda
Pobeći – pobjeći
Pobrkati – pomiješati
Pobeglo – pobjeglo
Pobрати – pokupiti
Podbrkati – nagovoriti nekoga na nešto
Podvaljiti – podvaliti nekome
Pojti – ići
Polovica – polovina
Pokaživati – pokazivati
Polne – podne
Poldanji – podnevnih
Popraviti – sastaviti, složiti
Poprijeti – poprimiti
Popušćati – popustiti
Porinul – pogurao
Poslunoti – poslušati
Poseći – isjeći, skratiti
Poveč – reci
Povedati – pripovijedati, reći
Precureti – procuriti
Prečuti – zanemariti
Pređa – predivo
Prejti – preći
Preživati – dugo žvakati

Probati –kušati
Prevleči – provući se
Preveč – previše
Pretrči – slomiti na pola
Pribaviti – prigovoriti, nabaviti nešto
Prejti – preći
Pribiležiti – zabilježiti
Prijeti – primiti
Pripovedati – govoriti, pričati
Puščati – pustiti

R

Rana – hrana
Raniti – hraniti
Ranjica – posuda
Rasove – vile
Rastelezan – razvučen
Raspasano – košulja slobodno spuštена preko hlača
Rastezati – razvlačiti
Raspelo – križ
Rasrditi se – razljutiti se
Rast – hrast
Rasporiti – prepoloviti, razrezati
Rasrditi – razljutiti
Razmeti – razumjeti
Reženj – komad
Rešiti – nešto riješiti, odlučiti
Rit – stražnjica
Ritak – pušljic slame
Ručati – jako plakati
Rubača – košulj
Rucel – komad drške, drška
Ruška – kruška
Rovati, kaj ruješ – kopati, potkapati nekoga

S

Saka – svaka
Sakaj – svašta
Sakoga – svakoga
Sasiti se – stišati se
Savest – savjest
Sedeti – sjediti
Sega – sve
Sekira – sjekira
Seno – sijeno
Sejeno – svejedno
Sema – svima na koje se odnosi
Sfaleti – pomanjkati
Skečati – jaukati, cviliti
Slabuček – slab, slabašan
Sliva – šljiva
Smeti – smjeti, nešto što je odobreno
Smiluvati se – smilovati se
Smicati – vući se, vući nešto
Smožden – tužan, potišten
Spočitavati – predbacivati
Spreten – spretan, snalažljiv
Spakovati – spakirati se
Spati – spavati
Speči – opeći se
Spovedati – ispovijedati se
Sram – stid
Spušćati – spustiti se
Stareti – starjeti, nizati godine
Stajnjak – gnoj od izmeta životinja
Steza – staza
Stišnjeno – sklupčano
Straga – iza
Strošen – istrošen
Svagdašnji – svakodnevni
Svetek – praznik
Svinjen – savijen

Š

Šaran – šaren
Šamija – marama
Ščapiti – zgrabiti
Šenica – pšenica
Šenkati – oprostiti
Šepnoti – tiho reći
Šteti – htjeti
Štonfi – čarape
Štriči – šišati
Škriljak – šešir
Šoder – sitni kamen
Špaga – konop
Špajza – smočnica
Špotati – grđiti nekoga
Šofer – vozač

T

Tak – tako
Tam – tamo
Taman – dovoljno, upravo tako
Tenši – tanji
Tentati – uznemiravati, nagovarati
Težak – radnik
Tobože – kao da
Tržiti – trgovati, prodavati
Trater – lijevak
Trdi – tvrdi
Truc – inat
Trucati – inatiti se nekome

U

Uvek – uvijek
Umočiti – uroniti nešto, smočiti
Ušor – postotak od ukupno dobivenog žita

V

Vankuš – jastuk
Vane – vani, na otvorenom
Vedrica – kanta
Verovati – vjerovati
Vgađati – ugađati
Videti – vidjeti
Vikati – galamiti
Virjan – spremište za klip kukuruza
Vleči – vući
Vmrti – umrijeti
Vnuk – unuk
Vnutru – unutra
Voder – držač za brus
Vračati se – vratiti se
Vrčak – vrt
Vreme – vrijeme
Vudarati – udarati
Vuzel – čvor
Vuvo – uho
Vura – sat
Vužgati – zapaliti
Vžiti – ugoditi si, zasititi se nečega ili nekoga

Z

Zabiti, zabil – zaboraviti, zaboravio
Zabiti se – udariti u nekoga ili nešto
Zabezeknoti se – iznenaditi se, ostati bez riječi
Zadevati – smetati
Zdenoti – odahnuti
Zafrknoti – umotati, nadmudriti nekoga
Zaititi – zabaciti vreću na rame
Zašiti – ušiti
Zadevati – smetati
Zajec – zec
Zanavek – zauvijek
Zapitati – upitati nekog u prolazu

Zarazmeti – razumjeti
Zaseda – zasjeda
Zastrnoti – zaglaviti se
Zbaviti se – riješiti se
Zbeći – izbjeći
Zdelati – izraditi, ukrasiti
Zdela – lonac, zdjela
Zdenec – bunar
Zdopasti se – svidjeti se nekome
Zdojti se – istrošiti se
Zdojiti – podojiti do kraja
Zdruzgati – zgnječiti
Zebrati – izabrati
Zeti – uzeti
Zemivati – uzimati
Zevati – zijevati
Zevleći se – izvući se
Zgreti se – ugrijati se
Zgubiti – izgubiti
Zglancan – ulašten
Zijti – izaći
Zleći se – izvući se
Zlejati – prolijati nešto, izlanuti se
Zločesti – ljutit, zao
Zorati – izorati
Zpopevati – zapjevati, opjevati
Zapovedati – zapovijedati
Zrušiti – srušiti
Zubače – grablje
Zutra – sutra
Zutrešnji – sutrašnji

Ž

Žal – žao

Žalosten – tužan

Žep – džep

Žepec – džepić

Živeti – živjeti

Žmeko – teško

Žmereti – žmiriti

Ž njem – s njim

Žrt – komad drva koji se stavljao na voz sijena

Literatura

1. Begović Branko, (2003), *Ftem Sesvetam*, Općina Podravske Sesvete
2. Feletar Dragutin, (1982), *Studije i radovi o Podravini*, RO „Zrinski“ TIZ Čakovec
3. Feletar Dragutin, (1988), *Podravina, Općine Koprivnica. Đurđevac, Ludbreg u prošlosti i sadašnjosti*, Centar za kulturu – OOUR Muzej grada Koprivnice
4. Feletar Dragutin, (1973) , *Podravina*, Podravka - Koprivnica
5. Internet stranice Podravske Sesvete, Link: podravske-sesvete.eu (posjeta 2015)
6. Paškal Cvekan franjevac, (1990) *Od Gorbonuka do Kloštra Podravskoga*, Virovitica
7. Paškal Cvekan franjevac, (1994). *Podravske Sesvete selo i župa* , Virovitica: Paškal Cvekan
8. Paškal Cvekan franjevac, (1996) . *Ferdinandovac* , Ferdinandovac: Općina Ferdinandovac
9. Pavleš Ranko, (2013), *Podravina u srednjem vijeku*, MERIDIJANI Koprivnica
10. *Podravski zbornik* (1983), Centar za kulturu Koprivnica, OOUR MUZEJ GRADA KOPRIVNICE, Koprivnica
11. *Podravski zbornik* (1986), Centar za kulturu Koprivnica, OOUR MUZEJ GRADA KOPRIVNICE, Koprivnica
12. *Podravski zbornik* (1987), Centar za kulturu Koprivnica, OOUR MUZEJ GRADA KOPRIVNICE, Koprivnica
13. *Podravski zbornik* (1993/94), Muzej grada Koprivnice, Koprivnica
14. *Podravski zbornik* (2004), Muzej grada Koprivnice, Koprivnica
15. Službene internet stranice općine Podravske Sesvete , Link: podravske-sesvete.hr (posjeta 2014)
16. fra Široki Ivan, (2009) , *Benedikt – Glasilo Župe sv. Benedikta i Žalosne Gospe Kloštar Podravski* , Župa sv. Benedikta i Žalosne Gospe Kloštar Podravski

Puni krug

I tako je od same istinske dobronamjerne ideje kako bih mogao nešto zapisati o Dragancima do danas, kada ovaj tekst u potpunosti stoji pred Vama, prošlo podosta vremena. Da, vremena... Možda će to u Vama izazvati čuđenje. No, kao što i svaki drugi možebitan događaj u stvarnome životu zahtijeva svoje vrijeme tako i ovo malo i naizgled beznačajno djelo. Zahtijeva vrijeme nastanka ideje u svijesti čovjeka da bi moglo nastati, a isto tako zahtijeva i svoje buđenje poput proljeća – stvaranje, koje je prethodilo i nastanku zaseoka Draganci. I sam rukopis o Dragancima doživljavao je puni razvoj: svoje stvaranje, svoj procvat i svoje ljeto. Da bi se kroz godišnje doba jesen oblikovao u zreli plod – djelo. I na kraju, kao što svako ljeto Gospodnje završava zimom, tako i priča o „Dragancima kroz vrijeme“ stoji pred Vama i čeka da s njome odlutate u vrijeme nastanka zaseoka Draganci i spoznate odakle potječe Vaša gruda zemlje kojom svakoga dana hodate, rosa kojom se umivate. Da uvidite kako se živjelo, kako je sve nastalo, da danas bolje razumijete vrijednosti iz prošlosti i u skoroj budućnosti cijenite što imate. Jer možda će se već sutra zatvoriti puni krug našega bivstvovanja i neke će stvari i ljudi nestati. Nemojte da zaborav bude taj koji, bez obzira na naše materijalno, briše sjećanja na nas i mjesto kojim smo hodili.

U tiskanju knjige pomogli :

- Općina Podravske Sesvete,
Ivana Mažuranića 1, Podravske Sesvete
- PROXIMA HERBS d.o.o. (vl. Tomislav Sabolić)
Vladimira Nazora 107, Gradina
- Nađ , obrt za postavljanje instalacija, (vl. Ivan Nađ)
Draganci 49, Podravske Sesvete
- Velimir Lenger, Ljudevita Gaja 1, Pitomača

Bilješka o autoru

Dražen Nađ rođen je 1973. godine u Virovitici. Osmogodišnje obrazovanje stekao je u Ferdinandovcu, dok srednju školu završava u Bjelovaru. Uvijek prosječan, ni u čemu se nije previše isticao od ostalih. Zapošljava se i radi u Virovitici. Kasnije uz rad završava Visoku školu za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici. Pisanjem se počinje baviti kako kaže „slučajno iz puke potrebe da ostane nešto zapisano o kraju po kojemu smo hodali “. Bavi se fotografijom, biciklizmom i veb dizajnom. Kao rezultat njegova promatranja rodnoga kraja i lutanja podravskim prostranstvima, danas pred Vama stoji njegov prvi rad „ Draganci kroz vrijeme“.

U ravnoj Podravini vesela sela stoje, blizu Đurđevca grada,
tamo je selo moje ..

[Blaž Lenger]

ISBN 978-953-59273-0-3

Draganci 2016 .